

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของ
นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Action research for Empowering the Culture of Learning among
Chulalongkorn University Students

คณะผู้วิจัย

นายชาญชัย	ชัยสุขโกศล
นางสาวรัชนิกร	ช่างกลาง
นายเมธา	มาสขาว
นายปรภากร	กลิ่นพุ่ม

รายงานนี้ได้ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2544

สัญญาเลขที่ 34/2544

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของ
นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Action research for Empowering the Culture of Learning among
Chulalongkorn University Students

คณะผู้วิจัย

นายชาญชัย	ชัยสุขโกศล
นางสาวรัชนิกร	ช่างกลาง
นายเมธา	มาสขาว
นายปรากฏ	กลีนพุง

รายงานนี้ได้ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2544

คำนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่กระแสโลกาภิวัตน์เชี่ยวกราก สังคมไทยตกอยู่ในฐานะแห่งการตั้งรับกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ที่ถูกกระหน่ำซ้ำเติมจากกระแสดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางสังคม ปัญหาทางโครงสร้าง ที่สังคมไทยต้องตระหนักในฐานะของการตั้งรับ องค์ประกอบของสังคมที่สำคัญและมีบทบาทอย่างมาก คือ คนหนุ่มสาว เยาวชนคนรุ่นใหม่ นิสิตนักศึกษา ที่ต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้เข้าใจบริบทของสังคมภายใต้โลกทุนนิยมเสรีที่หมุนไปอย่างรวดเร็ว เพื่อสร้างฐานะของสังคมไทยในการเข้าใจและพร้อมฝ่าฟันกับปัญหาต่าง ๆ ที่รุมล้อม

ปัญหานิสิตนักศึกษาชายตัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการบริโภคนิยม นอก จากเกิดจากปัญหาทางโครงสร้าง อาจกล่าวได้ว่าเกิดจากผลผลิตของกระแสโลกาภิวัตน์ ที่สร้างกระแสทางวัฒนธรรมในการรับและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วภายใต้โลกแห่งการสื่อสารที่ไร้พรมแดน วัฒนธรรมของเยาวชนไทยจึงตกอยู่ฐานะการเลือกรับทางวัฒนธรรมในสิ่งที่ถูกเลือกไว้แล้วเสียเป็นส่วนใหญ่ โครงการ“การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” จึงเกิดขึ้นเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของเยาวชนกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นนิสิตในสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของเมืองไทย ใจกลางเมืองที่ถูกรายล้อมไปด้วยวัฒนธรรมของกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้ นิสิตมีโอกาสที่จะเลือกนอกกรอบของกระแสและสามารถสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตามทัศนคติทางอุดมคติและความใฝ่ฝัน เพื่อเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้าของสังคมที่เข้าใจบริบทของสังคมและพร้อมที่จะฝ่าฟันปัญหาต่าง ๆ ที่รุมล้อม ตามจุดมุ่งหมายของโครงการ

ทั้งนี้ หากคุณค่าทางวิชาการของงานวิจัยนี้อยู่ที่ข้อมูลประการหนึ่งแล้ว คุณค่าที่แท้จริงของงานวิจัยนี้คงอยู่ที่การพยายามสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้เชื่อมโยงกับสังคม และตระหนักในฐานะส่วนหนึ่งของสังคมที่จะต้องเรียนรู้ร่วมกันในการเยื่อใยต่อปัญหาสังคมต่าง ๆ

ขอขอบคุณอาจารย์อมรา พงศาพิชญ์ อาจารย์สุริชัย หวันแก้ว และเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือให้ งานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติที่ สนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย ตลอดจนนิสิตจากกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อสังคม คณะรัฐศาสตร์ ชมรมอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(สจม.) ชมรมจุฬาทักษิณ ชมรมอาสาพัฒนาชาวไทยภูเขา ชมรมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ชมรมแสงเสียง และชมรมค่ายอาสาสมัคร หอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คณะผู้วิจัยตระหนักดีว่างานวิจัยนี้ยังไม่สมบูรณ์ 100% อาจมีข้อมูลที่ผิดพลาด บกพร่อง ความตื่นเงิน ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการค้นคว้าอีกเป็นจำนวนมาก คณะผู้วิจัยตั้งความหวังว่า งานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี ให้ณิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ดีมีคุณค่าต่อสังคม และดำรงอยู่ภายใต้กระแสวัฒนธรรมโลกาภิวัตน์ที่เขย่ารกรากที่สร้างการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อกลไกทางธุรกิจ-การค้าแต่เพียงอย่างเดียวได้อย่างมีพลังและมีพื้นที่ทางเลือกหนึ่งของเยาวชนไทย ในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เอาสังคมเป็นตัวตั้ง

คณะผู้วิจัย

กันยายน 2545

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
บทคัดย่อ	
บทที่ 1 บทนำ	
วัตถุประสงค์	2
ประโยชน์ที่ได้รับในการวิจัย	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
บทที่ 2 ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่ผ่านมา	
แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	6
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ขอบเขตเชิงเนื้อหาและพื้นที่	10
วิธีการดำเนินการวิจัย	11
วิธีเก็บข้อมูลและแหล่งข้อมูล	12
บทที่ 4 รายงานกระบวนการดำเนินการกิจกรรม	
ช่วงแรกขั้นให้ความรู้และการศึกษา	14
ช่วงที่สองการเก็บรวบรวมข้อมูล	28
การประชุมความคิดและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคณะนักวิจัยกับนิสิต	29
การดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต	29
การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ปัญหาสังคมร่วมกัน	37
การจัดแสดงนิทรรศการปัญหาทางสังคม	54
การจัดเวทีกิจกรรมทางวัฒนธรรม	54
เวทีสรุปบทเรียนวัฒนธรรมการเรียนรู้	69
สรุปการสัมภาษณ์นิสิต	71
บทที่ 5 ผลการดำเนินการวิจัย	
สรุปผลการดำเนินงาน	75
สรุปบทเรียนการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้	78
ผลกระทบจากการวิจัย	80
การเรียนรู้ใหม่ของทีมวิจัย	81

บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย	82
อภิปรายผล	85
ข้อจำกัดของคณะนักวิจัย	87
ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการวิจัย	87
ข้อเสนอแนะ	88

ภาคผนวก

บทคัดย่อ

โครงการ “การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

โดยมีวัตถุประสงค์

- 1) ศึกษาถึงพลวัตในการปรับตัวของนิสิตในการตอบสนองกับปัญหาที่ท้าทายสังคมไทยที่ผ่านมา รวมทั้งปัญหาอุปสรรค
- 2) เพื่อเสริมสร้างมิติสังคม-วัฒนธรรมแก่กระบวนการเรียนรู้ วัฒนธรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 3) เพื่อสร้างกลุ่มแกนนำ และเครือข่ายนิสิตที่มีความเข้มแข็งในการต่อสู้และท้าทายกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน
- 4) เพื่อส่งเสริมให้นิสิตหันมาสนใจและตระหนักในปัญหา ตลอดจนสถานการณ์ทางสังคมการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในภาวะปัจจุบัน

วิธีการดำเนินการวิจัย โครงการวิจัยนี้ เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้กับนิสิตซึ่งได้มีวิธีการดำเนินกิจกรรมแบบเครือข่าย โดยเฉพาะนิสิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การดำเนินการโครงการวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ช่วง แต่ละช่วงมีวิธีดำเนินการคือ ช่วงที่ 1 เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ในด้านการศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีการวางแผนโครงการ มีกิจกรรมต่างๆ เช่น การสนทนากลุ่มกับสมาชิกให้ข้อมูลจัดการศึกษา สร้างกิจกรรมเสวนาให้กับผู้สนใจ ช่วงที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูล การประมวล รวบรวมข้อมูลจากการจัดกิจกรรมในช่วงที่ 1 ซึ่งผู้ทำการวิจัยจะดำเนินการวิจัย ดังนี้

จัดประชุมระดมความคิดเห็นในการกำหนดกรอบและแนวทางในการวิจัยร่วมกับนักวิจัย นิสิตที่เป็นกลุ่มแกนนำ กำหนดประเด็นปัญหาทางสังคมการเมือง โดยเฉพาะพิจารณาบทบาท ส่วนร่วมของนิสิตในด้านเป็นตัวปัญหาหรือส่วนร่วมในฐานะเป็นตัวแก้ปัญหา ประชุมร่วมแกนนำนิสิตเพื่อขยายเครือข่าย และร่วมเรียนรู้ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เช่น กรณีการสร้างเขื่อนปากมูน การสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรูด กรณีป่าชุมชน ปัญหาวิถีชีวิตที่ใช้พลังงานฟุ่มเฟือยและบริโภคนิยม เป็นต้น

การปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่โดยจัดการประชุมนิสิตและนักวิจัย เพื่อระดมความคิดเห็นในกรณีปัญหาที่สนใจเพื่อทำการศึกษาร่วมกัน โดยแต่ละกลุ่มศึกษากรณีปัญหาที่สนใจ แกนนำนิสิตร่วมกันจัดทำวารสารเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ เช่น ข้อมูลปัญหาสาธารณะ เป็นต้น

แกนนำกลุ่มในมหาวิทยาลัยจัดการประชุมภายในกลุ่มเพื่อประมวล รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาในกรณีปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนการพูดคุยปรึกษาหารือเพื่อให้เกิดกิจกรรม เช่น การ

เสวนา การจัดนิทรรศการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แกนนำกลุ่มจัดการประชุมเพื่อขยายเครือข่ายและปรึกษาหารือเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมตามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในสังคมที่กลุ่มสนใจ

และจัดประชุมเพื่อรายงานและสรุปผล ร่วมกับนักวิจัยและนิสิตที่เป็นกลุ่มแกนนำ

วิธีการเก็บข้อมูล/แหล่งข้อมูล จะใช้เครื่องมือและเทคนิคหลายวิธีผสมผสานกัน เช่น การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสัมภาษณ์ประวัติชีวิต การจัดเวทีเสวนา เป็นต้น แหล่งข้อมูล แสวงหาข้อมูลมือหนึ่งจากนิสิตในพื้นที่ และข้อมูลจากหนังสือพิมพ์รายวัน นอกจากนี้ยังใช้ข้อมูลจากคณาจารย์ที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา ปัจจัยพื้นฐานของปัญหาดังกล่าว คือ

ปัจจัยประการหนึ่ง เป็นเพราะนิสิตขาดโอกาสเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงในสังคม ไม่มีพื้นที่ในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยึดโยงกับปัญหาสังคม จึงไม่เข้าใจปัญหาและสภาพทางสังคม

ปัจจัยประการที่สอง คือ ในท่ามกลางกระแสบริโภคนิยมที่เชียวกราก ระบบแข่งขันของการศึกษา รวมทั้งกฎระเบียบและทัศนคติของผู้บริหารที่ปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของนิสิตในยุคปัจจุบัน จนนิสิตแทบไม่มีบทบาทใด ๆ ต่อสถานการณ์ทางสังคม

ปัญหา และอุปสรรคสำคัญ ในการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือ

- 1) นิสิตส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาในการเรียนรู้กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้สังคม เนื่องจากเวลาจำกัดอยู่กับการเรียน และการบ้าน
- 2) สภาพแวดล้อมไม่เอื้อให้นิสิตได้เรียนรู้ เพราะรายล้อมไปด้วยสถานบันเทิงที่ดึงดูดความสนใจทางวัฒนธรรม
- 3) นิสิตส่วนใหญ่มีค่านิยมที่แข็งตัว ในการเดินตามวัฒนธรรมแบบตะวันตก การให้ค่าวัตถุนิยม ภายใต้ทัศนคติที่การเอาตัวรอดเชิงปัจเจก ไม่สัมพันธ์กับสังคม
- 4) มหาวิทยาลัยขาดการสนับสนุนเชิงรูปธรรม ให้นิสิตมีโอกาสที่มากขึ้นในการเรียนรู้ปัญหาสังคมจากสภาพความเป็นจริงของสังคม รวมถึงเนื้อหาการศึกษา

โครงการได้จัดเวทีเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต โดยการจัดเสวนาปัญหาทางสังคมเพื่อร่วมกันศึกษา เวทีแลกเปลี่ยนทางความคิด เวทีที่สัมผัสกับปัญหาจริง รวมถึงเวทีที่ให้นิสิตมาสรุปบทเรียนร่วมกันในปัญหาการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ของนิสิตที่ทำกิจกรรม

ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต คือ

- 1) นิสิตได้ศึกษา รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยง

ระหว่างตนเองกับสังคมมากขึ้น

2)นิสิตได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ปัญหาสังคมทั่วไป ภายใต้อารมณ์ที่แตกต่างหลากหลาย และสามารถทำความเข้าใจสภาพทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างในระบบกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจของแต่ละบุคคล

3)นิสิตได้นำเสนอปัญหาและบทบาทของนิสิตในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหา จากการค้นคว้าข้อมูลตามความสนใจของตัวเองจากสภาพความเป็นจริงทางสังคม

4)นิสิตได้ตั้งคำถามด้วยตนเอง ต่อฐานะของตัวปัญหาหนึ่ง และฐานะของตัวแก้ปัญหาสังคม ในประเด็นทิศทางการแก้ปัญหาทางสังคมอย่างมีส่วนร่วม

5)นิสิตได้สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเอาปัญหาสังคมเป็นตัวเชื่อม และเริ่มตระหนักในการสร้างบทบาทของตนเองเพื่อปรับตัวสนองกับทิศทางการแก้ปัญหา

สรุปผลของการวิจัย คือ เกิดองค์ความรู้และความเข้าใจในปัญหาสังคม ของนิสิตเกิดความสัมพันธ์อันดีทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันของนิสิต กลุ่มเป้าหมายตระหนักในการมีส่วนร่วมกับการแก้ปัญหาสังคม และเกิดกระบวนการการสร้างกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันเป็นเครือข่าย

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาของปัญหาในการวิจัย

จากสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการบีบรัดของระบบเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากแผนพัฒนาประเทศที่มุ่งไปในด้านเศรษฐกิจและวัตถุเป็นหลัก โดยหลงลืมการพัฒนาอย่างรอบด้าน ผู้มีอำนาจในการกำหนดการพัฒนาประเทศมักลืมนักผู้ด้อยโอกาสของสังคม ซึ่งถูกทำให้เป็นกลายเป็นคนชายขอบไป(สุริชัย หวันแก้ว , 2545.) กระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เพิ่งเริ่มมีการให้ความสนใจคน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสังคม แม้ในสถาบันการศึกษาก็ยังเต็มไปด้วยกรอบแนวคิดของการพัฒนาแบบดั้งเดิมที่เน้นอำนาจการบริหารจากส่วนกลาง ซึ่งยังไม่เข้าใจบทบาทและตัวตนของนิสิต ที่มีความต้องการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในประเด็นทางด้านสังคมการเมืองเพื่อการพัฒนาประเทศเท่าที่ควร ในส่วนของนิสิตก็เช่นเดียวกันก็ถูกทำให้ตกไปอยู่ในค่านิยมการแข่งขันเพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษา นิสิตผู้มีความใฝ่ฝันแต่จะบรรลุผลสำเร็จทางการศึกษาเพื่อออกไปรับใช้อุดมการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในลักษณะนี้ด้วยหวังเพียงว่าเรียนให้จบเพื่อได้มาซึ่ง เงิน ชีวิตที่สุขสบาย

ปัจจัยประการหนึ่ง นิสิตขาดโอกาสเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงในสังคม นิสิตที่อยู่ในสังคมเมืองก็มองไม่เห็นถึงปัญหาของคนชนบทที่มีความเหลื่อมล้ำหรือช่องว่างทางสังคมอย่างไรบ้าง(ปรีชา คุวินทร์พันธุ์และสุริชัย หวันแก้ว , 2543.)

ปัจจัยประการที่สอง คือ ในท่ามกลางกระแสบริโภคนิยมที่เชี่ยวกราก ระบบแข่งขันของการศึกษา รวมทั้งกฎระเบียบและทัศนคติของผู้บริหารที่ปิดกั้นการแสดงความคิดเห็น ของนิสิตในยุคปัจจุบัน จนนิสิตแทบไม่มีบทบาทใด ๆ ต่อสถานการณ์ทางสังคม รวมทั้งสถานการณ์การปฏิรูปมหาวิทยาลัยไม่ค่อยมีกลุ่มนักศึกษาออกมาแสดงความคิดเห็นมากมายนัก ทั้ง ๆ ที่เป็นกลุ่มซึ่งมีปริมาณมากที่สุดที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ ซึ่งยังมีผลสืบเนื่องต่อไปยังอนาคต

โครงการวิจัยนี้ผู้ดำเนินการวิจัยคาดหวังว่ากลุ่มนิสิตจะสามารถสร้างกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้จากสภาพสังคมโดยเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวเอง และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาสังคมและเชื่อมโยงต่อไปถึงข้อเสนอต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยในอนาคต โดยคณะผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดัน สนับสนุนกิจกรรมของนิสิตด้วยกรอบของปัญหาและสภาพความเป็นจริงของนิสิตที่ต้องเผชิญ เพื่อเปิดพื้นที่ทางสังคม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย ถ้าเราละเลยตัวตนที่มีความหลากหลายของเขา ซึ่งต้องอาศัยการทำความเข้าใจผ่านแว่นของนิสิตเอง โดยคาดหวังว่านิสิตจะมี

พลังทางวัฒนธรรมในการร่วมกันแสดงบทบาทในการผลักดันการปฏิรูปมหาวิทยาลัยต่อไป รวมทั้งยกระดับความคิดสู่ปัญหาทางโครงสร้างและผลักดันการแก้ปัญหาสังคม เพื่อซึ่งจะนำไปสู่ความตื่นตัวของนิสิตทั่วไปและสร้างความเข้มแข็งต่อกิจกรรมนักศึกษา เพื่อมีส่วนร่วมในการรับใช้สังคมและเป็นส่วนหนึ่งของพลังในสังคมที่มีคุณค่าต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาถึงพลวัตในการปรับตัวของนิสิตในการตอบสนองกับปัญหาที่ท้าทายสังคมไทยที่ผ่านมา รวมทั้งปัญหาอุปสรรค
- 2.2 เพื่อเสริมสร้างมิติสังคม-วัฒนธรรมแก่กระบวนการเรียนรู้ วัฒนธรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2.3 เพื่อสร้างกลุ่มแกนนำ และเครือข่ายนิสิตที่มีความเข้มแข็งในการต่อสู้และท้าทายกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน
- 2.4 เพื่อส่งเสริมให้นิสิตหันมาสนใจและตระหนักในปัญหา ตลอดจนสถานการณ์ทางสังคม การเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในภาวะปัจจุบัน

3. คำถามหลักของการวิจัย

- 3.1 นิสิตจะเข้าใจบริบทของสังคมอย่างรอบด้านได้อย่างไร เพื่อตระหนักในฐานะของนิสิตที่ด้านหนึ่งเป็นตัวปัญหา หากไม่อยู่ในฐานะของส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคม
- 3.2 จะทำอย่างไรให้นิสิตได้แลกเปลี่ยนความคิดต่อประเด็นปัญหาทางสังคมมากขึ้น โดยหันมาสนใจและตระหนักในการเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาของสังคม
- 3.3 จะทำอย่างไร ที่จะสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ เพื่อการปรับตัวตอบสนองของนิสิตกับปัญหาสังคม

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 4.1 การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้มีการตื่นตัวต่อสถานการณ์ทางสังคมมากขึ้น มีจิตสำนึกที่จะมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ชุมชน
- 4.2 การศึกษาถึงพลวัตในการปรับตัวของนิสิตในการตอบสนองกับปัญหาที่ท้าทายสังคมไทยที่ผ่านมาและในอนาคต รวมทั้งปัญหาอุปสรรค
- 4.3 การศึกษาถึงทางเลือกในรูปแบบของการปรับตัวของนิสิตและแนวทางพิจารณาเพื่อเตรียมการสู่อนาคต

5 ระยะเวลาที่ใช้ในงานวิจัย

พฤศจิกายน 2544 – กันยายน 2545

6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กระแสโลกาภิวัตน์ในโลกเสรีนิยมที่เชื่อมโยงราก ได้แยกบุคคลกับสังคมให้โดดเดี่ยวต่อกันในการเอื้ออาทรต่อปัญหา เพื่อการแข่งขันแสวงหากำไรและต้นทุน ของผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ ภายใต้วัฒนธรรมที่ถูกออกแบบไว้ให้ ส่วนหนึ่งทำให้นิสิตขาดโอกาสที่จะเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงในสังคม นิสิตจึงไม่สามารถเข้าใจบริบทของปัญหาต่าง ๆ ของสังคมได้ เช่น นิสิตในเมืองไม่เข้าใจปัญหาในชนบทในลักษณะช่องว่างและความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เชื่อมโยงกัน เป็นต้น

โครงการได้มีการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อกระแสโลกาภิวัตน์ ในการแลกเปลี่ยนทัศนะ ประชุมความคิดต่อปัญหาสังคม เพื่อสร้างวัฒนธรรมในการเอื้ออาทรต่อสังคมของนิสิตและเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาสังคมที่รุ่มล้อมภายใต้กระแสดังกล่าว โดยให้นิสิตเรียนรู้จากสภาพปัญหาใกล้ตัว เช่น ปัญหาวัฒนธรรมการบริโภคนิยมของนิสิต ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร เป็นต้น โดยมีการประสานกิจกรรมระหว่างกลุ่มนิสิตทั้งที่เป็นกลุ่มอิสระและเป็นชมรมในสังกัดสโมสรนิสิต เพื่อสามารถวิเคราะห์ปัญหาทางสังคมบนความแตกต่างที่หลากหลายทางวัฒนธรรมความคิด ทั้งนี้เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันบนฐานะของการเอาสังคมเป็นจุดร่วม

การเก็บข้อมูลจากนิสิตที่ทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ ภายใต้การเติบโตและการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งการศึกษาเป็นรายกรณีและการจัดเวทีเสวนา ประชุมความคิด และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งการประสานงานกิจกรรมในอนาคต เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงต่อปัญหาสังคม โครงการได้สร้างเสริมโดยการสร้างพื้นที่เรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงทั้งเชิงปัจเจกและแบบกลุ่มต่อชุมชนและชาวบ้าน การแลกเปลี่ยนระหว่างวัยเดียวกันและต่างวัย เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน

7 ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยจะใช้วิธีวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์แบบต่าง ๆ ประกอบ นอกจากนั้นแล้วผู้วิจัยจะเน้นวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) ซึ่งสามารถรองรับกับทัศนะและผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่หลากหลายได้

โดยทำการศึกษาวิจัยในกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1. นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งที่ทำกิจกรรมเป็นชมรมในสังกัดสโมสรนิสิต และ
กลุ่มกิจกรรมอิสระ
2. นิสิต-ชาวบ้าน

บทที่ 2

บททวนเอกสารงานวิจัยที่ผ่านมา

1. การศึกษาเบื้องต้น

จากหนังสือความคิดและความใฝ่ฝันของนักคิดไทย : 60 ปี ปรีชา เปี่ยมพงศ์
สถานต์ได้สรุปว่า การพัฒนาที่ท้าทายต่อการอยู่รอดของระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของ
สังคมไทยในอนาคต คือ "การพัฒนาคน" ซึ่งหมายถึงการพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของ
คนให้สามารถมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ที่จะเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน สังคม และของ
ชาติในที่สุด(กนกศักดิ์ แก้วเทพ , 2544.)

ในสถานการณ์ปัจจุบันนั้น อุปสรรคสำคัญในการพัฒนาคนให้เข้าใจและพร้อมจะ
เป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มขีดความสามารถในการแก้ปัญหาสังคม คือ วัฒนธรรมการเรียนรู้จาก
ตะวันตกรวมถึงวัฒนธรรมบริโภคนิยมได้แพร่ขยายอย่างกว้างขวางบนโลกที่ไร้พรมแดนแห่ง
การสื่อสาร โดยเฉพาะเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ได้รับเอาวัฒนธรรมเหล่านั้นมาอย่างเต็มที่
ตามกระแสสังคม รวมถึงนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นนิสิตในสถาบันอุดมศึกษาชั้น
นำของเมืองไทยที่มีสภาพแวดล้อมที่แน่นขนัดไปด้วยวัฒนธรรมที่เอื้อให้การบริโภคนิยมเติบโต
ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องดำเนินชีวิตบนวัฒนธรรมการเรียนรู้เหล่านั้น มิใช่การเรียนรู้จาก
สังคมตนเองที่มองเห็นมิติทางเศรษฐกิจ การพึ่งตนเองและการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เป็นวัฒนธรรม
ชุมชนอย่างแท้จริง(กนกศักดิ์ แก้วเทพ , 2542.)

องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยห้างสรรพสินค้า โรงแรมหรู สิ่ง
อำนวยความสะดวกครบครัน และสนามแข่งขันศูนย์กลางของเมืองไทย ไม่ว่าจะเป็น ห้างสรรพ
สินค้ามาบุญครอง สยามสแคว์ โดคิว เซ็นเตอร์พอยท์ เวลด์เทรดเซ็นเตอร์ ฯลฯ ย่อมหนีไม่พ้น
ที่จะสร้างวัฒนธรรมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในด้านแฟชั่น หรือการบริโภคนิยม เรา
จึงเห็นภาพของการแข่งขันประชันความมั่งมีตามกระแสโดยตลอด ทั้งทางด้านวัตถุ ไม่ว่าจะเป็น
เป็นการนิยมกระเป๋าทียี่ห้อ หลุยส์ วิตตอง เสื้อเวอร์ซาเช่ รองเท้าเป็ปเปอร์มินต์ ของนิสิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือ การขับรถยนต์ส่วนตัวราคาแพงมาเรียน จนมหาวิทยาลัยขึ้นชื่อ
ว่าเป็นที่รวมลูกหลานชนชั้นนำของเมืองไทย

ทั้งนี้ ในอีกด้านหนึ่งนั้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังรายล้อมไปด้วยสภาพปัญหา
ทางสังคมมากมาย ไม่ว่าจะเป็น เด็กขอทาน คนเร่ร่อน คนเก็บขยะ ความยากจน รวมถึงสล้ม
คลองเตย เหล่านี้จึงเกิดคำถามว่า เหตุใดบริบทของปัญหาสังคมดังกล่าวจึงไม่ได้สร้างวัฒน
ธรรการเรียนรู้ให้นิสิตใคร่สนใจต่อการเชื่อมโยงกับปัญหาดังกล่าว ในฐานะหนึ่งนั้น พอจะ
อนุมานได้ว่านิสิตขาดโอกาสที่จะเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงของสังคม และวัฒนธรรมของ

ชีวิตประจำวันไม่เอื้อต่อการให้สนใจกับปัญหาสังคม ทั้งนี้ เพราะการตกอยู่ภายใต้วิถีคิดการพัฒนาตามแนวทางอุตสาหกรรมนิยมและบริโภคนิยม(บุชิตา สังข์แก้ว , 2541.)

นอกจากนี้ อีกบริบทหนึ่ง การขาดโอกาสทางวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างรอบด้านที่ยึดโยงกับสังคม ยังทำให้นิสิตอยู่ในฐานะของปัญหาไปโดยไม่รู้ตัวด้วย เช่นการเกิด ปัญหานิสิตนักศึกษาชายตัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการบริโภคนิยม ปัญหาเหล่านี้ นอกจากเกิดจากปัญหาทางโครงสร้างแล้ว ยังเกิดจากผลผลิตของกระแสโลกาภิวัตน์ ที่สร้างกระแสทางวัฒนธรรมในการรับและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วภายใต้โลกแห่งการสื่อสารที่ไร้พรมแดน นิสิตจึงตกอยู่ฐานะการเลือกรับทางวัฒนธรรมในสิ่งที่ถูกเลือกไว้แล้วเสียเป็นส่วนใหญ่

2. แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้

สภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการบีบรัดของระบบเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากแผนพัฒนาประเทศที่มุ่งไปในด้านเศรษฐกิจและวัตถุเป็นหลัก โดยหลงลืมการพัฒนาอย่างรอบด้านผู้มีอำนาจในการกำหนดการพัฒนาประเทศมักลืมนักผู้ด้อยโอกาสของสังคม ซึ่งถูกทำให้เป็นกลายเป็นคนชายขอบไป(สุริชัย หวันแก้ว , 2545) กระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เพิ่งเริ่มมีการให้ความสนใจ"คน" ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสังคม แม้ในสถาบันการศึกษาก็ยังเต็มไปด้วยกรอบแนวคิดของการพัฒนาแบบดั้งเดิมที่เน้นอำนาจการบริหารจากส่วนกลาง ซึ่งยังไม่เข้าใจบทบาทและตัวตนของนิสิต ที่มีความต้องการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในประเด็นทางด้านสังคมการเมืองเพื่อการพัฒนาประเทศเท่าที่ควร ในส่วนของนิสิตก็เช่นเดียวกันก็ถูกทำให้ตกไปอยู่ในค่านิยมทางวัฒนธรรมการแข่งขันเพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษา วัฒนธรรมที่ถูกกำหนดจากระบบทุนนิยมที่มุ่งแต่จะบรรลุผลสำเร็จทางการศึกษาเพื่อออกไปรับใช้อุดมการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในลักษณะนี้ด้วยหวังเพียงว่าเรียนให้จบเพื่อได้มาซึ่ง เงินชีวิตที่สุขสบาย เท่านั้น

การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้มีพื้นฐานมาจากปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยประการที่หนึ่ง เป็นเพราะนิสิตขาดโอกาสเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงในสังคม ไม่มีพื้นที่ในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยึดโยงกับปัญหาสังคม จึงไม่เข้าใจปัญหาและสภาพทางสังคม(ปรีชา สุวินทร์พันธุ์และสุริชัย หวันแก้ว , 2543.)

ปัจจัยประการที่สอง คือ ในท่ามกลางกระแสบริโภคนิยมที่เชี่ยวกราก ระบบแข่งขันของการศึกษา รวมทั้งกฎระเบียบและทัศนคติของผู้บริหารที่ปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของนิสิตในยุคปัจจุบัน จนนิสิตแทบไม่มีบทบาทใด ๆ ต่อสถานการณ์ทางสังคม รวมทั้งสถานการณ์

การปฏิรูปมหาวิทยาลัยไม่ค่อยมีกลุ่มนักศึกษาออกมาแสดงความคิดเห็นมากมายนัก ทั้ง ๆ ที่เป็นกลุ่มซึ่งมีปริมาณมากที่สุดที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ ซึ่งยังมีผลสืบเนื่องต่อไปยังอนาคต

ความคิดการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคาดหวังว่า กลุ่มนิสิตจะสามารถสร้างกระบวนการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้จากสภาพสังคมโดยเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวเอง และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาสังคมและเชื่อมโยงต่อไปถึงข้อเสนอต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยในอนาคต โดยคณะผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันสนับสนุนกิจกรรมของนิสิตด้วยกรอบของปัญหาและสภาพความเป็นจริงของนิสิตที่ต้องเผชิญเพื่อเปิดพื้นที่ทางสังคม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย ถ้าเราละเลยตัวตนที่มีความหลากหลายของเขา ซึ่งต้องอาศัยการทำความเข้าใจผ่านแว่นของนิสิตเอง โดยคาดหวังว่านิสิตจะมีพลังทางวัฒนธรรมในการร่วมกันแสดงบทบาทในการผลักดันการปฏิรูปมหาวิทยาลัยต่อไป รวมทั้งยกระดับความคิดสู่ปัญหาทางโครงสร้างและผลักดันการแก้ปัญหาสังคม เพื่อซึ่งจะนำไปสู่ความตื่นตัวของนิสิตทั่วไปและสร้างความเข้มแข็งต่อกิจกรรมนักศึกษาเพื่อมีสำนึกร่วมในการรับใช้สังคมและเป็นส่วนหนึ่งของพลังในสังคมที่มีคุณค่าต่อไป

2.2 แนวคิดเรื่องการพัฒนาสังคม

การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน คือการนำพาสังคมฝ่าข้ามวิกฤตปัญหาต่าง ๆ ไปสู่สิ่งที่ดีกว่า บนรากฐานของความเป็นประชาธิปไตย ที่ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกหมู่เหล่ามีบทบาท ร่วมตัดสินใจ ร่วมสร้างและร่วมพิทักษ์รักษาสังคม ทั้งนี้ การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนเป็นกระบวนการดำเนินงานและเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็น คนชรา นักการเมือง ข้าราชการ คนทำงาน เยาวชน นักเรียน นิสิตหรือนักศึกษา เพราะในการพัฒนาสังคม นอกจากการพัฒนาสิ่งที่รู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันแล้ว ยังต้องพัฒนาตัวบุคคลด้วย

การพัฒนามิใช่เป็นการดำเนินการในลักษณะการสั่งการหรือการดำเนินการโดยลำพังฝ่ายเดียว การพัฒนาที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้ เมื่อมีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ในกระบวนการคิด กำหนด และตัดสินใจ ซึ่งจะเป็นการสร้างความสำเร็จร่วมกันของทุกฝ่ายในการร่วมแก้ไขปัญหาทางสังคม

2.3 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมนับได้ว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาที่ยั่งยืน หากส่งเสริมให้นิสิตให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมเกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ที่จะเข้าใจและตระหนักในปัญหาส่วนกัน รวมถึงความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น เหล่านี้ย่อมเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาตัวเอง และ

พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะส่วนร่วม ทิศทางของการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม ย่อมเกิดผลของทิศทางการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนอย่างไม่หยุดยั้ง

การมีส่วนร่วมของประชาชน ตามแนวความคิดของอकिन รพีพัฒน์ (2531) และ ยุวัฒน์ วุฒิเมธี หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ริเริ่ม ค้นหา ปัญหา การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง ประชาชนเป็นผู้ที่ทำทุกอย่าง ไม่ใช่เรากำหนดไปแล้วทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงต้องการการมีส่วนร่วมในทุกบริบทเพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันที่ยั่งยืนและเกิดจากการพัฒนามาจากภายในของนิสิตเองในการตระหนักที่จะเอาสังคมเป็นตัวตั้ง มิใช่การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่ถูกกำหนดไว้แล้ว

2.4 แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการนำแนวคิดสองประการมาผสมผสานกัน คือ คำว่าปฏิบัติการ (Action) หมายถึงกิจกรรมที่โครงการวิจัยต้องการดำเนินการ และคำว่า (Participation) หมายถึง การมีส่วนร่วม เกี่ยวข้องกับฝ่ายที่ร่วมกิจกรรมวิจัยในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ คือ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะสำคัญเน้นการมีส่วนร่วมของนิสิตเพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสามารถรองรับกับทักษะและผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่หลากหลายได้ ในระยะยาว เป็นการเริ่มต้นของการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและยั่งยืน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ยึดหลักการสำคัญดังนี้

1) ให้ความสำคัญและเคารพต่อภูมิความรู้ ความคิดของนิสิต โดยยอมรับความหลากหลายทางความคิด ความรู้พื้นฐาน ตลอดจนวัฒนธรรมระบบการสร้างความรู้และกำเนิดความเข้าใจบริบทของสังคมที่แตกต่างกันไป

2) ปรับปรุงวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต ภายใต้การเรียนรู้ที่นิสิตเป็นผู้กำหนด ด้วยการส่งเสริม ยกย่องและพัฒนาความเชื่อมั่นจากการเรียนรู้จากสภาพปัญหาความเป็นจริงของสังคม เพื่อสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์สถานการณ์ปัญหาทางสังคมได้อย่างเข้าใจรอบด้าน

3) ให้ความรู้ที่เหมาะสมแก่การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต ในการรับรู้

และเชื่อมโยงต่อปัญหาสังคม บนความเข้าใจที่แปลความหมายตลอดจนการถ่ายทอดสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

4) สนใจในบริบทของนิสิต โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จะช่วยเปิดเผยวัฒนธรรมการเรียนรู้ ความคิด คำถามที่ตรงกับความต้องการของนิสิต ในทิศทางของการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเอาสังคมเป็นตัวตั้ง

5) ปลดปล่อยความคิด การวิจัยเชิงปฏิบัติการจะช่วยให้นิสิตสามารถใช้ความคิดได้อย่างเสรีตามอัตวิสัย ในการมองสถานการณ์สังคมและสภาพปัญหา รวมทั้งวิจรรณญาณในการวิเคราะห์ วิจรรณ และการตรวจสอบความคิดที่หลากหลาย

3. สรุป

ในกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้โลกไร้พรมแดน สังคมไทยตกอยู่ในฐานะของการตั้งรับต่อปัญหามากมายที่รุมเร้าจากกระแสดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ วิถีชีวิต ปัญหาวัฒนธรรมบริโภคนิยม การแย่งชิงทรัพยากร แต่ในฐานะหนึ่งนั้น กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้สังคมได้เรียนรู้ในปัญหา หากประชาชน โดยเฉพาะเยาวชน นิสิต นักศึกษา เข้าใจและตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและร่วมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการแก้ปัญหาดังกล่าวร่วมกัน ด้วยภูมิปัญญาที่แท้จริงของสังคม ย่อมเป็นพลังสำคัญในการฝ่าข้ามปัญหาต่าง ๆ ได้ดีที่สุดในที่สุด

การสร้างกระบวนการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจากสภาพสังคม จำเป็นต้องสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาสังคมและเชื่อมโยงต่อไปถึงข้อเสนอต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อผลของการผลักดัน ตลอดจนการสนับสนุนกิจกรรมของนิสิตด้วยกรอบของปัญหาและสภาพความเป็นจริงของนิสิตที่ต้องเผชิญ เพื่อเปิดพื้นที่ทางสังคม รวมทั้งยกระดับความคิดสู่ปัญหาทางโครงสร้างและผลักดันการแก้ปัญหาสังคม เพื่อซึ่งจะนำไปสู่ความตื่นตัวของนิสิตทั่วไปในวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่มีสำนึกร่วมในการรับใช้สังคมเป็นที่ตั้ง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตเชิงเนื้อหา

1.1 โครงการทำการศึกษาบริบทของนิสิตในมหาวิทยาลัย ประเด็นปัญหาที่ท้าทายองค์ความรู้และการปรับตัวตอบสนองของนิสิตที่สำคัญ เช่น ช่องว่างระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท, การแปรรูปมหาวิทยาลัย, ความขัดแย้งในสังคมและการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี, สิทธิชุมชน, วัฒนธรรมการบริโภคของนิสิตนักศึกษาในปัจจุบัน เป็นต้น

1.2 ศึกษาเป็นรายกรณีในระดับลึก โดยศึกษาถึงลักษณะพื้นฐานของครอบครัว เช่น เศรษฐกิจ สังคม การปกครอง โดยเน้นที่นิสิตกลุ่มแกนนำ

2. ขอบเขตเชิงพื้นที่

โครงการนี้ มีขอบเขตเชิงพื้นที่ คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความเป็นมายาวนาน มีการสนับสนุนส่งเสริมการทำกิจกรรมของนิสิตมาก แต่ที่พบคือในปัจจุบัน นิสิตไม่ค่อยมีความสนใจหรือตื่นตัวต่อปัญหาสังคม

3. คณะนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมาย

3.1 คณะนักวิจัยประกอบด้วย

1) หัวหน้าโครงการวิจัย จำนวน 1 คน ทำงานในศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) ผู้ร่วมโครงการวิจัย จำนวน 3 คน เป็นนิสิตปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี

3.2 กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมดำเนินการ

1) นิสิตที่ทำกิจกรรมชมรมในสังกัดสโมสรนิสิต จำนวน 20 คน

2) นิสิตที่ทำกลุ่มกิจกรรมอิสระ จำนวน 20 คน

3) นิสิตที่ทำกิจกรรมในสโมสรคณะ จำนวน 10 คน

3.3 คณะวิทยากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้

1) หัวหน้าโครงการและผู้ร่วมโครงการวิจัย

2) คณาจารย์ จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน

3) กรรมการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย(ครป.) เป็นนิสิตเก่า คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม(มอส.)

4) กลุ่มนิสิตรากลุ่ม เป็นวงดนตรีนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
จำนวน 3 คน

5) คณะนิสิตเก่า ชมรมจุฬาทักษิณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน

6) คณะนิสิตนักศึกษา จากสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.)
จำนวน 4 คน

7) คณะนิสิตปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้กับนิสิต ซึ่งได้มีวิธีการดำเนินกิจกรรมแบบเครือข่าย โดยเฉพาะนิสิตในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังนี้

ก. ช่วงที่ 1 การให้ความรู้และการศึกษา (ได้ดำเนินการไปแล้ว) เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ในด้านการศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีการวางแผนโครงการ มีกิจกรรมต่างๆ เช่น การสนทนากลุ่มกับสมาชิกให้ข้อมูลจัดการศึกษา สร้างกิจกรรมเสวนาให้กับผู้ที่สนใจ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. วันที่ 29 พฤศจิกายน 2544 จัดการศึกษาเรื่อง "ทิศทางการปฏิรูปมหาวิทยาลัยและสถานการณ์มหาวิทยาลัยออกนอกระบบ" ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. วันที่ 16 พฤษภาคม 2545 เสวนา "วิสัยทัศน์นักศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย" เวลา 9.00-12.00 น. ณ อนุสรณ์สถาน 14 ตุลา สีแยกคอกวัว

ข. ช่วงที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูล การประมวล รวบรวมข้อมูลจากการจัดกิจกรรมในช่วงที่ 1 ซึ่งผู้ทำการวิจัยจะดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. จัดประชุมระดมความคิดในการกำหนดกรอบและแนวทางในการวิจัยร่วมกับนักวิจัย นิสิตที่เป็นกลุ่มแกนนำ

2. กำหนดประเด็นปัญหาทางสังคมการเมือง โดยเฉพาะพิจารณาบทบาท ส่วนร่วมของนิสิตในด้านเป็นตัวปัญหาหรือมีส่วนร่วมในฐานะเป็นตัวแก้ปัญหา

3. ประชุมร่วมแกนนำนิสิต เพื่อขยายเครือข่าย และร่วมเรียนรู้ประเด็นปัญหาต่างๆ ในสังคม เช่น กรณีการสร้างเขื่อนปากมูน การสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรูด กรณีป่าชุมชน ปัญหาวิถีชีวิตที่ใช้พลังงานฟุ่มเฟือยและบริโภคนิยม เป็นต้น

4. การปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่โดยจัดการประชุมนิสิตและนักวิจัย เพื่อระดมความคิดในกรณีปัญหาที่สนใจเพื่อทำการศึกษาเรียนรู้ โดยแต่ละกลุ่มศึกษากรณีปัญหาที่สนใจ

5. แขนงนำนิสิตร่วมกันจัดทำวารสารเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ เช่น ข้อมูลปัญหา สาธารณะ เป็นต้น

6. แขนงนำกลุ่มในมหาวิทยาลัยจัดการประชุมภายในกลุ่มเพื่อประมวล รวบรวม ข้อมูลจากการศึกษาในกรณีปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนการพูดคุยปรึกษาหารือเพื่อให้เกิดกิจกรรม เช่น การเสวนา การจัดนิทรรศการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม

7. แขนงนำกลุ่มจัดการประชุมเพื่อขยายเครือข่ายและปรึกษาหารือเพื่อสร้าง สรรค์กิจกรรมตามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในสังคมที่กลุ่มสนใจ

8. จัดประชุมเพื่อรายงานและสรุปผล ร่วมกับนักวิจัยและนิสิตที่เป็นกลุ่มแกนนำ

วิธีการเก็บข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1.วิธีการเก็บข้อมูล งานวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จึงต้องให้นิสิตมีส่วน ร่วมในการเก็บข้อมูลจากการทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ ภายใต้การเติบโตและการเรียนรู้ทาง วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งการศึกษาเป็นรายกรณีและการจัดเวทีเสวนา การประชุมความคิด และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งการประสานงานกิจกรรมในอนาคต เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงต่อปัญหาสังคม โครงการได้สร้างเสริมโดยการสร้าง พื้นที่เรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงทั้งเชิงปัจเจกและแบบกลุ่มต่อชุมชนและชาวบ้าน การแลกเปลี่ยนระหว่างวัยเดียวกันและต่างวัย เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน

สำหรับวิธีการเก็บข้อมูลนั้น จะใช้เครื่องมือและเทคนิคหลายวิธีผสมผสานกัน เช่น การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสัมภาษณ์ประวัติ ชีวิต การจัดเวทีเสวนา เป็นต้น

2.แหล่งข้อมูล ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์รายวันในข่าวรายงานเชิงวิชาการเกี่ยวกับ วัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต ข้อมูลจากคณาจารย์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนิสิตเก่าในอดีตที่ ปัจจุบันมีบทบาทในการรับใช้สังคม และข้อมูลจากชุมชนภายนอกมหาวิทยาลัยที่เป็น แวน สະທ້ອນบริบททางวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตต่อสังคมได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ยังแสวงหา ข้อมูลมือหนึ่งจากนิสิตที่ทำกิจกรรมและนิสิตที่ไม่ได้ทำกิจกรรม ดังนี้

- ศึกษาประวัติส่วนตัว ถึงพัฒนาการทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ ความสนใจต่อ ปัญหาสังคม ทั้งในด้านลักษณะการเติบโต และสภาพทางสิ่งแวดล้อมของครอบครัว

- ศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตต่อ ความสนใจในปัญหาสังคม ตลอดจนบริบททางสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัย

การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ การตรวจสอบข้อมูลและการเปรียบเทียบความสมบูรณ์ของข้อมูล ใช้การตรวจสอบตลอดการทำงานทั้งหมดทุกกระบวนการ สำหรับในแต่ละช่วงของการเก็บข้อมูล จะมีการบันทึกและเรียบเรียงข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษาอย่างครบถ้วน และพิจารณาถึงความสอดคล้องของข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น จะใช้วิธีการวิเคราะห์เหตุการณ์ ซึ่งดำเนินการต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่ดำเนินโครงการ โดยการเปรียบเทียบเหตุการณ์ และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น สำหรับวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต เพื่อหาข้อสรุปทั้งที่เป็นส่วนร่วมกันและส่วนที่แตกต่างกัน ระหว่างกิจกรรม โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการบรรยายและการอธิบาย

บทที่ 4

รายงานกระบวนการดำเนินกิจกรรม

การดำเนินโครงการวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

ก. ช่วงแรก การให้ความรู้ด้านการศึกษา

ข. ช่วงที่สอง การเก็บรวบรวมข้อมูล

แต่ละช่วงมีวิธีการดังต่อไปนี้

ก. ช่วงแรก การให้ความรู้ด้านการศึกษา

กิจกรรมต่างๆ ดำเนินการก่อนเริ่มโครงการ เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ในด้านการศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีการวางแผนเตรียมการโครงการ เพื่อการมีส่วนร่วมของนิสิตในกิจกรรมต่างๆ

การประสานงานกับนิสิตกลุ่มกิจกรรมอิสระ กลุ่มชมรมในสังกัดสโมสรนิสิตในการร่วมกิจกรรมวัฒนธรรมการเรียนรู้

มีกิจกรรมต่างๆ เช่น การสนทนากลุ่มกับสมาชิก ให้ข้อมูลจัดการศึกษา สร้างกิจกรรมเสวนาให้กับผู้ที่สนใจ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. การให้ความรู้ด้านการศึกษากับนิสิตที่สนใจ เรื่องการปฏิรูปมหาวิทยาลัย

2. การสร้างวัฒนธรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เรื่องการพัฒนาประชาธิปไตย

แต่ละกิจกรรมมีกระบวนการและผลที่เกิดขึ้นดังต่อไปนี้

1. การให้ความรู้ด้านการศึกษากับนิสิตที่สนใจ เรื่องการปฏิรูปมหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์

1) เพื่อสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต กับปัญหาเรื่องใกล้ตัว

2) เพื่อให้ความรู้ด้านการศึกษา เกี่ยวกับสถานการณ์มหาวิทยาลัยออกนอกระบบ

3) เพื่อให้นิสิตเรียนรู้และทำความเข้าใจ บริบทของมหาวิทยาลัยกับสังคม

4) เพื่อเป็นเวทีศึกษาถึงทิศทางการปฏิรูปมหาวิทยาลัยร่วมกันของนิสิตโดยอาสาสมัครเป็น

ตัวตั้ง

5) เพื่อให้นิสิตตระหนักถึงปัญหาที่ต้องการการมีส่วนร่วมของนิสิตในการแก้ไข

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตจากชมรมจุฬาทักษิณ , ชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(ศจม.) และกลุ่มนิสิตที่สนใจทั่วไป

วิธีการ

1) จัดเป็นเวทีเสวนา เรื่อง "สถานการณ์มหาวิทยาลัยออกนอกระบบ กับทิศทางการปฏิรูปมหาวิทยาลัยเพื่อรับใช้สังคม" ที่คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ โดยมีวิทยากรนำเสนอเพื่อร่วมแลกเปลี่ยน คือ

รองศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
คุณธนาร จีรุงเรืองกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ทดิงแฮม ประเทศอังกฤษ
อาจารย์คล้ายอัปสร พงศ์พีพร มหาวิทยาลัยมหิดล

2) นักวิจัยแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์และความเป็นมา

3) กลุ่มเป้าหมายแนะนำตัว เพื่อความสัมพันธ์ในเวทีเสวนา

4) วิทยากรอภิปรายทั่วไปในประเด็น (1) สถานการณ์มหาวิทยาลัยออกนอกระบบ (2) ทิศทางการปฏิรูปมหาวิทยาลัยเพื่อรับใช้สังคม และให้นิสิตร่วมตั้งคำถามและแลกเปลี่ยนทัศนะ

สรุปการเสวนา เวทีความรู้ "สถานการณ์มหาวิทยาลัยออกนอกระบบ กับทิศทางการปฏิรูปมหาวิทยาลัยเพื่อรับใช้สังคม"

คุณธนาร จีรุงเรืองกิจ

มหาวิทยาลัยนอกระบบ เริ่มแรกมีที่มาจากไหน ถ้าเราย้อนอดีตไป ยุคของรัฐบาลนางมาเกะเรตเท็ดเซอร์ในประเทศอังกฤษซึ่งเป็นที่เริ่มแรกในเรื่องของมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ ในช่วงนั้น รัฐต้องการที่จะลดภาระของตัวเองที่มีอย่างหนักกับมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะเรื่องทางการเงิน รัฐก็เลยตัดสินใจให้เอกชนมาบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยและทำให้เกิดการแข่งขันและการลงทุน รัฐคิดว่ามหาวิทยาลัยจะมีกำไรและได้รับผลประโยชน์จากการลงทุนและแข่งขันจากภาคตลาดด้วย ความคิดทุกอย่างก็เกิดขึ้น มหาวิทยาลัยก็จะทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาของเงิน ในประเทศตะวันตกการออกนอกระบบเป็นแบบนี้ ตามแนวทางของเสรีนิยม

การออกนอกระบบของประเทศโลกที่ 3 มันเป็นการออกนอกระบบแบบไม่เสรีจริง เป็นการออกแบบจากโครงสร้างทางการเงินเพื่อปรับเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ทำได้ บริการต่าง ๆ ของภาครัฐก็จะกลายเป็นเงินหมดเลย ซึ่งก็ไม่ใช่การศึกษาเพียงอย่างเดียวที่ถูกแทรกแซงแม้แต่วัฒนธรรมเองยังกลายเป็นสินค้าเลยและตอนนี้เรารู้ว่าการศึกษาก็เป็นสินค้า ตอนนี้พื้นที่มันหมดแล้วที่

จะให้ทุนรูดืบเข้าไป ตอนนี่ก็จะเป็นทางด้านสาธารณูปโภคและการศึกษาเท่านั้นที่จะให้รูดืบได้ ในสังคม พวกนี้แหละที่เป็นคำตอบของการปฏิรูปมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ ยกตัวอย่างประเทศ อังกฤษเกี่ยวกับการรูดืบเข้าของทุน เช่น อาจารย์ที่จะเข้ามาสมัครเป็นอาจารย์ เขาจะถามเลยว่า คุณมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนได้มากน้อยแค่ไหนในการทำวิจัย ซึ่งผมคิดว่าถ้าคำถามนี้เป็นคำถามที่มาอยู่ในการสมัครงานของอาจารย์ผมว่ามันจะเป็นปัญหาแน่นอนจนครบในอนาคตกับการเรียนการสอน

ที่จริงแล้วการศึกษาไม่ใช่การที่ต้องมีต้นทุนและการศึกษามีการค้าขาย ถ้าให้ผมเปรียบเทียบเป็นเหมือนแม่น้ำลำธาร และกับบอกว่าถ้าใครตักได้เท่าไรก็เอาไป และถ้าคนรยมีถึงน้ำถึงใหญ่กว่าคนจนมันก็เป็นไปไม่ได้ที่ชั้นชาจะได้ น้ำมากกว่าเครื่องสูบน้ำ แล้วมันจะทำเทียมกันได้อย่างไร โอกาสการเข้าถึงการศึกษามีมากน้อยแค่ไหนกับการออกนอกระบบของมหาวิทยาลัย

สมมุติว่าถ้ากลไกทางตลาดอย่าง IMF มามีบทบาทสำคัญในมหาวิทยาลัยสำคัญของไทย แล้ว IMF ก็บอกว่าจะตัดงบประมาณของมหาวิทยาลัยออกไป ผมคิดว่ามหาลัยคงจะต้องทำทุกวิถีทางที่จะได้มาของเงินไม่ว่าจะเป็นการขึ้นค่าเทอม การเก็บค่าบริการต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย และคนที่เป็นชาวไร่ชาวนาหรือกรรมกรเค้าจะส่งลูกเรียนอย่างไรครับผมนึกไม่ออก

ยกตัวอย่างเช่น ในอินโดนีเซีย เด็ก 6 ล้านคนเรียนไม่จบประถมศึกษา จากวิกฤติเศรษฐกิจที่ผ่านมาทำให้เด็กประถมที่ถูกพักการเรียนประมาณ 8 ล้านคน ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้มันเป็นการปิดกั้นทางการศึกษา ก่อนที่ผมจะย้ายไปเรียนในอังกฤษผมมีโอกาสตามเรื่องมหาวิทยาลัยนอกระบบอยู่ช่วงหนึ่งตอนนั้นผมจำได้ว่าเป็นของรัฐบาลชวน เป็นคนพูดกับนักเรียนไทยในอังกฤษบอกว่าการที่ มหาวิทยาลัยออกนอกระบบไม่เกี่ยวกับการที่จะขึ้นค่าน่วยกิตแต่อย่างใด การออกนอกระบบของมหาวิทยาลัยของไทยนั้นเขาบอกว่าเป็นการลดความเทอะทะของราชการไทย แต่เขาเข้าจริง ๆ แล้วมันไม่ใช่อย่างนั้นครับ

ดังตัวอย่างเช่นในฟิลิปปินส์นั้นพอออกนอกระบบไปแล้วค่าน่วยกิตขึ้นเป็นสองเท่าตัวและมีแนวโน้มว่าจะขึ้นอีก เรื่องเหล่านี้มันเกิดขึ้นในที่ต่าง ๆ ของโลกมาก่อนเราแล้วและเรากำลังที่จะก้าวตามเค้าไป อย่างนิวซีแลนด์ก็เหมือนกัน มีมหาวิทยาลัยหนึ่งออกนอกระบบไป ค่าน่วยกิตขึ้นเป็น 7 เท่าตัวเลยทีเดียว สถานการณ์ล่าสุดมีนักศึกษาเป็นหนึ่งมหาวิทยาลัยถึง 1.6 ล้านเหรียญสหรัฐ

ท้ายที่สุดนี้ เราจะเห็นว่าสิ่งที่มันเป็นไปได้ มันขัดแย้งต่อระบบการศึกษาอย่างสิ้นเชิงและที่สำคัญจะทำให้โอกาสทางการศึกษาน้อยลงแล้วยังส่งไปถึงการทำวิจัยของอาจารย์หรือนักวิชาการด้วย เพราะจะไปรับใช้บริษัทข้ามชาติหรือนายทุนใหญ่มากขึ้นเรื่อย ๆ เองง่าย ๆ อย่างธรรมชาติมีโตโยต้าเป็นคนสนับสนุนะครับการทำวิจัยต่าง ๆ ก็จะเป็นการทำเพื่อรับใช้ทุนไม่ได้เอาไปรับใช้คนส่วนใหญ่มากเท่าที่ควร ตรงประเด็นนี้มีคนพูดถึงน้อย การศึกษากับสิทธิบัตรทาง

ปัญญาผมคิดว่ามันมีความเกี่ยวข้องกันอยู่ ถ้าเราพูดถึงสิทธิบัตรทางปัญญา ก็เป็นเรื่องของเทคโนโลยีกันมากกว่าคณะหรือวิทยากรใหม่ เขาเข้าจริง ๆ แล้ววิทยากรใหม่ ๆ ที่เข้าไปในเมืองไทยนั้นมันเกิดจากฐานความคิดแบบเก่า การคิดแบบนี้เองที่ทำให้มีความคิดที่ว่าผมเป็นคนคิดมันก็ต้องเป็นของผมจึงทำให้ระบบการศึกษาเรื่องของการวิจัยต่าง ๆ จึงมีเจ้าของ เพราะฉะนั้นโอกาสที่จะเข้าถึงเทคโนโลยีต่างของประชาชนจะมีเท่าไรกันครับ

อาจารย์สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์

พวกเราได้เคยสาขบตั้งคำถามว่ามหาวิทยาลัยควรจะอยู่หรือจะออกนอกระบบและกลัวแต่ว่าค่าหน่วยกิตจะขึ้นความจริงที่ว่าไม่ว่ามหาวิทยาลัยจะอยู่หรือจะออกนอกระบบมันก็ออกนอกสังคมกันทั้งนั้น มันไม่รับผิดชอบต่อสังคมไม่สนใจใยดีต่อคนเล็กคนน้อย เห็นไหมครับว่ามันจะอยู่ หรือ จะ ออก มัน ก็ ไม่' เกี่ยว กัน ก็ กลัว แต่ ว่า ค่า หน่วย กิต จะ ขึ้น ผมอยากจะให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออกไปให้สุดขอบฟ้าเลย เพราะว่ามันหนีไปจากสังคมอยู่แล้ว ขนาดผมหาที่จอดรถยังไม่ได้เลยครับ มหาวิทยาลัยไม่ว่าจะอยู่ในระบบหรืออยู่นอกระบบมันก็อยู่ออกสังคมอยู่แล้ว ล้วนไม่สนใจใยดีต่อสังคมอยู่แล้ว และที่สำคัญมหาวิทยาลัยไม่ใช่คำตอบของสังคม ตัวนี้เจ็บแสบมาก

มหาวิทยาลัยในยุคแรกมีหน้าที่หลักคือ คัดคนชั้นนำให้เข้าเรียนและเป็นผู้ปกครองเพราะฉะนั้นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยคือแยกแยะจัดตำแหน่งให้สังคม เช่น ให้คนนี้เป็นหมอให้คนนี้เป็นครู ให้คนนี้เป็นนักธุรกิจ ตอนนี่เกือบจะ 100 ปี มหาวิทยาลัยของไทยก็ยังแยกแยะทางด้านการศึกษาเหมือนเดิม ในอดีตในตำราเคลมออกไว้ว่ามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรที่ทำลายความเสมอภาคสูงสุด คนจนไม่ได้เรียนคนรวยได้เรียน มหาวิทยาลัยจึงเป็นสังคมที่แบ่งชนชั้น จึงมีการเกิดการปฏิวัติขึ้น คือ โรงเรียนการเมืองการทหารของเหมา เจ๋อ ตุง

พวกเราได้เคยสาขบจะมาปลุกปล้ำให้สอนแบบรากหญ้าเพื่อสังคม ไม่มีทาง เปล่าเลย ความคิดมีติดบอด รู้เพียงการทำเงินทางธุรกิจเท่านั้น คำตอบมีเพียงเท่านั้นมีแต่เปลือกไม่มีแกน ที่นี้มีคำถามอยู่ว่าทำไมมหาวิทยาลัยต่างประเทศจึงปรับตัว ผมเคยไปคุยกับมหาวิทยาลัยมาประมาณ 15 ประเทศ มีแนวทางการแก้ไขเหตุผลและปรับตัวด้วยเหตุผล ๔ ประการ

ประการที่หนึ่งคือ คนที่ต้องการจะเรียนมหาวิทยาลัยมีเพิ่มขึ้นจึงจำเป็นต้องมีการขยายตัวเมื่อ 14 ตุลาคม 2516 มีคนเรียนมหาวิทยาลัย 2 ล้านคนพอเปิดรวมตำแหน่งก็มีประมาณ 4 ถึง 5 ล้านคน ผลคือใบปริญญาแบบหามรุ่งหามค่ำทั้งมหาวิทยาลัยและราชภัฏเป็นจำนวนมากจาก 2 ล้านคนมาเป็น 5 ล้านคนใน 28 ปี 14 ตุลาคม มหาวิทยาลัยจึงมีการปรับเปลี่ยนตัว ในต่างประเทศก็เหมือนกัน

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยของไทย คือ ของรัฐ 24 แห่ง ของเอกชน 75 แห่ง พวกเขา

บริโภคงบประมาณของชาติปีละ 30,000 ล้านบาท ก็ยังหาคำตอบให้มหาวิทยาลัยไม่ได้ นอกจากการพยากรณ์ไปทุกปีของมหาวิทยาลัย คิดแต่ว่าจะทำอย่างไรให้ GVP เพิ่มขึ้นและมันจะเพิ่มขึ้นเท่าไรในปีนี้ กลับคิดลบ ผมเชื่ออย่างเดียว คือมหาวิทยาลัยสามารถจัดห้องสัมมนาได้ดี เท่านั้นครับ

ประการที่ 2 คือการปรับของต่างประเทศขนานใหญ่ เพราะการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีข่าวสารปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ของอาจารย์และลูกศิษย์ที่เคยพบปะสังสรรค์กัน ตอนนี้กลายเป็นพบปะกับเทคโนโลยีทางสารสนเทศมากกว่าครับ จึงทำให้มหาวิทยาลัยต้องปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ แนนอนมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ต้องการเทคโนโลยีทางการเรียนรู้เพื่อตอบสนองนักศึกษา ที่บอกว่าคนสำคัญมากที่สุดในมหาวิทยาลัย แต่ผมคิดว่าน่าจะเป็นชุมชนและสังคมมากกว่าที่มีความสำคัญมากที่สุด

ประการที่ 3 คือ การที่มหาวิทยาลัยต้องการที่จะปรับขนานใหญ่คือ เรื่องของเศรษฐกิจตกต่ำของชาติ จึงต้องไปหาขุมทรัพย์ทางปัญญามาแก้ไข มหาวิทยาลัยปรับเปลี่ยนมาพัฒนาตัวบุคคลมากขึ้น จึงเกิดการผลิตมนุษย์ไปแข่งขันกันแล้วเขาเศรษฐกิจเป็นตัวตั้งและก็ได้ศีลธรรมอย่างมาก การปฏิรูปการศึกษาไม่เป็นศีลธรรมและปัญญาจึงเป็นเพียงมายาชั่วคราว คือคือถ้าไม่ปฏิรูปทางปัญญาศีลธรรมไม่มีทาง นี่มันปฏิรูปอะไรกันครับ เขาก็บอกว่าเป็นการปฏิรูปทางโครงสร้างของการเงิน เป็นหนังสือเล่มหนึ่งที่มีการเขียนขึ้นประมาณ 30 ประเทศที่โดยทราซทางการเงินของ IMF มีการเขียนพร้อมกัน และนิสิตนักศึกษากำลังจะเรียนอยู่ในสถานที่ที่มีทราซทางการเงิน เรียกค่าน่วยกิตแพง ๆ และให้จบเร็ว อ้างว่ามีมาตรฐานสูง ชาติ เคยบอกไว้ว่ามหาวิทยาลัยเป็นแหล่งการทำลายความเสมอภาค และตอนนี้มหาวิทยาลัยได้สร้างความเสมอภาคให้ทุกคนแล้ว คือความเสมอภาคการไม่มีงานทำ การว่างงานอย่างเท่าเทียมกัน

ประการที่ 4 มหาวิทยาลัยต่างประเทศมีทางเลือกอย่างไร จากการทำวิจัยของสำนักงานการศึกษาแห่งชาติได้ทำการวิจัยมา 17 ประเทศ แต่ได้รายงานมา 3 ประเทศ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งรัฐและเอกชนทำหน้าที่เป็นบริษัทและกำกับโดยมูลนิธิต่าง ๆ เพราะฉะนั้นการดำรงอยู่จึงไม่ขึ้นต่อใครและไม่ต้องรับผิดชอบต่อใครการแสวงหากำไรจึงเป็นเป้าหมายสูงสุดของมหาวิทยาลัย อย่างในสหรัฐ โอกาสเหล่านี้มีในสมัยของ ยุคเฟรกัน ในปี 1988 พยายามให้หลาย ๆ ที่เป็นแบบโลกาวิวัฒน์ โลกไร้พรมแดนคือสิ่งที่พวกนี้ต้องการ และได้ถ่ายแบบไปสู่ นิวซีแลนด์ และนิวซีแลนด์ได้ปฏิรูปการศึกษาในปี 1980 กว่า ๆ นิวซีแลนด์มีประชากร สามถึงสี่ ล้านคน วิธีการคือให้อาจารย์เขียนใบลาออกทั้งหมด และยุบหน่วยงานทั้งหมดให้เหลือเฉพาะกระทรวงและโรงเรียน รัฐลดค่าจ้างแรงงานลงและเลิกสนับสนุนมหาวิทยาลัย นักศึกษาเป็นหนี้จำนวนมากแต่ก็เป็นหนี้้น้อยกว่าประเทศไทยในการกู้ยืม นักศึกษาประมาณครึ่งหนึ่งไม่เงินใช้หนี้

แต่หนึ่งจะหมดได้ถ้านักศึกษาตาย อีกอย่างหนึ่งที่น่าสนใจมากคือการศึกษาของ คิม ยาง ชาง และ คิม ยาง ชุง สองพี่น้องชาว เกาหลี มีการสร้างมหาวิทยาลัย 3 แบบ แบบแรก ให้นักศึกษาเลือกเรียนได้ตามใจชอบโดยไม่มีวิชาเอกซึ่งจะให้นักศึกษามีความรู้หลากหลาย และมหาวิทยาลัยแบบที่สอง ให้นักศึกษาเลือกเรียนได้ 3 วิชาเอกที่อยากจะเรียน และมหาวิทยาลัยแบบที่ 3 คือมหาวิทยาลัยการวิชาชีพ คิม ยาง ชัง กับ คิม ยาง ชุง เค้ายคิดว่าแนวทางการปฏิรูปมหาวิทยาลัยแบบสามแนวทางนี้จะสามารถเยียวยาประเทศได้ มหาวิทยาลัยออกนอกกรอบระบบของไทยพวกนักคิดนักพัฒนากลุ่มสัปรังเค้ทั้งหลาย คิดแต่ว่าจะทำอย่างไรที่จะทำให้เงินเดือนขึ้นเป็น 1.6 ของเงินเดือน ในสมอจะมีแต่เรื่องเงิน รัฐจะต้องใช้งบประมาณ 2 หมื่นล้าน ในการจ่ายงวดแรกของการขึ้นเงินเดือน ถ้ารวมราชมลคลและราชภัฏด้วยปีหนึ่งมากกว่า 40000 ล้านบาท สังคมก็จะถามว่ามหาวิทยาลัยที่หลุดออกไปจากสังคมนี้ พวกคุณจะทำเงินของชาติไปทำปู้ยี่ปูย่าหรือ ป่วย บอกว่า ถ้ามหาวิทยาลัยไม่รับผิดชอบต่อสังคม สังคมก็ไม่ควรสนับสนุนมหาวิทยาลัย จะไปสนับสนุนทำไมชวอนาเดินชวอนเค้ายก็บอกว่าพวกนี้สร้างความวุ่นวาย เดินชวอนเรื่องข้าวหอมมะลิ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีวิชาเอกทางด้านนี้กลับไม่รู้เรื่องข้าวเลยนะครับ มหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบต่อสังคมและอาหารต่อสังคมสังคมจึงจะสนับสนุนมหาวิทยาลัย ที่เป็นไม้ตายชากต่อสังคมฝั่งนี้ไปเสียนะครับ ประเด็นมหาวิทยาลัยออกนอกกรอบข้อที่สองคือ เขาบอกว่ามหาวิทยาลัยที่เป็นแบบเศรษฐกิจและการตลาดเท่านั้นที่จะทำให้มหาวิทยาลัยอยู่รอดได้ เค้ายจะคิดค้นหากำไรสูงสุดทางการศึกษานะครับ โครงการที่เรียกว่าภาคหลักสูตรพิเศษ ภาคสมทบจึงเกิดขึ้นมากมายและให้นักศึกษาไปตงงานกันมากขึ้น การศึกษาที่ไร้ศีลธรรมคือความบาปที่สุด รวมถึงการค้าและการตลาดด้วย

คณาจารย์ที่จบการศึกษาที่สูงมาก ยอมลดตัวเองอย่างไร้ข้อกังขาใดๆ ที่มาเป็นเพียงผู้รับจ้างสอนหารายได้อย่างเอางานเอาการสอนอย่างเขาเป็นเขาตาย ไม่มีวิญญาณของครูเลยนะครับ ครูที่ดีต้องยกฐานะขึ้นต้องสอนคนให้มีความฉลาดเท่าเทียมกันนะครับ ไม่ใช่ครูที่ดีต้องหากินกับเด็กอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยทั้ง ราชภัฏและราชวมลคล มีการเปิดวิชาที่สอนทางการบริหารทางธุรกิจและการตลาดกันอย่างมากมาย ทั้ง MBA มันไม่มีปรัชญาตะวันตก ตะวันออก ไม่มีการวิเคราะห์สังคมไทยเลย มีแต่วิชาเอกที่สอนให้คนเป็นข้าทางการตลาด การว่างงานคือนิยามที่ไม่อาจเป็นข้าของเค้าได้นะครับ

มหาวิทยาลัยที่เราอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะป็นของรัฐหรือของเอกชนเท่ากับถูกภายนอกออกแบบมาให้ ที่จริงมหาวิทยาลัยต้องมีความหลากหลาย เพื่อให้คนที่เข้ามาศึกษาได้ศึกษาอย่างความมีเสรีภาพ ไม่งั้นก็จะถูกออกแบบวิชาเอกให้เรียนเหมือนกันหมดนะครับ ไม่ว่าจะป็นที่ไหนของประเทศมหาวิทยาลัยต้องมีหลายรูปแบบ อันนี้ข้อแรกเลยที่ไม่เห็นด้วยที่จะปล่อยให้ไหลไปตามกระแสหลัก นักศึกษาเป็นกำลังสำคัญที่จะไม่ให้เรียนออกไปตามกระแสหลัก เพราะ

ฉะนั้นก็จะเป็นคนคิดคนเดียว การเรียนก็จะเป็นการเรียนแบบเดียวกันทั่วประเทศ ประเด็นที่สอง น่าจะเปิดช่องให้ประชาชนหรือมูลนิธิต่างๆ หรือ องค์กรเอกชน สามารถเปิดมหาวิทยาลัยของตนเองได้ และในขณะเดียวกันรัฐต้องสนับสนุนแนวทางแบบนี้ เพื่อสร้างทางเลือกให้กับประชาชนที่จริงมหาวิทยาลัยที่ใช้ทุนน้อยอย่างนี้อาจจะเป็นทางเลือกให้ประชาชนก็ได้ ประเด็นข้อสามคืออยากให้เห็น ภาควิชาของมหาวิทยาลัยแบบใหม่ที่อาจารย์และนักศึกษาและประชาชนได้เรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช่การศึกษาออกนอกระบบ หนึ่งเราต้องการอาจารย์ที่มีความเหนือกว่าคนอื่น และสองนักศึกษาจะต้องมีการเรียนรู้เพื่อสังคม สามชุมชนที่เป็นปัญหาหลักของประเทศ ให้สามกลุ่มนี้ไปเรียนรู้และสร้างชุมชนออกมาทั้งหมดและให้เป็นหลักสูตรการเรียนมหาวิทยาลัยอย่างนี้จึงจะเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อปรับทิศทางเพื่อรับใช้สังคมได้ และในที่สุดนักศึกษาจะได้สามแบบเรียนรู้ จากประชาชน สองเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ สามเรียนรู้จากหลักศาสนาที่เราเรียกว่า หลักจิตปัญญา และภาวนาปัญญาและพร้อมกับการวิเคราะห์ปัญหาสังคม นักศึกษาก็จะครบสมบูรณ์ ไม่ใช่ที่มีอยู่คือการอ่านที่ท่องจำและก็ได้ เอ อย่างที่เรามีอยู่ในปัจจุบัน เราต้องการนักศึกษาที่เข้าใจสังคมเรียนรู้และแก้ไขและพร้อมที่จะเผชิญชะตากรรมกับสังคมได้นะครับ เช่นมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ต้องทำให้ชุมชนข้าง ๆ มหาวิทยาลัยมีความเจริญเท่าเทียมกับมหาวิทยาลัยได้ ไม่ใช่ว่ามีแต่คนยากคนจนเต็มไปหมดเลย มีแต่เมืองที่ทุรกันดารเต็มไปหมดที่อยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนั้นก็สมควรที่จะดำรงอยู่ในสังคมต่อไปได้

นิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่บอกมาตอนนี้ที่เราเข้ามาเรียนเพื่อตอบสนองค่านิยมของสังคม ทำไมเราในตอนนี้นำค่านิยมเป็นตัวกำหนดเราและเมื่อไหร่ที่เราจะสามารถสร้างค่านิยมใหม่ให้กับสังคมได้ แนวคิดนี้อาจจะอยู่ในใจของนิสิตหลาย ๆ คน เมื่อก่อนเราสามารถสร้างสังคมอย่างที่เราหวังได้และเป็นไปได้มาแล้ว คือสมัย 14 ตุลา ทำไมเราถึงปล่อยให้ค่านิยมพวกนี้ครอบงำเรา ถ้าเราสามารถสร้างค่านิยมใหม่ขึ้นมาได้วันนั้นก็จะเป็นตัวพิสูจน์ให้เราเห็นว่า เราจะสามารถเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยแบบนี้ได้อีกไหมและมหาวิทยาลัยเพื่อชีวิตก็จะเป็นจริงขึ้นมาได้

รองศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว

ญี่ปุ่นปัจจุบันนี้ มหาวิทยาลัยของรัฐทั้งหมดจะต้องถูกตัดงบประมาณ ถูกเปลี่ยนแปลงสถานะภายในปีครึ่งข้างหน้า ญี่ปุ่นเดิมเขาบอกว่าอีก 10 ปีจะแก้ปัญหานี้ แต่สถานการณ์ที่เป็นจริงการค้าของประเทศแย่ง ญี่ปุ่นก็โง่หัวไม่ขึ้นกับสถานการณ์ รัฐต้องมีหน้าที่เดียวคือ ลดๆ ลดรายจ่ายการเงินการคลังของประเทศ เป็นอย่างนี้ ก็ทำให้ประเทศที่เศรษฐกิจเชื่อมโยงอย่างญี่ปุ่นภายใน 2 ปีมหาวิทยาลัยของรัฐก็ต้องเปลี่ยน ถ้าภาษาไทยเขาเรียกว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของ

รัฐ ก็ไม่ต่างกันเท่าไร ไม่มีหลักประกันว่าจะได้ทุกปีแต่จะให้เฉพาะมหาลัยที่เขาเรียกว่าเข้าตา
กรรมการ คือ มหาวิทยาลัย 3-4 แห่งเท่านั้นที่รัฐสนับสนุน จากมหาวิทยาลัย 90 กว่าแห่ง

ที่ผมพูดถึงญี่ปุ่นเพราะว่ากระแสโลกาภิวัตน์มันเป็นอย่างนี้ มันกระแทกไปหมด
เลยทุกมหาวิทยาลัยทุกแห่งในโลกนี้ ขึ้นอยู่กับว่าจะช้าหรือเร็ว แต่สภาพในตอนนี้นี่เราถกกัน
มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สังเกตให้ดินะครับเดิมจะให้ออกจากราชการแต่ปัจจุบันใช้ในกำกับ
ของรัฐ ผมมีความเห็นตรงไปตรงมา ผมพูดตรงไปตรงมาเลยครับว่า ที่ผ่านมาระเบิดประเด็น
โดยสิ้นเชิง ผมคิดว่ามันไม่ถูกต้องที่จะไปเถียงว่าออกนอกระบบหรือไม่ออกนอกระบบ เพราะว่า
เดิมมันอยู่ในระบบราชการใช้ใหม่ครับ แต่ก็มีส่วนในมหาวิทยาลัยที่แอบไปทำธุรกิจกัน
เยอะแยะ โครงการธุรกิจพิเศษ ๆ ทำกันน้อยชะเมื่อไหร่ ที่ว่าออกนอกระบบราชการ มันแอบไปสู่
ระบบธุรกิจแล้ว มหาวิทยาลัยหลายแห่งเปิด ปริญญาโท ปริญญาเอก เปรียบเสมือนธุรกิจ
มหาวิทยาลัยบางแห่งเปิดมามี ปริญญาโท ปริญญาเอก โครงการครั้งแรก 300 - 400 คน เพิ่งเปิด
ก็มีเลยนะครับ มหาวิทยาลัยบางแห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็ไม่มีข้อยกเว้น ซึ่งมีการเปิดโครง
การพิเศษกันมาก พูดอย่างนี้ก็คือ โลกาภิวัตน์มันมีแรงผลักดันพร้อม ๆ กับแรงสัด แล้วมันทำให้การ
ศึกษามันเป็นธุรกิจการศึกษา ราชภัฏหลายแห่งก็ทำธุรกิจการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เอง
ก็ทำธุรกิจการศึกษา งานวิจัยหลาย ๆ แห่งก็ไม่ใช่งานวิจัยวิชาการเป็นธุรกิจการวิจัย ทำให้เป็น
ปัญหา การตลาดมันมีผลมาศาลต่อมหาวิทยาลัย จากคนที่เป็นราชการออกไปแอบทำธุรกิจวิจัย
ก็เยอะบางคนก็ทำธุรกิจในมหาลัย เพราะฉะนั้นผมจึงเห็นว่าการเถียงกันเรื่องการออกนอกระบบ
ราชการมันเป็นเรื่องเหลวไหล ทำให้เราเถียงผิดประเด็นแล้วทำให้เราไม่มีเรื่องมีแรงที่จะแก้ปัญหา
สิ่งที่จะต้องเถียงก็คือว่ามหาวิทยาลัย ทำอย่างไรมหาวิทยาลัยจะขับเคลื่อน ไม่ใช่โดยตลาด และก็
ไม่ใช่โดยการเมืองสั่งมา แต่จะทำอย่างไรให้ขับเคลื่อนโดยสังคม มันต้องออกนอกระบบที่อยู่ในกำ
ที่อยู่ในกำกับมหาลัยอยู่แล้ว ผมคิดว่ามันมีพันธุการหลายอย่างในระบบราชการที่ไม่ตรงต่อ
การตอบสนองปัญหาของประชาชนมันมีพันธุการหลายอย่างในมหาลัยซึ่ง มันมีกรอบเหล่านี้มัน
มีอำนาจราชการในการบังคับบัญชา อ่างกฎหมายผู้บังคับบัญชา ไม่ตอบสนองต่อสังคมเลย
สภาพอย่างนี้ผมคิดว่าต้องเปลี่ยนโจทย์ คือต้องโจทย์ใหม่ว่าทำอย่างไรมหาลัยจะกำกับโดยผล
ประโยชน์ของสาธารณะกำกับโดยผลประโยชน์ของสังคมมากขึ้น มันแปลว่ามหาลัยไม่ใช่อยู่ในโลก
ของตัวเอง ต้องชี้นำสังคม มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่บอกอย่างนั้นะครับ ธรรมศาสตร์เขาว่ามา ถ้า
ถามว่าทำความคุ้นเคยกับสังคมแค่ไหนไม่ค่อยรู้หรอกครับ แต่ว่าอยากจะทำชี้นำ ตอนหลังวิจารณ์ไป
วิจารณ์มาธรรมศาสตร์แก้แล้วบอกว่าโลกชี้นำ แต่อย่างไรก็ตามก็มีความอหังการสูงมากว่ามหา
ลัยจะชี้นำสังคม ทั้งที่ยังไม่รู้จักสังคมเลย ราชภัฏ คนชอบพูดว่าราชภัฏเพื่อท้องถิ่น ราชภัฏบางแห่ง
เข้าร่วมกับท้องถิ่นดีมาก แต่ราชภัฏหลายแห่งพวกอธิการเขาชอบพวกธุรกิจ แต่ยังไม่รู้ราชภัฏก็เข้า
ใกล้ความจริงกว่ามหาลัย เช่น จุฬาฯ ที่ทุกวันไม่รู้จักกรุงเทพฯ เลย แต่อาจารย์หลายคนก็ทำงาน

เพื่อสังคม นักศึกษาหลายคนก็ทำชมรมกันแก้ปัญหาสังคม ผมพูดอย่างนี้ก็ได้แปลว่าดีถูกนะ แต่มหาลัยในระบบตลาดเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญแล้วก็แรงขับเคลื่อนผลประโยชน์สังคมอ่อน อ่อนมาก

เพราะมหาวิทยาลัยทุกวันนี้ ตัวขับเคลื่อนข้างหลังคือตลาดและคนหลายคนก็เอาระบบราชการเป็นเครื่องปกป้องตัวเองจากการตรวจสอบใช้ใหม่ที่ผ่านมา ตรวจสอบไม่ได้ไปรงใสไม่ไปรง ทำให้มหาลัยเป็นสถาบันวิทยาการที่หลุดลอยจากความจริงของสังคม หลุดลอยจากฐานรากของสังคม เวลาสังคมมีปัญหาไม่รู้ใครหน้าดำๆ มาปักหลักประท้วง ไม่รู้จักหรือบางที่แถวๆ บ้านประท้วง มองว่ามันเป็นเรื่องของคนชายขอบ โกลมาก คนก็ไม่แน่ใจว่าเป็นประเทศตัวเองหรือเปล่า คือมีความแปลกแยกสูงมาก มหาลัยมีความแปลกแยกสูงมาก เมื่อนิสิตนักศึกษาโดนกระบวนการสอบเข้า มหาวิทยาลัยที่สอบเข้าก็มีแนวโน้มที่จะเจอให้กับคนที่มั่งคั่งในการสอบเข้า เข้าง่าย ใครที่ไม่มีมั่งคั่งในการเตรียมตัว เข้ายาก เพราะนั่นเป็นธรรมดาในระบบตลาด ในระบบการแข่งขันปัจจุบันที่มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยปิด มหาวิทยาลัยที่สอบเข้ายากจะได้ทุนทางฐานะค่อนข้างดี เพราะสภาพที่เป็นอยู่คือระบบตลาดมันดันมหาลัยอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นมหาลัยจึงกลายเป็นมหาลัยของคนชั้นกลาง ชนชั้นสูง มันเป็นแหล่งความรู้ที่หลุดลอยจากความจริงของสังคม ตอนนี่เขาถามผมว่า การศึกษาทางเลือกมีอะไรบ้าง ผมคิดว่าเรามีทางเลือกแรกก็คือว่า ไม่ต้องไปเถียงกันหรือเรื่องการออกนอกระบบราชการ ถามเขาเลยว่าออกไม่ออกมันมีประโยชน์ต่อสังคมมากขึ้นหรือเปล่า ถามว่าออกไม่ออกมันมีคุณค่าต่อท้องถิ่นมากขึ้นหรือเปล่า แล้วมีอะไรที่คิดว่าออกไม่ออกเราจะได้สัมผัสความจริงทางสังคมมากขึ้น

ถ้าเราเปลี่ยนโจทย์จากมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ มหาลัยวิทยาออกไม่ออกมาเป็นมาเป็นการอย่างไรมหาลัยจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อท้องถิ่นมากขึ้น อันนี้น่าจะเป็นประเด็นใหญ่สำหรับประเทศ โจทย์ใหญ่ของสังคมไทยก็คือว่าสังคมไทยจะช่วยให้ประเทศไทยเข้มแข็งขึ้นในโลกที่มันไม่ค่อยเมตตาเท่าไร โลกทุนนิยมซึ่งเมื่อใครยาวสาวได้สาวเอา โลกนี้เป็นโลกที่นำโดยประเทศที่มีอาวุธ มหาวิทยาลัยจะช่วยให้เราต่อกรกับประเทศที่ไม่เป็นธรรมได้แค่ไหน ผมพูดอย่างนี้ว่าถ้ามหาวิทยาลัยยังออก เปิดเสรี เราก็มี ISO มาตรฐานโลกที่มหาลัยก็พาสังคมเข้าป่าได้ ตอนนี่หลายโรงเรียนต้องการ ISO หลายสถาบันก็ต้องการ เป็นแฟชั่น ถ้าใครศึกษาเรื่องบริหารธุรกิจ ISO นี่มันไม่ใช่มาตรฐานโลก มันเป็นเครื่องมือการบริหาร เป็นเครื่องมือการบริหารจัดการมันไม่เกี่ยวกับมาตรฐานโลกเลย วันก่อนผมไปวิจัยที่นิคมอุตสาหกรรมลำพูน แล้วก็ไปสัมภาษณ์ ผู้ว่าการอุตสาหกรรม เขาภูมิใจว่า ได้ ISO 1400 แต่ว่าคนในท้องถิ่น ไม่ไว้ใจนิคมอุตสาหกรรม ไม่รู้เกิดอะไรขึ้นคนตายแล้วไม่ดูแลเลย คือ ISO ทำให้เขาภูมิใจว่าต่างชาติยอมรับ แต่ว่าไม่สนใจเลยว่าท้องถิ่นยอมรับหรือเปล่า ไม่เห็นหัวดำ ๆ คนซึ่งเป็นคนอยู่ในสังคม ISO เป็นเครื่องมือบริหารธุรกิจข้ามชาติข้ามโลก แต่ไม่ใช่เครื่องมือที่ดูแลความเป็นธรรมทางสังคมที่ตนเองอยู่ ฉะนั้น

มหาวิทยาลัยมีส่วนจะช่วยให้สังคมไทยเข้มแข็งขึ้นได้แค่ไหน หรือมหาวิทยาลัยแม้ว่าจะทำธุรกิจ การศึกษา ทำอย่างไรจะทำให้สถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้ไปอยู่กับชุมชนกับท้องถิ่นที่ตัวเองอยู่มาก ขึ้น ทำให้ชุมชนเราเข้มแข็งมากขึ้นไม่ใช่ทำให้ชาวบ้านอ่อนแอ

อาจารย์คล้ายอัปสร พงศ์พิพร

เคยตั้งใจครั้งหนึ่งว่า พวกเราที่สอนวิทยาศาสตร์นี้ได้อะไรที่จะเป็นทางเลือก เป็นผลประโยชน์เป็นประโยชน์ต่อสังคมบ้างไหม สิ่งที่เห็นชัดเลยก็คือว่า เราต้องสั่งข้าวของทุกอย่างเข้ามาเพื่อมาทำการวิจัย แล้วก็อยู่ในโรงเรียนแพทย์ก็จะเห็นว่า เวชภัณฑ์อะไรทุกอย่างสั่งเข้ามาหมดเลยเราพึ่งพาตนเองไม่ได้เลย เราไม่เก่งเลยไอ้ที่เราเนี่ยว่าเราเก่งเนี่ยเราไม่เก่งเลย ที่นี้ในอนาคตนี้ จะออกนอกระบบหรือไม่อะไรก็แล้วแต่ ถ้าเราพึ่งพาตัวเราเองไม่ได้เนี่ยประเทศชาติต้องล่มแน่ เพราะฉะนั้นคำยืนยันคำนี้ในฐานะที่เป็นครูวิทยาศาสตร์ก็คือว่า คนรุ่นใหม่คนที่นั่งกันอยู่ตรงนี้ จะต้องปรับท่าทีใหม่และต้องนึกอยู่ตลอดเวลาว่าประเทศชาติต้องพึ่งพวกคุณ ถ้าเราใช้เงินงบประมาณของชาติมาสนับสนุนมหาวิทยาลัยเราก็ต้องทำอะไรตอบกลับให้กับประเทศชาติ ถ้าเป็นสายวิทยาศาสตร์ก็พอที่จะมีทางได้ใหม่ที่จะทำสารเคมี ทำยาเพื่อที่จะรับใช้พวกเรา วิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของเราแล้วรับใช้คนของเรา ไม่ใช่ให้คนของเราที่เป็นคนเก่งไปรับใช้พวกต่างชาติ เช่น ไปวิจัยข้าวในต่างประเทศ หรือเอาหมอนทองของเราไปทำวิจัย ปริญญาเอกที่ออสเตรเลีย แล้วตอนนี้ออสเตรเลียก็ปลูกหมอนทองมากขึ้นอีกไม่กี่ปีก็ส่งมาขาย ซึ่งคนเก่งเหล่านี้ออกไปด้านนอกหมดเลยแล้วเอาสิ่งที่ดี ๆ เหล่านี้ออกไปวิจัยที่ต่างประเทศแล้วก็ได้ปริญญากลับมา แล้วทุกอย่างที่เป็นของเราก็จะเป็นของคนอื่นหมดเลย เราเสียทุกอย่าง

อย่าเอาดีเอ็นเอของเมืองไทยไปวิจัยที่เมืองนอก เพราะไม่ใช่มันจะมีเหมือน พันธุ์ข้าวของเราที่ไปอยู่ที่เมืองนอก เพราะฉะนั้นคุณตัดสินใจให้ดีละกัน ว่าข้อมูลไหนที่ให้เขาซึ่งเป็นนายทุน และข้อมูลไหนที่สามารถจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติได้ คุณก็เก็บกลับมา ให้ใช้ประโยชน์ต่อประเทศชาติ ตอนนี้นั้นก็มีการซื้อขายงานกันอย่างนี้อยู่แล้ว ดึงคนที่มีความสามารถมาก ๆ แล้วให้เงินเดือนแพง ๆ แล้วเราก็ไม่สามารถดึงคนเหล่านี้ได้ ตอนนี้เขาก็กลับคิดว่า จะออกหรือไม่ออก แต่ที่สำคัญคือต้องให้ตัวเองอยู่รอด ทำให้ภาควิชาอยู่รอด ทำให้คณะอยู่รอด เพราะว่าถ้าภาควิชาไหนไม่มีงานวิจัย ถ้าออกนอกระบบก็จะ down advertising ตอนนี้พวกครูก็กลับสนเหมือนกันตอนนี้ ทั้งระบบก็ทำงานกันหนักมากขึ้น แล้วงานสอนก็หนักมากขึ้นทุกคนก็หา งานสอนมากขึ้นจะได้มีชั่วโมงสอนมากขึ้นเวลาออกนอกระบบจะได้มีพื้นที่กับเขา เพราะว่าตอนนี้ เขาก็เริ่มที่จะประเมินทุก ๆ 6 เดือนแล้ว ต้องมีงานสอน ต้องมีงานวิจัย ต้องมีงานบริการแล้วก็ต้องมีงานคุณภาพ SA มีงานประกันคุณภาพอะไรอีกหลายอย่างซึ่งกลับสน แล้วนักศึกษาที่พลอยได้รับผลกระทบนี้ไปด้วย แล้วก็ตอนนี้ก็เริ่มที่จะมีการพิจารณาค่าหน่วยกิตของนักศึกษาด้วยเหมือน

นายเมธา มาสขาว

ผมคิดว่าปัญหาหลักก็คือ ปัญหาความคิดกับระบบ วิชาการที่เราไปเรียนรู้กันนี้ หันไปรับใช้ทุนหรือรับใช้สังคม คือเอามันไปรับใช้ใคร มหาวิทยาลัยปัจจุบันนอกจากจะต้องการเป็นผู้ที่นำสังคมแล้ว โดยองค์กรก็ต้องเป็นผู้ชี้นำ แต่ปัจจุบัน การที่ต้องการชี้นำสังคมกลับเป็นผู้ที่หนีห่างสังคม ไม่เรียนรู้ปัญหาสังคม นอกจากที่ไม่เรียนรู้ปัญหาสังคมแล้วกลับเป็นปฏิปักษ์กับสังคมอีก เช่น กรณีนักวิชาการบางท่าน บางมหาวิทยาลัยหรือในนามมหาวิทยาลัยเองก็ไปขัดแย้งกับสังคม เช่น ปัญหาโรงไฟฟ้า หรือว่าปัญหา EIA เองที่มันขัดกับความต้องการของชาวบ้านและชุมชน มันเป็นระยะห่างที่แบ่งออกเป็นสองฝั่งสองฝ่ายชัดเจนของโฉมหน้ามหาลัย หากเปรียบเป็นรถ ปัจจุบันการที่ระบบการศึกษาที่มันอยู่ในระบบทำให้เราต้องอยู่ในความคิดอย่างนี้ เปรียบเสมือนรถคันหนึ่งที่วิ่งไปทาง ๆ หนึ่งที่ไกลห่างสังคมไปเรื่อย ๆ ช็อกตกเตียงตอนนั้นก็คือจะจอดเติมน้ำมันที่ไหน รัฐจะสนับสนุนอย่างไร ตลาดจะสนับสนุนอย่างไร แต่พอรถมันเติมน้ำมันได้มันก็วิ่งไปทางเดิม ถ้าเปรียบเป็นเรือก็เปรียบเป็นเรือในสมัยก่อนที่วิ่งไปหาดินแดนใหม่ เป็นดินแดนที่อาจจะไม่มีดินแดนที่ห่างไกลภาษาของตนเอง หนีห่างจากสังคมที่เป็นภูมิฐานของตนเอง นี่คือรูปธรรมอย่างหนึ่งที่มหาวิทยาลัยปัจจุบันกำลังเดินไปอย่างนั้น กำลังหนีห่างจากแผ่นดินเกิดไม่คิดแก้ไข ปัญหาสังคมของตนเอง มันก็อยู่ที่เนื้อหาของการศึกษาด้วย ที่กล่าวถึงแค่การอยู่รอดของคนบนเรือเท่านั้น เนื้อหาทางวิชาการไม่ได้พูดถึงคนยากคนจน พูดถึงกรรมกร ที่อยู่ใต้ท้องเรือที่เป็นกรรมกร มีมหาวิทยาลัย ราชภัฏ หลายที่ที่อยู่ในพื้นที่ปัญหา ปัญหาสังคมไทยก็มีเยอะแยะ จะทำอย่างไรให้สถาบันเหล่านั้นเรียนรู้ปัญหาสังคมนั้น ๆ

5) จัดกิจกรรมกลุ่มย่อยให้นักศึกษาลงมือวิเคราะห์หัวข้อ "ผลกระทบต่อคนจนและสังคมไทยเมื่อมหาวิทยาลัยอยู่ในกลไกตลาด"

สรุปการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกลุ่มย่อย

ในหัวข้อ "ผลสะท้อนต่อคนจนและสังคมไทยเมื่อมหาวิทยาลัยอยู่ในกลไกตลาด"

กลุ่มที่ 1

1. มหาวิทยาลัยเปลี่ยนสภาพเป็นบริษัท / โรงงานอุตสาหกรรม
2. จิตสำนึกต่อสังคมของนักศึกษาน้อยลง นักศึกษาแปลกแยกจากสังคม
3. ลดโอกาสทางการศึกษา
4. คุณภาพทางการศึกษา มีการแข่งขันกันมากขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิต

กลุ่มที่ 2

ผลสะท้อนต่อคนจน

1. มีโอกาสทางการศึกษาน้อยลง
2. ต้องดิ้นรนเพื่อการศึกษามากขึ้น
3. มีทางเลือกทางการศึกษาน้อยลง
4. ช่องว่างระหว่างชนชั้นมากขึ้น

ผลสะท้อนต่อสังคม

1. นักศึกษาลี้ภัยชีวิตของตน
2. ขาดองค์ความรู้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคม
3. สังคมเป็นปัจเจกมากขึ้น
4. เป็นการศึกษาเพื่อระบบตลาดมากกว่ารับใช้สังคม
5. กิจกรรมนักศึกษาเพื่อรับใช้สังคมน้อยลง
6. ระบบมหาวิทยาลัยรับใช้ตลาด เช่น การวิจัยเพื่อตอบสนองนายทุน

กลุ่มที่ 3

1. มีแต่ศาสตร์เพื่อตอบสนองระบบตลาดเท่านั้น
2. ค่าหน่วยกิตเพิ่ม
3. มหาวิทยาลัยเป็นระบบตลาด เช่น มีโรงแรม ร้านค้าของมหาวิทยาลัย งานวิจัยต่าง ๆ
4. หลักสูตรการสอนมิได้เพื่อให้เกิดวิเคราะห้สังคม
5. นักศึกษาขาดจิตสำนึกทางสังคม ขาดจริยธรรม ครูผู้สอนขาดจรรยาบรรณ
6. เกิดค่านิยมตามกระแสตลาด นักศึกษาลี้ภัยชีวิตของตน

กลุ่มที่ 4

1. เกิดระบบการแข่งขันทางการศึกษาเพื่อรับใช้ตลาด
2. มีแต่สาขาอาชีพเพื่อตอบสนองตลาดเท่านั้น
3. ขาดโอกาสทางการศึกษา
4. เพิ่มภาระหน้าที่ในการหาโอกาสให้กับตนเอง ลูก หลาน เพื่อให้ได้รับการศึกษาเพิ่มภาระหนี้สิน
5. ขาดความสามัคคี ชุมชนแปลกแยก
6. อาชีพหลัก เกษตรกรรมสูญหาย มุ่งสู่ตลาดแรงงาน
7. วัฒนธรรมชุมชนและวิถีชีวิตถูกกลืน สูญหาย

กลุ่มที่ 5

สาเหตุ ตอบสนองนายทุน ผู้มีอำนาจ มหาวิทยาลัยเป็นเพียงเครื่องมือทางการผลิตเพื่อรับใช้

นายทุน

ผลสะท้อนต่อคนจน

1. ขาดโอกาสทางการศึกษา กลายเป็นแรงงานชั้นต่ำ
2. เมื่อจบการศึกษาเกิดการแข่งขันทางตลาดงาน เมื่อไม่มีงาน ตกงาน เพิ่มปัญหาความยากจน

ผลสะท้อนทางสังคม

1. นักศึกษาเป็นปัจเจกมากขึ้น ถูกครอบงำทางความคิดตามระบบตลาด
2. นักศึกษาแปลกแยกออกจากสังคม ไม่มีจิตสำนึก ในการช่วยเหลือสังคม
3. หลักสูตรการสอนไม่ได้ตอบสนองระบบชุมชน ท้องถิ่น ทำให้นักศึกษาออกห่างจากชุมชน วัฒนธรรมชุมชนสูญหาย
4. หลักสูตรการสอนเพื่อให้รู้เพียงสิ่ง ๆ เดียว ไม่หลากหลาย ไม่สามารถประยุกต์เข้าสู่สังคม ท้องถิ่น

สรุป เมื่อมหาวิทยาลัยอยู่ในกลไกตลาดมีผลสะท้อนต่อคนจนและสังคม ดังนี้

1. ขาดโอกาสทางการศึกษา
2. ช่องว่างระหว่างชนชั้นมากขึ้น
3. มหาวิทยาลัยเป็นระบบตลาด เพื่อผลิตสาขาอาชีพเพื่อระบบตลาด
4. กิจกรรมนักศึกษาเพื่อสังคมลดน้อยลง
5. นักศึกษาแปลกแยกออกจากสังคม เกิดสังคมที่เป็นปัจเจกมากขึ้น
6. นักศึกษาไม่มีจิตสำนึกทางสังคม
7. หลักสูตรการสอนไม่ได้สอนเพื่อรับใช้สังคม
8. วัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนสูญหาย

ผลที่เกิดขึ้น

1) เกิดบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตกลุ่มเป้าหมาย กับปัญหาเรื่องใกล้ตัว

2) นิสิตกลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้จากการถ่ายทอดและการแลกเปลี่ยน เกี่ยวกับสถานการณ์มหาวิทยาลัยออกนอกระบบ และทิศทางการปฏิรูปมหาวิทยาลัยเพื่อรับใช้สังคม

3) นิสิตได้เรียนรู้และทำความเข้าใจ บริบทของมหาวิทยาลัยกับสังคมที่เชื่อมโยงกัน

4) นิสิตเริ่มตระหนักและพุดคุยถึงปัญหาสถานการณ์ทางสังคมและปัญหาของการปฏิรูปมหาวิทยาลัยมากขึ้น

5) เกิดกระแสความต้องการการมีส่วนร่วมของนิสิตในการผลักดันทิศทางการปฏิรูปมหาวิทยาลัยมากขึ้น

2. การสร้างวัฒนธรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เรื่องการพัฒนาประชาธิปไตย วัตถุประสงค์

1) เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะ ความคิดเห็น ความเข้าใจระหว่างนิสิตภายในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับ นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยภายนอก เกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตย

2) เพื่อสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้การแลกเปลี่ยน จากมุมมองทั้งภายในและภายนอกที่หลากหลายทางวัฒนธรรมความคิด ในประเด็นเดียวกัน

3) เพื่อให้ นิสิตได้เรียนรู้และวิเคราะห์สภาพสังคมไทยในระบอบประชาธิปไตยร่วมกัน เพื่อมองเห็นทิศทางการพัฒนาประชาธิปไตยในสังคม

กลุ่มเป้าหมาย

1) นิสิตที่เป็นผู้นำ รวมถึงนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทั่วไปที่สนใจเรื่องประชาธิปไตย

2) นิสิต นักศึกษาที่เป็นผู้นำจากมหาวิทยาลัยอื่น

วิธีการ

จัดเป็นเวทีเสวนา เรื่อง "วิสัยทัศน์นักศึกษา กับการพัฒนาประชาธิปไตย" โดยมีวิทยากรนำเสนอเพื่อร่วมแลกเปลี่ยน คือ

นายกองค์การบริหาร สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายกองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นายกองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประธานสภานักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เลขาธิการสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

เลขาธิการสมาพันธ์นักศึกษาแห่งเอเชีย

และให้มีการแลกเปลี่ยนทัศนะ ความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผลที่เกิดขึ้น

1) นิสิตนักศึกษาได้สร้างความเข้าใจระหว่างนิสิตภายในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับ นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยภายนอก เกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตย ร่วมกัน

2) เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้การแลกเปลี่ยนและการวิเคราะห์ปัญหาของนิสิตนักศึกษา ต่อสาธารณชน และสะท้อนมุมมองของนิสิตนักศึกษาในเรื่องการพัฒนาประชาธิปไตยสู่สังคม (หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน, 17 พฤษภาคม 2545, หน้า 1)

ข. ช่วงที่สอง การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีกิจกรรม การประมวล นอกจากการรวบรวมข้อมูลจากการจัดกิจกรรมในช่วงแรกแล้ว มีรายงานและประมวลข้อมูลจากกิจกรรมที่ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การประชุมความคิดและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคณะนักวิจัย กับนิสิต
2. การดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต
 - 2.1 การสร้างความรู้ร่วมกัน ของชมรมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม จุฬาฯ
 - 2.2 กิจกรรมค่ายสุดสัปดาห์ ของชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาฯ (สจม.)
 - 2.2.1 การเตรียมการความพร้อมที่เลี้ยง
 - 2.2.2 กิจกรรม เริ่มต้นรู้จักความคิด-หาความหมายร่วมกัน
 - 2.2.3 กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และการสร้างวัฒนธรรมจิตใจ
 - 2.2.4 กิจกรรมเสวนา นิสิตกับความไม่ฝัน
 - 2.2.5 การเก็บข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาชุมชน (นิสิต-ชาวบ้าน)
 - 2.2.6 กิจกรรมเสวนา นิสิตกับปัญหาสังคม
3. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ปัญหาสังคมร่วมกัน
 - 3.1 เวทีวิเคราะห์ “การปะทะกันทางวัฒนธรรมชาวเขากับชุมชนเมือง”
 - 3.2 เวทีวิเคราะห์ “วัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจุฬาฯ กับปัญหาสังคม”
 - นิสิต กับวัฒนธรรมบริโภคนิยม
 - นิสิต กับปัญหาสิทธิชุมชนท้องถิ่น
 - นิสิต กับปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร
 - นิสิต กับปัญหาช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท
 - นิสิต กับปัญหาความรุนแรงในสถานการณ์สังคม
 - 3.3 กิจกรรมเรียนรู้ประวัติศาสตร์ประชาชนนอกสถานที่
4. การจัดแสดงนิทรรศการปัญหาทางสังคม
5. การจัดเวทีกิจกรรมทางวัฒนธรรม สำหรับนิสิตที่ทำกิจกรรมค่ายอาสา

- 5.1 การจัดแสดงดนตรีเพลงค้าย
- 5.2 เสนอวิเคราะห์ “เพลงค้าย กับความหมายของคนหนุ่มสาว”
6. เติ้สรุปบทเรียนวัฒนธรรมการเรียนรู้ เรื่อง “ทิศทางของกิจกรรมค้ายอาสา กับปัญหาของนักกิจกรรม”
7. การศึกษาวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตเป็นรายกรณีโดยการสัมภาษณ์ แต่ละกิจกรรมมีกระบวนการและผลที่เกิดขึ้นดังต่อไปนี้

1. การประชุมความคิดและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคณะนักวิจัย กับนิสิต

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อวางแผนและทิศทางร่วมกันในแต่ละกิจกรรม ระหว่างคณะนักวิจัยกับนิสิต
- 2) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในการเรียนรู้ระหว่างคณะนักวิจัยกับนิสิต
- 3) เพื่อเกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้

กลุ่มเป้าหมาย

คณะนักวิจัย นิสิตที่เป็นผู้นำที่เป็นทางการ นิสิตที่เป็นผู้นำตามธรรมชาติ

วิธีการ

- 1) จัดประชุมคณะนักวิจัยและนิสิตร่วมกันในการวางแผนแต่ละกิจกรรม
- 2) จัดทำเอกสารเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางสังคมของนักทางวิชาการ ให้คณะนัก

วิจัยและนิสิตอ่าน

- 3) ส่งบทความทางวิชาการ แก่นิสิตกลุ่มเป้าหมายผ่านทางอีเมล

ผลที่เกิดขึ้น

- 1) คณะนักวิจัยและนิสิตกลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจเป้าหมายร่วมกันในแต่ละกิจกรรม และได้ทราบความต้องการและข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น
- 2) คณะนักวิจัยและนิสิตกลุ่มเป้าหมายเกิดความสัมพันธ์ในการเรียนรู้ที่ต่อกัน รวมถึงเกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

2. การดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต

2.1 การสร้างความรู้ร่วมกัน ของชมรมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเตรียมความพร้อมของนิสิต ก่อนการร่วมค่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
- 2) เพื่อให้ข้อมูลและความรู้ที่ถูกต้องแก่พี่เลี้ยงก่อนการดำเนินกิจกรรมค่าย ใน

เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติ

3) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของนิสิต ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมใหญ่

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตพี่เลี้ยงค่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ และนิสิตที่จะร่วมกิจกรรมค่าย

วิธีการ

จัดเสวนาให้ข้อมูล ความรู้จากวิทยากรผู้มีความรู้และแลกเปลี่ยน รวมทั้งจัดฉายวีดิทัศน์ชุดความรู้ ข้อมูลและสารคดีเกี่ยวกับระบบนิเวศน์ทางธรรมชาติ

ผลที่เกิดขึ้น

- 1) นิสิตที่จะร่วมกิจกรรมค่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์มีความพร้อมทั้งด้านข้อมูลและความรู้ก่อนเริ่มกิจกรรม ทำให้เกิดการปรับตัว
- 2) นิสิตพี่เลี้ยงมีความพร้อมและความรู้ที่ถูกในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติ รวมถึงนิสิตได้เรียนรู้ความคิดที่หลากหลายและเกิดความสัมพันธ์

2.2 กิจกรรมค่ายสุดสัปดาห์ ของชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สจม.)

วันที่ 16-18 สิงหาคม 2545 ณ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

2.2.1 การเตรียมการความพร้อมนิสิตพี่เลี้ยง

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ นิสิตพี่เลี้ยงมีความพร้อมในการทำค่าย และรู้ภาระหน้าที่ที่ชัดเจน
- 2) เพื่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมและเป้าหมายของแต่ละกิจกรรมร่วมกัน

กัน

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตพี่เลี้ยงกิจกรรมค่ายสุดสัปดาห์ ของชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สจม.)

วิธีการ

- 1) จัดประชุมนิสิตพี่เลี้ยงค่ายสุดสัปดาห์ เพื่อวางแผนกิจกรรมและเป้าหมายของแต่ละกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงภาระหน้าที่ในงานจัดการ
- 2) แลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์ในการทำค่าย เพื่อขยายผลในการทำค่ายปัจจุบัน รวมถึงบทเรียนและความต้องการของแต่ละบุคคล
- 3) จัดประชุมความคาดหวังในการทำค่ายของแต่ละบุคคล

ผลที่เกิดขึ้น

- 1) นิสิตพี่เลี้ยงมีความพร้อมในการทำค่าย และรู้ภาระหน้าที่ที่ชัดเจน
- 2) เกิดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างแท้จริงทั้งกระบวนการของนิสิตพี่

เลี้ยง

2.2.2 กิจกรรม เริ่มต้นรู้จักความคิด หาความหมายร่วมกัน

วัตถุประสงค์

1) เพื่อคลี่คลายพฤติกรรมอันหลากหลายเชิงปัจเจก ให้ปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ร่วมกันเชิงสังคม

2) เพื่อเป็นพื้นที่เริ่มต้นให้นิสิตรู้จักกันผ่านทาง การแลกเปลี่ยนทางความคิด ความเข้าใจ และหาความหมายร่วมกันของประเด็นที่กำหนด

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตปี 1 ถึง ปี 4 จากคณะต่าง ๆ เช่น อักษรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ รัฐศาสตร์ ครุศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี ที่ร่วมกิจกรรมค่ายสุดสัปดาห์

วิธีการ

1) กำหนดประเด็นที่จะหาความหมายร่วมกัน คือ ความหมายของความรัก เนื่องจากอยู่ในสัปดาห์ของวันแม่(12 สิงหาคม) ให้แก่นิสิต

2) แบ่งกลุ่มย่อยคละกัน กลุ่มละ 6-7 คน แต่ละกลุ่มแยกนิสิตที่เป็นเพื่อนกันมาก่อนให้อยู่คนละกลุ่ม เพื่อความหลากหลาย

3) นิสิตที่เลี้ยงของแต่ละกลุ่มดำเนินรายการสู่บรรยากาศการสนทนา

ผลที่เกิดขึ้น

1) นิสิตที่ร่วมกิจกรรมมีการคลี่คลายพฤติกรรมเชิงปัจเจก เกิดปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันเชิงสังคมกับเพื่อนใหม่ในกลุ่มเดียวกัน

2) นิสิตรู้จักกันผ่านทาง การแลกเปลี่ยนทางความคิด และได้เรียนรู้มุมมองที่หลากหลายและกว้างขึ้น

2.2.3 กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และการสร้างวัฒนธรรมจิตใจ

วัตถุประสงค์

1) เพื่อสร้างสำนึกและวัฒนธรรมการตอบแทนให้แก่ นิสิตที่ร่วมกิจกรรม

2) เพื่อเกิดการทำกิจกรรมร่วมกันของนิสิตที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและเชื่อมโยง

กับชุมชนเชิงบูรณาการ

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตปี 1 ถึง ปี 4 จากคณะต่าง ๆ เช่น อักษรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ รัฐศาสตร์ ครุศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี ที่ร่วมกิจกรรมค่ายสุดสัปดาห์

วิธีการ

1) แบ่งนิสิตเป็นกลุ่ม ๆ ละ 7-8 คน ลงพื้นที่บำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน คือ การทำความสะอาดศาลาวัด การเก็บขยะ การทำความสะอาดที่พัก ห้องน้ำและลานวัด ฯลฯ

2) จัดเวรนิสิตเป็นกลุ่มเพื่อทำความสะอาดเครื่องครัวและประกอบอาหาร

3) สร้างวัฒนธรรมสำนักทางจิตใจ โดยให้ร้องเพลงเบิบบ้างเพื่อสำนักบุญคุณข้าว ก่อนการรับประทานอาหาร

ผลที่เกิดขึ้น

1) นิสิตเกิดสำนึกและวัฒนธรรมการตอบแทนที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันมากขึ้น

2) เกิดกิจกรรมร่วมกันของนิสิตที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและเชื่อมโยงกับชุมชนเชิงรูปธรรม

2.2.4 กิจกรรมเสวนา นิสิตกับความไม่ฝัน

วัตถุประสงค์

1) เพื่อขยายความคิด ความฝัน จากปัจเจกของแต่ละตัวตนของนิสิต ถ่ายทอดสู่การแลกเปลี่ยน เพื่อร่วมกันทำความเข้าใจถึงบริบทของความไม่ฝันที่มีที่มาที่หลากหลาย ทั้งทางสภาวะแวดล้อม พัฒนาการเติบโตและอัตตวิสัย

2) เพื่อสร้างสายสัมพันธ์ของความฝันของนิสิตไม่ให้โดดเดี่ยวจากสังคม (นิสิตในกลุ่ม)

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตปี 1 ถึง ปี 4 จากคณะคณะต่าง ๆ เช่น อักษรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ รัฐศาสตร์ ครุศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี ที่ร่วมกิจกรรมค่ายสุดสัปดาห์

วิธีการ

1) แบ่งนิสิตเป็นกลุ่ม ๆ ละ 7-8 คน แต่ละกลุ่มแยกนิสิตที่เป็นเพื่อนกันมาก่อนให้อยู่คนละกลุ่ม เพื่อความหลากหลาย

2) นิสิตพี่เลี้ยงกลุ่ม นำเข้าสู่บรรยากาศการบอกกล่าวความไม่ฝันของแต่ละคนเล่าสู่กันฟัง

รายละเอียดการเสวนาคัดย่อ กิจกรรมเสวนา นิสิตกับความไม่ฝัน กลุ่มหนึ่ง ดังนี้
นิสิตคนที่ 1 (หญิง) - อยากเป็นครีเอทีฟ อยากมีรถ และอยากออกทะเล อยากมีบ้านริมทะเล สร้างบ้านในฝันโดยการออกแบบเอง เป็นแบบ green House ช้างในมีต้นไม้ และอยากมีลาเพราะชอบลามาก เป็นสัตว์น่ารักมากที่สุดสำหรับตนเอง

นิสิตคนที่ 2 (หญิง) - อยากมีร้านอาหาร อยากท่องเที่ยว มองตัวเองอายุมากๆ ตอนแก่แล้ว อยากให้รางวัลแก่ตัวเองบ้างในตอนนั้น ไม่อยากเสียใจกับสิ่งที่ทำมาแล้ว อยากมีความสุข เพราะคิดว่า คนเราตอนแก่มักจะคิดอยากจะทำอะไรมากมายในตอนเด็ก

นิสิตคนที่ 3 (หญิง) - อยากเป็นนายอำเภอหญิง รุ่นพี่รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เล่าให้ฟังว่า ในสังคมราชการแถบภาคเหนือที่เขาอยู่ จะมีมาเฟียมากล้นแก๊งประจำ ใครเป็นข้าราชการที่ชื่อตรงย่ออยู่ไม่ได้ ใครไม่ยอมรับเงินเพื่อผ่านโครงการที่ทุจริต เขาก็เอาปืนมาวางต่อหน้า และถามว่าจะเอาเงินหรือจะเอาปืน ก็ต้องเลือก ถ้าเป็นนายอำเภอที่ชื่อตรงก็ตาย อยากเป็นนายอำเภอที่ตั้งแก๊งค์ข้าราชการของตนเองไว้ต่อสู้กับพวกอำนาจมืด ใจหนึ่งก็อยากจะเป็น NGO เพราะกลัวหลงอำนาจ เขาบอกว่าคนที่หน้ากลัวที่สุดคือคนที่มีอำนาจ หลงอำนาจ และอำนาจเป็นตัวสำคัญในการทำลายอุดมการณ์ของคน

นิสิตคนที่ 4 (ชาย) - อยากเป็นผู้กำกับภาพยนตร์ สร้างหนังให้คนดู ให้คนรู้ในสิ่งที่เราคิดเท่านั้นพอ แต่ไม่ใช่ต้องคิดเหมือนเรา แค่ออกสะท้อนความคิดของเราไม่ใช่ให้เขาตามเรา เพราะโลกปัจจุบันคนมองกันแค่ด้านเดียว คน 2 คนทะเลาะกันแม้หวังดี แต่คิดคนละแบบ มองการแสดงออก แต่ไม่ได้มองจิตใจ อยากสะท้อนภาพนี้

ผลที่เกิดขึ้น

1) ตัวตนของนิสิต ได้ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน ถึงบริบทของความไม่ฝันที่มีที่มาที่หลากหลาย และนิสิตได้เข้าใจบริบทของสภาพผู้คนในสังคมที่แตกต่างกัน สามารถปรับทัศนคติเพื่อใช้ในวิถีชีวิตประจำวันได้ รวมถึงการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2) เกิดสายสัมพันธ์ของความฝันของนิสิตที่ไม่ถูกโดดเดี่ยวในความคิด และไม่เก็บกดเมื่อได้ระบาย

2.2.5 การเก็บข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาชุมชน (นิสิต-ชาวบ้าน)

พื้นที่ชุมชนกระเหรี่ยง อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาสภาพทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกันของเมืองและชุมชนท้องถิ่น

2) เพื่อให้นิสิตมีปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้าน และคลายความแปลกแยกของนิสิตกับ

ชุมชน

3) เพื่อให้นิสิตเรียนรู้การเก็บข้อมูล และเข้าใจสภาพทางเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของ

ชุมชนร่วมกัน

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตปี 1 ถึง ปี 4 จากคณะคณะต่าง ๆ เช่น อักษรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ รัฐศาสตร์ ครุศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี ที่ร่วมกิจกรรมค่ายสุดสัปดาห์

วิธีการ

1) แบ่งนิสิตเป็นกลุ่ม ๆ ละ 7-8 คน โดยมีนิสิตพี่เลี้ยงแต่ละกลุ่ม และแบ่งพื้นที่ลงปฏิสัมพันธ์ชาวบ้าน โดยให้ประเด็นในการเก็บข้อมูล โดยแยกเป็นแต่ละกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 เก็บข้อมูลเรื่อง เศรษฐกิจชุมชน

กลุ่มที่ 2 เก็บข้อมูลเรื่อง การเมืองในชุมชน

กลุ่มที่ 3 เก็บข้อมูลเรื่อง การศึกษา

กลุ่มที่ 4 เก็บข้อมูลเรื่อง สภาพทางวัฒนธรรม

กลุ่มที่ 5 เก็บข้อมูลเรื่อง การสาธารณสุข

2) แต่ละกลุ่มระดมความคิด วิธีการเก็บข้อมูล การเริ่มต้นเก็บข้อมูลจากอะไรบ้าง รวมถึงข้อตกลงร่วมกันของกลุ่ม เช่น การไม่ใช้คำที่เป็นทางการมากนักกับชาวบ้าน

ผลที่เกิดขึ้น

1) นิสิตเข้าใจสภาพทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกันระหว่างเมืองของเมืองกับชุมชนท้องถิ่น

2) นิสิตมีปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้าน และเกิดความรู้สึกร่วมกับปัญหาของชุมชนมากขึ้น

3) นิสิตได้เรียนรู้การเก็บข้อมูล และเข้าใจสภาพทางเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของชุมชนร่วมกัน สามารถวิเคราะห์หาทางออกและการแก้ปัญหาของชุมชนได้

2.2.6 กิจกรรมเสวนา นิสิตกับปัญหาสังคม

วัตถุประสงค์

1) เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติระหว่างนิสิตบนพื้นฐานความคิดที่หลากหลาย เกี่ยวกับปัญหาสังคมไทยในกระแสโลกาภิวัตน์

2) เพื่อให้ นิสิตพิจารณาบทบาทการมีส่วนร่วมของนิสิตในด้านเป็นตัวปัญหาและส่วนร่วมในฐานะเป็นตัวแก้ปัญหา

3) เพื่อให้ นิสิตเข้าใจบริบทของสังคมในเชิงมหภาค ภายใต้การแลกเปลี่ยนผ่านแว่นของนิสิตในมุมมองที่หลากหลาย

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตปี 1 ถึง ปี 4 จากคณะคณะต่าง ๆ เช่น อักษรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ รัฐศาสตร์ ครุศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี ที่ร่วมกิจกรรมค่ายสุดสัปดาห์

วิธีการ

1) แบ่งนิสิตเป็นกลุ่ม ๆ ละ 7-8 คน แต่ละกลุ่มแยกนิสิตที่เป็นเพื่อนกันมาก่อนให้อยู่คนละกลุ่ม เพื่อความหลากหลาย

2) นิสิตที่เลี้ยงแสดงละคร ที่สะท้อนปัญหาระหว่างสังคมเมืองและชนบท ในเรื่องวิถีชีวิต

-เนื้อเรื่องกล่าวถึงนิสิตหญิงในเมืองที่ยอมขายตัวเพราะต้องการเงินมาปรนเปรอค่านิยมทางวัตถุ เปรียบเทียบกับหญิงชนบทที่หาเงินแทบตายมาใช้หนี้ เช่าที่ทำนา ส่งลูกเรียน

2) นิสิตที่เลี้ยงกลุ่ม นำเข้าสู่บรรยากาศการการแลกเปลี่ยนมุมมองในประเด็น

(1)บริบทของสังคมไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ (2)บทบาทของนิสิตในฐานะส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยสะท้อนจากละครที่นำเสนอ

รายละเอียดการแลกเปลี่ยนโดยย่อกิจกรรมเสวนา นิสิตกับสังคม กลุ่มหนึ่ง ดังนี้

นิสิตคนที่ 1 - รู้สึกว่าปัญหาที่เหมือนกันของคนเมืองและคนชนบทก็คือ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง แต่ความต่างก็คือ ค่านิยมหรือความต้องการของคน ในต่างจังหวัดต้องดิ้นรน คนจนไม่มีโอกาส การศึกษามีไม่พอเขาจึงรู้สึกต่ำต้อย การเข้าเมืองหางานทำของชาวนา อาจจะมีที่ดินไม่พอทำนา หรือปลูกพืชไม่พอกิน ถูกนายหน้าคดโกง อาจจะมีคนในเมือง เป็นวัฏจักร เขาเร่งร้อนเข้าเมืองก็เป็นปัญหาในเมืองอีก คนเมืองมีโอกาสมากกว่า หมายถึงคนรวยนะ เพราะคนจนในเมืองกับคนชนบทก็ประสบปัญหาเท่าๆ กัน

นิสิตคนที่ 2 - ทำไมชาวนาที่มีที่ดินไม่รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ้วยุ่นมาเป็นลูกจ้างในเมืองมากมายโดยรู้สึกว่ามีเกียรติกว่าเป็นชาวนาที่ด้อยต่ำ เป็นค่านิยมหรือเปล่า คนชนบทจึงเหลือแต่คนแก่ ความต้องการที่ไม่สิ้นสุด เกิดจากการอยากได้ในสิ่งที่มีและเป็นกระแส นี่คือการความจริงหรือเปล่า บางทีโอกาสที่ได้มาของคนจนในเมืองที่มากกว่าคนชนบทก็หนีไม่พ้นการฟ่ายแพ้ ไม่ใช่คนจนไม่เก่ง แต่เป็นทีระบบ มีโอกาสแค่ไหนก็แพ้คนรวย คนที่เขามีโอกาสทางสังคม

นิสิตคนที่ 3 - คนที่จบมหาวิทยาลัย เรียนวิทยาการใหม่ๆ แต่ทำไมถึงกลับไปอยู่บ้านไม่ได้ ระบบความคิดทุกวันนี้ ทำให้ลูกชายกิจการขายผ้า กลับมาบ้านแล้วไม่ยอมเป็นเจ้าของกิจการขายผ้าเดิม ต้องการทำงาน บนตึกโต เป็นค่านิยม ลูกชายชาวนา ไปเป็นชาวนาไม่ได้อยากไปทำงานในตึก.. แม้ต้องเป็นลูกจ้าง นี่เป็นค่านิยม มีโอกาสก็ฟ่ายแพ้

นิสิตคนที่ 4 - เหมือนไทยตกเป็นของต่างชาติมานานแล้ว คนชนบทชวนขายมาเรียนในเมือง คนเมืองชวนขายไปเรียนเมืองนอก เราไม่มีอะไรเป็นของตัวเองเลย

นิสิตคนที่ 1 - สังคมเราเป็นระบบปลาใหญ่กินปลาเล็ก จริงๆ แล้วชนบทอยู่ได้ด้วยตนเอง โลกเรามีใบเดียวก็อยู่ได้ แต่สมมุติว่าเราไปเจอโลกอีกโลกหนึ่งซึ่งเจริญกว่า มันก็พร้อมจะกลืนโลกเก่า เหมือนกับไทยเราติดต่อกับต่างชาติ ก็ถูกต่างชาติกลืน ด้วยความเจริญกว่า คือความจริงชนบทไม่มีสิทธิ์เลือกว่าจะเอาหรือไม่เอา เช่น เมื่อก่อนหมู่บ้านหนึ่งไม่มีไฟฟ้า ประปาใช้ วันหนึ่งรัฐก็นำเข้ามา ชนบทก็ไม่มีสิทธิ์บอกว่าดีหรือไม่ดี สุดท้ายชาวนาต้องทำงานหนักมากขึ้นหาเงินมาจ่ายค่าไฟ สรุปแล้วเจริญในแง่วัตถุไม่ดี ต้องเจริญทุกอย่าง อย่างเท่าเทียม

นิสิตคนที่ 5 - เรื่องการกลืน การยึดครองนี้ สมัยก่อนเขาจะใช้ศาสนามาครอบครองความคิด เขามีทฤษฎีว่าจะเอาชนะใคร ต้องทำให้เขาเหมือนเรา แต่เราไม่ใช่เขา ทฤษฎีครอบครอง ทำให้เขาทำตัวเหมือนเรา และเราควบคุมเขาได้ ตอนนี่เขาใช้สื่อ อย่าง CNN เมื่อตอน 11 กันยายน ก็เสนอข่าวนักบินที่ก่อวินาศกรรมไม่เหมือนข่าวใน มุสลิม ดอต คอมพ์

นิสิตคนที่ 4 - เรื่องนายกฯ เป็นเจ้าของสื่อก็น่าคิดเหมือนกัน หนังสือพิมพ์ทุกวันนี้ก็เขียนเข้าข้างพรรคการเมืองโน้นบ้าง นี้บ้าง เราดูเหมือนอยู่ในโลกที่ทุกสิ่งมีเจ้าของ ถูกสร้างขึ้นมาจากมือใครสักคนอย่าง เราจึงต้องควรมีสติ ไตร่ตรอง และเชื่อโดยการพิสูจน์

นิสิตคนที่ 6 - อยากพูดเรื่องความไม่แน่นอน ชาวนาส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเอง จึงส่งลูกเรียนสูงๆ เพื่อสร้างหลักประกันความแน่นอน ที่นี้การสร้างความปลอดภัยด้วยการขึ้นไปตามชั้นบันไดที่ฝรั่งวางกฎเกณฑ์มาให้เราเดินตามชั้นบันไดก็เป็นปัญหา คำถามคือว่า ถ้าคุณไม่ตามไปคุณจะมีความสำเร็จหรือไม่ มีทางอื่นๆ เป็นทางเลือกหรือไม่ ครั้งหนึ่งฝั่งตะวันออกเจริญมากกว่าตะวันตกด้วยซ้ำ สมัยก่อนที่จีนทำกระดาษ ฝรั่งมาลอกเลียนไปนะ ทำไมเขาย้ายความรุ่งเรืองได้

นิสิตคนที่ 2 - อยากให้มองถึงต้นขั้วปัญหา ทางแก้เราต้องไม่ใช่เขา ทฤษฎีความรู้ในบ้านเรา ต้องนำมาต่อยอด บางทีเราโยนความผิดให้แต่ตะวันตก ทุกประเทศก็มีปัญหาทางสังคม เป็นความโหดร้ายของโลกที่มีทางเลือกระบบการปกครองแค่สามสี่อย่าง และระบบทุนนิยมเป็นระบบที่อยู่ยาวนานที่สุดอีกต่างหาก

นิสิตคนที่ 4 - เราต้องแก้ทั้งระบบ โดยเฉพาะการศึกษาไทยเน่าแล้ว ต้องคิดตามขั้นตอนที่เขาให้มา มันเหมือนสร้างคนเป็นทาสแต่เริ่ม การแก้ปัญหาทุกอย่าง มันอยู่ที่คนที่คิดและมีสติวิเคราะห์ในการเลือก

ผลที่เกิดขึ้น

- 1) นิสิตได้แลกเปลี่ยนทัศนะที่กว้างขึ้น เกี่ยวกับปัญหาสังคมไทยในกระแสโลกาภิวัตน์
- 2) นิสิตได้พิจารณาบทบาทการมีส่วนร่วมในด้านเป็นตัวปัญหาและส่วนร่วมในฐานะเป็นตัวแก้ปัญหา

3) นิสิตได้ทำความเข้าใจบริบทของสังคมในเชิงมหภาค ภายใต้การแลกเปลี่ยนผ่านแว่นของนิสิตในมุมมองที่หลากหลายของตัวตนนิสิตเอง

3. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ปัญหาสังคมร่วมกัน

3.1 เวทีวิเคราะห์ “การปะทะกันทางวัฒนธรรมชาวเขากับชุมชนเมือง”

(โครงการเรียนรู้ร่วมกัน-สร้างสรรค์องค์ความรู้ ชมรมอาสาพัฒนาชาวไทยภูเขา ร่วมกับ ชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ นิสิตแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพทางวัฒนธรรมของสังคมเมืองกับชนบท
- 2) เพื่อให้ ปัญหาช่องว่างทางสังคม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญ อยู่ในวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตในการตอบสนองกับการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และเป็นบรรยากาศกิจกรรมในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 3) เพื่อให้ นิสิตตื่นตัวกับปัญหาการพัฒนาและมีทัศนคติที่ดีต่อชาวบ้านในชนบท
- 4) เพื่อให้ นิสิตพิจารณาการรับวัฒนธรรมจากภายนอก กับผลเสียและผลได้

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตจากชมรมอาสาพัฒนาชาวไทยภูเขา นิสิตจากชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สจม.) และนิสิตที่สนใจทั่วไป

วิธีการ

- 1) องค์กรร่วมจัด คือ ชมรมอาสาพัฒนาชาวไทยภูเขาและชมรมค่ายอาสาสมัครสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประชาสัมพันธ์งานเสวนาให้นิสิตที่สนใจ โดยการติดประกาศ ฯลฯ
- 2) ทบรวมประเด็นและค้นคว้าข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการเสวนา
- 3) จัดเป็นเวทีวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบการเสวนาโต้เถียง โดยให้นิสิตที่ค้นคว้าข้อมูลนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยน ในวันที่ 23 สิงหาคม 2545 ณ ห้องประชุม 2 ตึกจุลจักรพงษ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเด็นอภิปราย

1. การรับวัฒนธรรมจากภายนอก

กรณีตัวอย่างที่นำมาอภิปรายกันคือ วัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าอาข่าเรื่องลานสาว

กอด ลานสาวกอดคือที่พบบันของหนุ่มสาว เป็นที่เกี่ยวพาราสีที่ลานสาวกอด ถ้ามีการตกลงเป็นคู่กันก็อาจแตะเนื้อต้องตัวกันได้หรือหาที่ลับตาคนแต่ต้องเสียผี คือ การฆ่าไก่เช่นบรรพบุรุษเป็นการขอขมา

จากการอภิปรายได้ข้อสรุปว่าเราไม่สามารถนำโลกทัศน์ของเราไปตัดสินวัฒนธรรมของชาวเขาได้เพราะลักษณะสังคม ลักษณะวัฒนธรรม วิถีคิดต่างกัน สิ่งที่ดีที่เหมาะสมในทัศนะของคนกลุ่มหนึ่งไม่จำเป็นต้องดีหรือเหมาะสมในทัศนะของคนอีกกลุ่มหนึ่งได้ ที่สำคัญคือคนในสังคมที่เรียกตัวเองว่าผู้เจริญกว่า(เป็นการเจริญทางวัตถุ) ไม่ควรไปตัดสินวัฒนธรรมของสังคมที่มีความเจริญทางวัตถุต่ำกว่าและไม่ควรคิดว่าการพัฒนาจะพัฒนาชาวชนบทให้มีวิถีชีวิตที่คนเมืองคิดว่าเจริญคิดว่าดีแต่ในความเป็นจริงอาจเป็นผลเสียหรืออาจทำลายวิถีชีวิตที่สงบเรียบง่ายของชุมชนชนบทได้ รวมทั้งนิสิตเองในการออกค่ายอาสาพัฒนาชนบทก็ไม่ควรนำวัฒนธรรมจากชุมชนเมืองไปกระทบต่อวิถีความเป็นไปของสังคมชนบท

2. กรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของ

จากการอภิปรายเน้นประเด็นกรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของที่ดิน ได้ข้อสรุปที่เห็นตรงกันว่าที่ดินไม่ควรเป็นเจ้าของ ไม่ควรมีกรรมสิทธิ์ถาวร แต่อาจสามารถมีกรรมสิทธิ์ชั่วคราวได้ในการใช้ประโยชน์จากที่ดินนั้น เช่น การเพาะปลูกซึ่งอาจเป็นเจ้าของในแต่ละฤดูกาล มีการกระจายกรรมสิทธิ์การทำประโยชน์อย่างทั่วถึง แต่ไม่ควรให้กรรมสิทธิ์ถาวรเพราะจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคมนวมทั้งผู้ถือครองที่ดินอาจไม่ได้ทำประโยชน์จากที่ดิน

ผลที่เกิดขึ้น

1) นิสิตได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพทางวัฒนธรรมของสังคมเมืองกับชนบท

2) ปัญหาช่องว่างทางสังคมการเรียนรู้และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญ อยู่ในวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตในการตอบสนองกับการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา รวมถึงความเข้าใจ และเกิดบรรยากาศกิจกรรมในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) นิสิตเกิดการตื่นตัวกับปัญหาการพัฒนาและมีทัศนคติที่ดีต่อชาวบ้านในชนบท

4) นิสิตได้ตั้งคำถามและวิเคราะห์พิจารณาและเรียนรู้การรับวัฒนธรรมจากภายนอก

3.2 เวทีวิเคราะห์ "วัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจุฬาฯ กับปัญหาสังคม"

วัตถุประสงค์

ขึ้น

- 1) เพื่อให้บัณฑิตได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับตนเองมากขึ้น
- 2) เพื่อให้บัณฑิตได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ปัญหาสังคมทั่วไป ภายใต้ความคิดที่แตกต่างหลากหลาย และเข้าใจสภาพทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างในระบบกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจของแต่ละบุคคล
- 3) เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนทัศนะ นำเสนอปัญหาและบทบาทของบัณฑิตในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหา
- 4) เพื่อให้บัณฑิตตั้งคำถามด้วยตนเอง ต่อฐานะของตัวปัญหา ในประเด็นทิศทางการแก้ปัญหาทางสังคมอย่างมีส่วนร่วม

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิสิตชมรมจุฬาทักษิณ นิสิตชมรมอาสาพัฒนาชาวไทยภูเขา นิสิตชมรมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม นิสิตกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อสังคม คณะรัฐศาสตร์ และนิสิตที่สนใจทั่วไป

วิธีการ

- 1) คณะนักวิจัยประสานงานให้นิสิตที่เป็นวิทยากรเตรียมตัวและค้นคว้าข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาแลกเปลี่ยนในวันเสวนา
- 2) คณะนักวิจัยประชาสัมพันธ์ให้นิสิตทั่วไปที่สนใจเข้าร่วม โดยการติดประกาศประชาสัมพันธ์ ประชาสัมพันธ์ในอินเทอร์เน็ต และส่งข่าวสารผ่านทางอีเมลล์ของนิสิตโดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย

3) จัดเป็นเวทีเสวนาวิเคราะห์และแลกเปลี่ยน ในวันที่ 28 สิงหาคม 2545 ณ ห้องประชุมเกษม อุทยานิน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามหัวข้อต่อไปนี้

เวทีวิเคราะห์ "นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับวัฒนธรรมบริโภคนิยม"

นำเสนอโดย ประธานชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สจม.)

เวทีวิเคราะห์ "นิสิต กับปัญหาสิทธิชุมชนท้องถิ่น"

นำเสนอโดย ประธานชมรมจุฬาทักษิณ

เวทีวิเคราะห์ "นิสิต กับปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร"

นำเสนอโดย รองประธานชมรมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

เวทีวิเคราะห์ "นิสิต กับปัญหาช่องว่างทางสังคม"

นำเสนอโดย ตัวแทนชมรมอาสาพัฒนาชาวไทยภูเขา

เวทีวิเคราะห์ "นิสิต กับปัญหาความรุนแรงในสถานการณ์สังคม"

นำเสนอโดย ตัวแทนกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อสังคม คณะรัฐศาสตร์

โดย (1) นักวิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ ความเป็นมา

(2) วิทยาการแลกเปลี่ยนตามหัวข้อและประเด็นต่าง ๆ

4) สรุปประเด็นการเสนอและเปิดการแลกเปลี่ยน

สรุปการเสวนาเวทีวิเคราะห์ "วัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจุฬาฯ กับปัญหาสังคม" ดังนี้

เวทีวิเคราะห์ "นิสิตจุฬาฯ กับวัฒนธรรมบริโภคนิยม"

คุณอัจฉรา เอี่ยมปิ ประธานชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สจม.)

ปัญหาการบริโภคนิยมเป็นปัญหาที่พุดกันมากในสังคม ซึ่งเป็นการบริโภคความหมายของสินค้ามากกว่าการบริโภคการใช้สอยของสินค้า คือให้สินค้านั้นเป็นเครื่องหมายแสดงรสนิยม ฐานะของเรา ย้อนมาถึงวัยรุ่นทั่วไป สิ่งที่ทำให้วัยรุ่นหรือนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการบริโภคนิยมมาจากค่านิยมทางสังคมไทยที่ยกย่องคนรวย คนมีฐานะ อีกด้านคือสื่อโทรทัศน์วัยรุ่นก็คล้อยตามเพื่อแสดงความเป็นตัวตนของตัวเองขึ้นมาเหตุหนึ่งคือถูกจำกัดทางความคิดและการกระทำต่าง ๆ เช่น ในห้องเรียนที่ห้ามคิดต่างกับอาจารย์ อีกสาเหตุคือการขาดความอบอุ่น สังคมขาดการสัมพันธ์กัน สิ่งเหล่านี้มีปัญหาค่อนิสิตเพราะยังไม่มีรายได้ ก่อให้เกิดปัญหานิสิตขายตัวแม้แต่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเองก็มีสื่อถึงปัญหาสังคมที่ตามมาภายหลัง นิสิตนักศึกษาที่จะไปพัฒนาประเทศชาติแต่มีมุมมองด้านวัฒนธรรมการบริโภคที่ฟุ่มเฟือยต่อไปชาติจะเป็นอย่างไร เราให้ความหมายของวัตถุมากทำให้ลดค่าความเป็นมนุษย์ของคนอื่นจากวัตถุหรือเปล่า

ผู้แลกเปลี่ยน(1)

คนเราปัจจุบันต้องการลักษณะเฉพาะ สื่อก็เข้ามากำหนดลักษณะเฉพาะแม้กระทั่งในแวดวงของนิสิตที่ทำงานชมรมฝ่ายพัฒนาสังคมก็มีลักษณะของการบริโภคหรือลักษณะของการแสดงออก เช่น การร้องเพลงค่าย การแต่งตัว แม้กระทั่งในแวดวงที่เราคิดว่ามีคนมีสมองคนก็ยังเห็นแค่เปลือก

ผู้แลกเปลี่ยน(2)

บริโภคนิยมไม่ได้เกิดจากสังคมเล็ก ๆ เท่านั้น ในชนบทก็มีการมองว่าสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในเมืองเป็นสิ่งดี แสดงถึงความเจริญ ดังนั้นเขาจึงพยายามลอกเลียนแบบคนในเมือง ถ้าเรามองที่ปัจเจกบุคคลว่าตีความว่าสิ่งนั้นดีจึงเกิดการแสวงหาสิ่งนั้นมาตกแต่งให้ตัวเองสมบูรณ์ขึ้น

ผู้แลกเปลี่ยน(3)

คนเขตเมืองมักไปดูถูกคนชนบทว่าไม่มีโทรทัศน์ ไม่มีตู้เย็น สำหรับเขาเขาก็อยากมีเหมือนกับเราเพราะถ้าไม่มีก็จะดูถูก การใช้ชีวิตพอเพียงก็ยากพอสมควรยังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในโลกปัจจุบันที่เป็นโลกาภิวัตน์ สำหรับผู้หญิงพื้นที่ทุกตารางนิ้วในร่างกายสามารถ

ขายสินค้าได้หมด เช่น กีบ การสร้างความเป็นตัวของตัวเอง ความคิดของตัวเองมากกว่าที่จะบอก
ได้ว่าเราเป็นคนแบบไหน

ผู้แลกเปลี่ยน(4)

คนเราต้องการทำอะไรก็ได้ที่จะได้มาซึ่งการยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งนำมาโดยการ
บริโภค เราดูถูกคนชนบทแต่ยกย่องสหรัฐทำไมไม่มองกลับกันว่าสหรัฐก็มองเราอย่างดูถูกเหมือน
กัน นอกจากนั้นการใช้เงินฟุ่มเฟือยบางคนก็รู้สึกได้รับการยกย่อง

ผู้แลกเปลี่ยน(5)

นอกจากการแย่งชิงกันทางวัฒนธรรม ผมขอตั้งคำถามคือคำถามที่ 1 วัฒนธรรม
ส่วนใหญ่สำหรับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้นกับเศรษฐกิจและภายใต้วัฒนธรรมแบบนี้มุ่งไปสู่
สังคมทุนนิยมหรือไม่และนิสิตเลือกได้หรือไม่ คำถามที่ 2 วัฒนธรรมที่มีจุดยืนเลือกข้างได้และเป็น
วัฒนธรรมที่หลากหลายมากกว่าตัวเงินได้ไหม

ผู้แลกเปลี่ยน(6)

การมีวัฒนธรรมไม่ใช่เรื่องเสียหาย เช่น วัฒนธรรมชมรม แต่เรื่องเสียหายคือการ
ยอมรับแค่สิ่งที่องค์กรยอมรับโดยไม่ยอมรับสิ่งอื่น ผมว่าการบริโภคไม่ใช่เรื่องผิด แต่จะไม่ดีถ้าสิ่งที่
ทำอยู่รู้สึกว่าเป็นแค่ตัวเลือกเดียว

ผู้แลกเปลี่ยน(7)

ผมขอเล่าเรื่องพนักงานในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง 1.พนักงานมีเก้าอี้นั่งแต่เขาไม่
มีสิทธินั่ง ซึ่งอาจเป็นโรคข้อต่อนแก่ เขาต้องใส่กระโปรงสั้นมาทำงานไม่ใส่ไม่ได้เป็นระเบียบของ
ห้างสรรพสินค้าแห่งนั้น 2.พนักงานห้ามเข้าห้องน้ำแขก แต่พนักงานมีห้องน้ำพนักงานประมาณ 2
ห้อง ต่อห้างสรรพสินค้า 7 ชั้น ต้องต่อคิวยาวถ้าหายไบนานก็จะมีคนมาตรวจ ทำให้อาจเป็นโรค
กระเพาะปัสสาวะอักเสบ 3.พนักงานต้องทำยอด ถ้าทำยอดได้จะได้โบนัส แต่ถ้าไม่ได้โบนัสนาน ๆ
ก็จะถูกคนรุ่นหนุ่ม ๆ สาว ๆ แย่งตำแหน่ง ดังนั้นต้องยึดที่อยู่ตลอดเวลา ทำยอดสูง ๆ เลี้ยแข้งเลีย
ขา พนักงานทะเบียนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็เช่นเดียวกัน คนที่เจ็บสัตว์แพทย์ไปทำงานคลี
นิกก็ต้องหลอกล่อลูกค้าให้มาจ่ายค่ายาแพง ๆ จึงจะได้โบนัส เพื่อเก็บเงินไปเปิดคลินิกได้ อยากให้
ทัศนคติของเราที่เข้าไปซื้อของแมคโดนัลด์ เซเว่น คุณเห็นภาพเหล่านี้ไหม อยากให้มองว่าชีวิตจริง
คืออะไร

ผู้แลกเปลี่ยน(8)

สำหรับเรื่องที่เป็นหุ่นนั้นเยาวชนไทยยังไม่ค่อยกล้ายังปล่อยให้สังคมกำหนดชีวิต
เรามาก

ผู้แลกเปลี่ยน(9)

มีข้อน่าสังเกตอยู่ 2 ประเด็น ประเด็นแรก คือ เขาอาจถูกชักจูงถ้ามองจริง ๆ แล้ว

อาจเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในก็ได้ เช่น ชาวนาชนบทอาจอยากมีมอเตอร์ไซด์ สิ่งเหล่านี้อาจเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อชีวิตเขาก็ได้ เขาไม่อาจซื้อควายเข้ามาในเมือง หรือการที่คนฝ่ายพัฒนาสังคมฟังเพลงเพื่อชีวิตก็อาจเป็นสิ่งที่เขาชอบอยู่แล้วหรือเข้าไปอยู่ฝ่ายพัฒนาสังคมเพื่อน ๆ ชอบฟังก็ชอบด้วยก็ได้ หรือการใช้ขอเงินเพราะค่าโทรถูก เครื่องถูกและส่วนใหญ่ใช้ในกรุงเทพ ประเด็นที่สอง อาจมองว่าเขาถูกกดดันจากระบบ ระบบอาจกดดันเขาให้ทำอย่างนั้น ทำให้เขาชวนหาสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต ซึ่งเขาอาจไม่ต้องการเลยแต่จำเป็นต้องมี

เวทีวิเคราะห์ "นิสิต กับปัญหาสิทธิชุมชนท้องถิ่น"

คุณพรชัย น้อยบ้านโง้ง ประธานชมรมจุฬาทักษิณ

ผมเชื่อว่าหลาย ๆ ท่านในที่นี้อาจจะเคยได้ยินไม่เคยได้ยินคำว่าสิทธิชุมชน เป็นคำใหม่ ๆ แต่เป็นคำที่เข้าไปกระทบกับชุมชนนานแล้ว ยิ่งความเป็นคนเมืองของพวกเขาแล้ว การที่จะได้รับรู้คำนี้เหมือนกับการหายไปจากชีวิตประจำวันเพราะเรามักจะอยู่กับบ้านที่อยู่ในเขตเมืองอยู่แล้วมีแต่รถเมล์ ถนน ไฟฟ้า ไม่มีโอกาสให้คนอื่นได้เข้ามากระทบมากนัก จะขอทำความเข้าใจกับคำว่ารัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ.2540 มาตรา 56 ก็สรุปได้ว่าสิทธิชุมชนคือสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาของชุมชนที่อาจมีมาแต่เดิมอยู่แล้ว หรือเกิดการพัฒนาขึ้นมาในชุมชนนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น ชุมชนปึกธงชัยที่จ.นครราชสีมาเป็นชุมชนโบราณที่ได้ชื่อนี้เพราะขุนศึกคนหนึ่งสามารถไปปักธงที่นั่นในตอนที่ยังมีนครราชสีมาแต่เดิมอยู่แล้ว หรือเกิดการพัฒนาขึ้นมาในชุมชนเมืองเข้ามาอยู่เรื่อย ๆ แต่ชุมชนเล็ก ๆ ที่อยู่บริเวณชุมชนนั้นก็ยังรักษาความเป็นชุมชนรักษาความเป็นอยู่เดิมเอาไว้โดยไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงเข้าไป นอกจากนั้นในจังหวัดเชียงใหม่ที่จะมีกลุ่มฝ่ายป็นน้ำที่มีมานานอาจก่อนสมัยสุโขทัย ซึ่งเขาสามารถแบ่งปันทรัพยากรน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้สามารถทำการเกษตรได้อย่างเหมาะสม ผมพยายามชี้ว่าสิทธิชุมชนเป็นสิ่งที่มีความแต่ดั้งเดิมในชุมชนโบราณ สิ่งเหล่านี้ถ้ารัฐต้องการเข้าไปมีบทบาทมากเกินไปก็อาจไปรุกรานสิทธิของพวกเขา ทำความเข้าใจอีกคำคือคำว่าชุมชน ถ้ากล่าวถึงคำว่าสิทธิบุคคลเท่านั้นที่จะครอบครองสิทธิได้ บุคคลมีสองประเภทคือบุคคลธรรมดา กับนิติบุคคล ชุมชนไม่ใช่บุคคลจะมีสิทธิได้อย่างไร นี่เป็นประเด็นที่น่าสนใจ แต่การที่ชุมชนคือแหล่งรวมของคนจำนวนหนึ่งที่มีวิถีชีวิตของเขาที่เขาพอใจอยู่และป้องกันสิ่งที่มากระทบต่อชุมชนของเขา เมื่อชุมชนคือแหล่งรวมของคนจำนวนมากก็เป็นแหล่งรวมของสิทธิที่มีคนต้องการรักษาไว้จำนวนมาก ดังนั้นถึงชุมชนไม่ใช่บุคคลแต่มีสิทธิเพราะเกิดจากการที่สิทธิของคนหลาย ๆ คนมารวมกัน ไม่จำเป็นต้องเป็นนิติบุคคลแต่เขายินยอมที่จะรักษาสิทธิเหล่านั้นไว้ จากประเด็นนิสิตกับปัญหาสิทธิชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเหมือนกับเป็นเรื่องที่ไกลตัวนิสิตมาก คือตื่นเช้าก็นั่งรถมาเรียนและนั่งรถกลับเหมือนกับมีชีวิตอยู่เท่านั้น ชีวิตตั้งแต่เด็กจนโตอาจไม่เคยได้รับรู้ที่ตัวเองได้รับผลกระทบอะไรบ้าง ทำให้เห็นได้ว่าความเป็นคนเมือง

ของพวกเราไกลจากสิ่งเหล่านั้นมาก แต่กรณีในเมือง เช่น การชูดสนามหลวงทำเป็นที่จอดรถก็จะเห็นได้ว่าใกล้ตัวพวกเรามากขึ้น ชุมชน ถ้าเป็นต่างจังหวัดคือชุมชนเล็ก ๆ สนามหลวงก็เป็นศูนย์กลางของกรุงเทพทั้งหมด กรุงเทพคือชุมชนหนึ่ง จริง ๆ แล้วสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องไกลตัวคือถ้าเกิดได้ในที่หนึ่งก็จะเกิดในที่ต่อ ๆ ไปอีก เช่น กรณีของเขื่อนปากมูล ที่มีการสร้างเขื่อนทั้ง ๆ ที่ชาวบ้านไม่ต้องการ สิ่งเหล่านี้ถ้าชาวบ้านปล่อยปละละเลยไม่กระตือรือร้นที่จะออกมารักษาสีทิวทัศน์ของตัวเอง แม้แม้ทุกแม่น้ำต่อไปอาจมีเขื่อนหมดและมีปัญหาสะสมมากเรื่อย ๆ แต่ไม่สามารถแก้ไขได้ถ้าเขาไม่ตระหนักถึงสิทธิ ถ้าเขาคิดแค่บุคคล ซึ่งบุคคลคนเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ เชื่อมโยงกับการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติระหว่างเมืองกับชนบทพยายามเอาทรัพยากรที่เราต้องการเหมือนกับยุคโบราณในยุคจักรวรรดินิยมที่คนเมืองพยายามล่าเมืองขึ้นในชนบท พยายามเอาทรัพยากรมาสร้างความร่ำรวยให้กับตัวเอง แต่ถ้าเรามองไม่เห็นคิดว่าเป็นประเทศเดียวกันแค่ต้องการเอาทรัพยากรมากระจายให้คนในประเทศแค่นั้นเอง แต่เราไม่ได้กระจายให้คนที่อยู่ในชนบท บทบาทของนิสิตในการมีส่วนร่วมในเรื่องนี้สำหรับผมเองคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัวของนิสิตซึ่งไม่ค่อยถูกกระทบนอกจากไปรุกรานคนที่อยู่ในชุมชน แต่ถ้าเราเป็นคนต่างจังหวัดและถูกกระทบเราก็ตระหนักว่าจะมีผลเสียอะไรบางอย่างจากการถูกกระทบเช่นนั้น สำหรับปัญหาอุปสรรคอาจเกิดจากนิสิตอยู่ในเมืองไม่ได้สัมผัสชีวิตชนบท แต่เราได้ไปศึกษาว่าต่างจังหวัดมีผลกระทบอะไรบางอย่างที่เกิดจากการพัฒนา

ผู้แลกเปลี่ยน(1)

เรื่องสิทธิชุมชนเคยคิดว่าถ้าไม่ได้เรียนโดยตรงจะรู้หรือเปล่านั้นมีสิทธิชุมชนบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ชาวบ้านเขาผูกพันกับท้องถิ่นมาแต่เดิม รัฐบาลให้การมีสิทธิแก่เอกชนเข้าไปในพื้นที่นั้น ชาวบ้านมีความรักในพื้นที่จึงเกิดสิทธิชุมชนเพื่อรักษาท้องถิ่น ก็เป็นปัญหาว่าคนรับรู้เรื่องสิทธิชุมชนน้อยซึ่งส่วนใหญ่อาจเกิดในต่างจังหวัดเนื่องจากกระแสการลงทุนกระแสโลกาภิวัตน์มีบทบาทมาก เมื่อเรารู้แล้วแต่เรายังคิดว่าปัญหานี้ไกลตัวเรา แต่ถ้าเรารู้มากขึ้นจะเป็นไปได้ไหมที่เราจะสามารถส่งเสริมหรือช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหานี้ เพราะปัจจุบันก็มี NGO มาเคลื่อนไหวที่ทำให้เรารู้ข้อมูลมากขึ้น เราอาจมีความสำนึกมากขึ้น

ผู้แลกเปลี่ยน(2)

สิทธิชุมชนยังไม่มี การพูดถึงบ่อยนัก แต่นอกจากนั้นก็มีการชุมนุมซึ่งเป็นที่ทรัพยากรในสังคมชนบทหนึ่งที่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยแล้วเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ที่ถูกล้อมให้เป็นอีกอย่างหนึ่ง มีการแย่งชิงวัฒนธรรมในชนบทให้คนจากชนบทมีวัฒนธรรมแบบใหม่ เมื่อเรียนจบจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไป เขาก็กลายเป็นคนที่ไม่ปรับใช้วัฒนธรรมอุตสาหกรรมนิยมในเมือง หมายถึงการศึกษาด้วยที่ไม่สามารถนำเขาไปเป็นหนึ่งในสิบเต็มเต็มในชุมชนเหมือน

เดิมได้ คือความเป็นชุมชนที่ถูกระบบซื้อไปแล้วส่วนหนึ่งซึ่งมหาวิทยาลัยเป็นผู้นำเขามาสู่วัฒนธรรมใหม่แล้วไม่สามารถกลับไปสู่ชุมชนได้ ผมคิดว่าเป็นประเด็นหนึ่งที่พูดถึงสิทธิชุมชนและถ้าระยะห่างระหว่างเมืองกับชนบทมากขึ้น มหาวิทยาลัยอาจต้องมานั่งทบทวนว่าการพรากทรัพยากรในการทำงาน อาจเป็นประเด็นความรุนแรงในอนาคต สุดท้ายแล้วอาจเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมใหม่

ผู้แลกเปลี่ยน(3)

หนึ่ง ระบบทุนนิยมให้สิทธิแก่ปัจเจกบุคคลคือเปิดเสรีทางเศรษฐกิจให้ปัจเจกมีสิทธิในการแสวงหาทรัพย์สินได้ตามใจชอบซึ่งทำให้เกิดการแข่งขัน การแข่งขันโดยเสรีจริง ๆ ก็จะควบคุมกันเอง แต่ระบบนี้เกิดขึ้นไม่จริงเพราะเกิดกลุ่มผูกขาดขึ้น สอง ระบบสังคมนิยม ซึ่งแก้ปัญหาจากระบบแรกด้วยการไม่ให้คนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินแต่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัว เช่น โทรทัศน์ ได้สังคมนเป็นเจ้าของสิทธิ์ที่ดิน ตัวแทนสังคมนคือรัฐ ปัญหาคือรัฐผูกขาดหรือขูดรีดกำไรเสียเอง จึงมีข้อเสนอที่ประนีประนอมว่าแทนที่สิทธิจะเป็นของปัจเจกหรือเป็นของสังคมโดยรวม ก็มาเป็นของชุมชนในชุมชนมีองค์กรชาวบ้านคอยจัดการทรัพยากรร่วมกันซึ่งเป็นที่มาของเรื่องสิทธิชุมชน ผมอยากฝากว่านอกจากการเรียนและการเรียนรู้โดยการออกไปหาชาวบ้าน ผมคิดว่ายังต้องอ่านหนังสือด้วย เช่น หนังสือของฉัตรทิพย์ นาถสุภา หรือของอาจารย์อนันท์ กาญจนพันธุ์ ที่มักเขียนเรื่องสิทธิชุมชน

ผู้ดำเนินรายการ

เรื่องสิทธิชุมชนท้องถิ่นยังเป็นประเด็นที่ถกเถียงระหว่างชาวบ้านในชุมชนกับคนที่มิอำนาจในสังคมไทยตอนนี้ บางครั้งการพัฒนาขนาดใหญ่ที่ชุมชนท้องถิ่นยังไม่ต้องการเพราะเขาอยู่ได้โดยไม่ต้องมีสิ่งเหล่านี้ซึ่งอาจเป็นการทำลายวิถีชีวิตของเขามากกว่า

เวทีวิเคราะห์ "นิสิต กับปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร"

ธีรวรรธ ธนะพานิช รองประธานชมรมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นิสิตกับการแย่งชิงทรัพยากร ทุกวันนี้เราแย่งชิงอะไร ปัญหาทุกวันนี้เกิดจากการแย่งชิงหรือเปล่า โดยธรรมชาติมนุษย์เห็นแก่ตัวตามคำกล่าวของโธมัส ฮ็อบส์ ประกอบกับทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดการแย่งชิงทรัพยากรก็เกิดขึ้นได้ เช่น การขึ้นรถโดยสารประจำทาง ก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นการแย่งชิงทรัพยากรได้เหมือนกัน ส่วนที่ขับรถมาเรียนก็มีปัญหาเรื่องที่จอดรถซึ่งเป็นทรัพยากรอย่างหนึ่ง เนื่องจากมนุษย์เห็นแก่ตัวจะมากหรือน้อยก็แตกต่างกันไป แต่ละคนก็ต้องการสิ่งที่ดีให้กับตัวเอง ต้องการสิ่งที่มีค่าให้กับตัวเองเสมอไม่ว่าจะบอกว่าทำเพื่อสังคมหรืออะไรก็ตาม สุดท้ายก็จบที่ความรู้สึกของตัวเองเช่นกัน

ถ้าจะมองในแง่ที่มนุษย์ก็แย่งชิงทรัพยากรกันอย่างถึงที่สุด แต่รูปแบบของการแย่งชิง

ทรัพยากรไม่ได้แย่งชิงแบบโจ่งแจ้งรบราฆ่าฟันกันต่อไป แต่การแย่งชิงทรัพยากรทุกวันนี้อาจแนบเนียนมากขึ้น เราไม่รู้ลึก คือคนเรามีความพยายามที่จะเอาตัวรอดในสังคมแต่มีรูปแบบที่แนบเนียนขึ้น อีกส่วนหนึ่งของความต้องการของมนุษย์คือกิเลสซึ่งสนับสนุนการบริโภคนิยม ซึ่งสังคมปัจจุบันมีกระแสของการบริโภคนิยมค่อนข้างสูงมากส่วนหนึ่งอาจมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เงินเป็นตัวกำหนดมูลค่าของสิ่งต่าง ๆ ในสังคมแทบไม่มีอะไรเลยที่คนเราจะไม่ได้เป็นมูลค่า เงินเป็นตัวกำหนดที่สำคัญในสังคมและคนก็พยายามแย่งชิงมา เช่น การกินข้าวที่ร้านอาหารโดยเฉพาะตอนเที่ยงก็เป็นการแย่งชิงซึ่งเราต้องดิ้นรน ในถ้ามองในองค์รวมของสังคมเราอาจแย่งชิงกันโดยไม่รู้ตัวเลยก็ได้ เช่น ดิ้นเข้าขึ้นมาที่ใช้น้ำไฟฟ้า ต่อไปอาจการแย่งชิงอากาศก็ได้ ต่อมาปัญหาการแย่งชิงในระดับโลกยิ่งคนมากขึ้นก็ยังมีปัญหามากขึ้นเพราะแต่ละคนก็พยายามหาสิ่งที่ดีให้ตัวเองสิ่งที่ดีที่สุดที่จะลดปัญหาส่วนนี้ก็ต้องแก้ที่คน ซึ่งควรลดการใช้ทรัพยากรและหันมามองว่าเรากำลังแย่งชิงทรัพยากรอะไรอยู่บ้างยังตอนนี้ทรัพยากรยังมีจำนวนลดลงแต่ความต้องการของคนมากขึ้นก็จะเกิดการแย่งชิงทรัพยากรมากขึ้น ส่วนนี้จะทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นได้มากขึ้นเช่นกัน

ผู้ดำเนินรายการ

จากที่วิทยากรได้เสนอไปส่วนหนึ่งแล้วว่าในทัศนะของวิทยากรมีการแย่งชิงทรัพยากรตั้งแต่ในระดับตัวเองต่อไปจนถึงในระดับสังคมว่ามีการแย่งชิงทรัพยากรกันอย่างไรบ้าง ไม่ทราบว่ามีมองว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มองการแย่งชิงทรัพยากรว่าเป็นปัญหาหรือเปล่าหรือคิดว่าไม่เป็นปัญหาเพราะไม่ใช่เรื่องของเรา

คุณธีรวรรธ ธนะพานิช

ผมคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างไกลตัวถ้าไม่ได้มาพูดคุยกันถึงหัวข้อนี้ก็คงไม่คิดว่าเราแย่งชิงอะไรหรือเป็นเพียงวาทกรรมอย่างหนึ่งที่แล้วแต่ใครจะมองว่าเป็นอย่างไร มีการแย่งชิงทรัพยากรหรือไม่

ผู้แลกเปลี่ยน(1)

คิดว่าการแย่งชิงทรัพยากรมีอยู่ตลอดเวลาขึ้นกับว่าการแย่งชิงทรัพยากรนั้นเราจะมองว่าเป็นการแย่งชิงทรัพยากรหรือเปล่า

ผู้แลกเปลี่ยน(2)

เรามีการแย่งชิงทรัพยากรตลอดเวลาแม้แต่เวลาทานข้าวเราก็แย่งชิงชีวิตคนอื่นมาต่อชีวิตเรา แต่อะไรที่เดือดร้อนมากหรือเดือดร้อนน้อย ถ้าเดือดร้อนมากก็ถือว่าเป็นผลเสีย แต่มีการแย่งชิงเป็นทอด ๆ อยู่ตลอดเวลา

คุณธีรวรรธ ธนะพานิช

เป็นไปได้ไหมที่เราจะไม่แย่งชิงอะไรแต่จะหาอะไรที่ทำให้การแย่งชิงทรัพยากร

ไม่เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นมากนัก

ผู้แลกเปลี่ยน(3)

บางครั้งการแย่งชิงทรัพยากรก็เป็นสิ่งที่เราไม่รู้ตัว แต่เมื่อมีการยกเป็นประเด็นทำให้เราหันกลับมามองว่าตรงไหนมีการแย่งชิงกันบ้าง เชื่อว่าทุกอย่างตอนนี้มีการแย่งชิงกันบางอย่างที่มาถึงเราอาจผ่านการแย่งชิงจากคนอื่นมา อยากฝากให้คิดว่าเป็นไปได้ไหมที่เราจะแย่งชิงแบบพอดี ๆ ไม่เอาส่วนเกินจากคนอื่นมากเกินไป

ผู้แลกเปลี่ยน(4)

ในความคิดส่วนตัวคิดว่าทรัพยากรไม่จำเป็นต้องเป็นวัตถุดิบของแต่อาจเป็นเกียรติยศชื่อเสียงก็ได้ คือคิดว่าการแย่งชิงในส่วนนี้อาจโยงไปถึงการบริโภคนิยมคือเราใช้การแย่งชิงเพื่อนำไปสู่การบริโภคนิยมของเราเอง

ผู้แลกเปลี่ยน(5)

ถ้าเรามองว่าทรัพยากรมีอย่างเหลือเฟือจึงไม่มีการคิดถึงคนอื่น แต่ถ้ามองว่าทรัพยากรมีอย่างจำกัดก็อาจทำให้เราตระหนักถึงคนอื่นมากขึ้น ควรเมื่อแก่คนอื่นบ้าง แต่ถ้าคิดว่ามีเยอะก็จะทำให้คิดว่ามีอีกเยอะคนอื่นก็ยังมีส่วนที่จะได้ถ้ากลับมามองจุดนี้ก็จะเห็นความต้องการแย่งชิงอย่างเหลือเฟือนี่บ้างก็ได้

ผู้แลกเปลี่ยน(6)

การแย่งเกิดมาจากการที่สิ่ง ๆ นั้นมีปริมาณจำกัดในขณะที่คนที่ต้องการมีมากกว่าสิ่งของที่มีอยู่ ถ้าสิ่งของมีปริมาณเพียงพอกับคนที่ต้องการก็ไม่เกิดการแย่งชิง ทรัพยากรในอีกมุมหนึ่งคือทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกนำมาแปรรูปเป็นผลผลิตต่าง ๆ

ปัญหาการแย่งชิงเกิดจากความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นคนที่มีโอกาสมากก็สามารถแย่งชิงได้มาก โดยเฉพาะคนในชนชั้นปัญญาชน นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเองก่อนเข้ามาเรียนก็มีอาชีพที่บ้านแตกต่างกัน เช่น ชาวนา เมื่อเข้ามาเรียนตอนนี้นิสิตก็เป็นผู้แย่งชิงทรัพยากรจากผู้อื่นได้เช่นเดียวกัน เช่น การสอบเอนทรานซ์ ซึ่งสามารถลดปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรได้โดยการปรับพฤติกรรมบริโภค ลดความต้องการในการบริโภคของเรา

ผู้แลกเปลี่ยน(7)

ในการมองว่าคนเราเห็นแก่ตัวก็จริงแต่เพียงส่วนหนึ่งเพราะว่าคนเราสามารถรวมกันเพื่อให้อยู่รอดได้เช่นกัน เช่น ตอนปฏิวัติฝรั่งเศสที่ทำให้ระบบศักดินาของฝรั่งเศสล่มสลายเกิดระบบประธานาธิบดี ในไทยก็มีคือกเหตุการณ์พฤษภาทมิฬที่ในที่สุดทำให้ระบบทหารที่มีมายาวนานในสังคมไทยล่มสลายไปและเป็นการผลักดันรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุดด้วย คนเรามี 2 ด้านปะปนกัน ในด้านที่ 2 คืออิทธิพลของวิชาวิทยาศาสตร์หลังการรวมตัวทางการค้าและวิทยาศาสตร์

แบบสมัยใหม่คนเราศึกษาชีววิทยา โธมัส มัลทัสซึ่งเป็นนักเศรษฐศาสตร์และชีววิทยาก็ทำการทดลองทำให้เกิดทฤษฎีที่ทำให้เกิดกระบวนทัศน์ว่าเมื่อทรัพยากรมีจำกัดคนก็แย่งชิงเห็นแก่ตัวแต่วิธีการมองนี้จริงหรือไม่ เราต้องมองจากความจริงในสังคมว่ากระบวนการณ์แย่งชิงเกิดขึ้นได้อย่างไร ในยุคที่มัลทัสเสนอเป็นทฤษฎี จะเห็นการเป็นยุคที่มีการผลิตแบบทุนนิยมและอุตสาหกรรมกรรมกรไม่มีปัจจัยการผลิตจึงมีโอกาสน้อยที่จะเป็นชนชั้นนายทุนได้เพราะปัจจัยการผลิตคุมสังคม อัตราค่าไรก็ทำให้เกิดการล่าอาณานิคมซึ่งเป็นการรักษาอัตราค่าไรคือระบบในการแย่งชิงทรัพยากรขึ้นอยู่กับระบบการผลิตของสังคมด้วย ในปัจจุบันมีการพัฒนาวิทยาศาสตร์เพื่อเปลี่ยนระบบการผลิตคือปฏิวัติเขียวคือการใช้วิทยาศาสตร์เพื่อสร้างอาหารให้มากที่สุดและกระจายผลผลิตไปยังโลกที่สามทำให้ส่วนต่าง ๆ ของโลกเจริญขึ้นและเขาต้องคุมโลกด้วยวิธีคิด คนไทยปัจจุบันนี้ก็ไปเรียนอเมริกาทั้งหมดกลับมาก็เอาความคิดอเมริกา มาสรุปคือเหตุที่ทรัพยากรไม่พอเพราะระบบการผลิตทำให้ทรัพยากรไม่พอและเป็นกันคนไม่ให้เข้าถึงอาหาร ความจริงเราแต่สังคมใหญ่กำหนดให้เราทำตามและต้องเปลี่ยนระบบการผลิตด้วย อยากให้คนที่ทำงานอนุรักษ์ลองอ่านหนังสือชื่อปล้นผลิตผล ผู้เขียนคือวรรณธนา สุวะซึ่งเป็นการเขียนที่อ้างเหตุผลรัดกุม

ผู้แลกเปลี่ยน(8)

บริบททางสังคมทำให้เราไม่มีอำนาจหน้าที่ต่อการขึ้นการแย่งชิงทรัพยากรแต่สิ่งที่เราควบคุมได้ตั้งแต่กำเนิดจนปัจจุบันคือโอกาสทางสังคมแต่ละคนได้รับการปลูกฝังทางสังคมมาอย่างแตกต่างกันแต่ท้ายที่สุดทุกคนต้องตระหนักว่าเราคาดหวังอะไร ที่เราต้องดิ้นรนคือโอกาสทางสังคมใหม่ ทำไมเราต้องพะวงถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองต่อบุคคลรอบข้าง

ผู้แลกเปลี่ยน(9)

ผมคิดว่าเรือนร่างของเราเองเป็นทรัพยากรหรือเปล่าและถูกแย่งชิงโดยบางสิ่งหรือเปล่า เช่นเขาบอกให้แต่งตัวแบบนั้นแบบนี้ถึงจะมั่งคั่งดีศรี เข้าห้องสมุดก็ต้องแต่งตัวให้เรียบร้อยเขาทั้งที่เขาใช้แค่หัวใจกับสมองอ่านหนังสือ พอเข้าห้องเรียนก็เหมือนมีป้ายติดไว้หน้ากระดานใหญ่ ๆ ว่าอย่าคุย สนามหญ้าเขามีไว้ห้ามเดินผ่าน สถานที่ราชการมีไว้ห้ามเข้าก่อนได้รับอนุญาต สนามบาสมีไว้จอดรถ คำถามคือเรามีการแย่งชิงพื้นที่ของเรากลับมาหรือเปล่า ร่างการต้องมีที่อยู่เมื่อไม่มีที่ให้เขาเลยต้องไปหาที่อยู่ใหม่ในสถานบันทิ้งซึ่งมีพื้นที่ให้เขา นิสิตถูกแย่งชิงด้วยหรือเปล่าไม่ใช่แย่งชิงเขาอย่างเดียว

ผู้แลกเปลี่ยน(10)

ควรแก้ไขที่ตัวเองตรวจสอบตัวเองก่อนมีค่านิยมหรือทัศนคติอะไรที่ทำให้เป็นปัญหาสังคม เราศึกษาวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเสรีภาพ เรื่องการเห็นแก่ตัวก็เป็นการแย่งชิงโอกาส การเห็นแก่ความสะดวกสบายของตัวเองเป็นหลักทำให้เราต้องการความสะดวกสบายมากก็ยิ่งแย่งชิงทรัพยากรจากคนชายขอบมากขึ้น เช่น รถไฟฟ้า รถประจำทางปรับอากาศ ถ้าเราไม่คิด

ว่าต้องประหยัดเราก็จะต้องการความสบายต่อไป ถ้าเป้าหมายของชีวิตเรามีอุดมคติ มีคุณค่าต่อสังคม เราก็จะใช้ชีวิตอย่างพอดีเพราะข้างหน้าเรามีความหมาย

เวทีวิเคราะห์ "นิสิต กับปัญหาช่องว่างทางสังคม"

คุณอนุวัตร บรรณารักษ์สกุล ตัวแทนชมรมอาสาพัฒนาชาวไทยภูเขา

ถ้าพูดถึงปัญหาสังคมเราคงต้องรู้ก่อนว่าสังคมคืออะไร สังคมคือกลุ่มคนที่มารวมกลุ่มกัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน การเกิดช่องว่างในสังคมผมตีความว่าเกิดจากการที่คนที่อยู่ในสังคมเกิดปัญหาคุยกันไม่รู้เรื่อง และทำไมนิสิตจึงคุยกับสังคมไม่รู้เรื่องเพราะหนึ่งมหาวิทยาลัยไม่ได้สอนคือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสถาปนามาจากโรงเรียนข้าราชการพลเรือน มหาวิทยาลัยแห่งนี้ในเบื้องต้นเพื่อฝึกคนให้เป็นข้าราชการ เพราะฉะนั้นถึงแม้ว่าตอนนั้นมหาวิทยาลัยอาจเป็นแหล่งฝึกปัญญาแต่โดยพื้นฐานจากอดีตมหาวิทยาลัยเป็นเช่นนั้น แน่แน่นอนว่าผู้ที่คุยกับสังคมรู้เรื่องและเป็นนิสิตที่จะจบเป็นบัณฑิตแห่งมหาวิทยาลัยควรเป็นผู้ที่มีความเข้าใจและสามารถนำสังคมได้เพราะบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ได้รับการศึกษามากกว่าคนในสวนอื่น ๆ ในสังคม คนที่ได้รับการศึกษามากควรเป็นคนที่ดีสนใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างดีควรจะเป็นผู้นำสังคมได้ นิสิตจะจบเป็นบัณฑิตที่คุยกับสังคมรู้เรื่องได้มหาวิทยาลัยได้สอนสิ่งนั้นให้ ปัญหาคือมหาวิทยาลัยได้สอนให้นิสิตหรือเปล่า สาเหตุอีกประการนอกจากมหาวิทยาลัยไม่ได้สอนคือมหาวิทยาลัยสอนแต่นิสิตไม่รับ คือนิสิตเรียนรู้สิ่งที่มหาวิทยาลัยสอนแต่ไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ เรียนแล้วเขาไปใช้ไม่ได้ สาม มหาวิทยาลัยมีคำขวัญหรือปณิธานว่าเกียรติภูมิจุฬาฯคือเกียรติแห่งการรับใช้ประชาชน คำว่านิสิตไม่ชอบรับใช้สังคมคือการคุยกับสังคมไม่รู้เรื่องเพราะเขาเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งนี้เพื่อเอาปริญญาไปยกฐานะให้กับตัวเอง เพื่อทำงานส่วนตัวและหาเงินเข้ากระเป๋าตัวเอง เมื่อต้องการเรียนเพื่อตัวเองก็ไม่จำเป็นต้องพูดกับสังคมรู้เรื่อง วิธีการแก้ไขคือ จากสาเหตุข้อ 1 มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน ผมเห็นว่าแก้ไขไม่ได้เพราะผู้ที่จบจะได้รับปริญญาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคือผู้ที่มีคุณสมบัติครบตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ในเมื่อเขาบอกว่าถ้าคุณอยากเป็นบัณฑิตของสถาบันแห่งนี้ก็ต้องทำตามนี้ เพราะมหาวิทยาลัยแห่งนี้ไม่ได้มีนโยบายตามที่เราร้องการแต่เราเข้ามาเอง ส่วนที่บทรกของวิทยากร เชียงกูลบอกว่ามหาวิทยาลัยให้กระดาษเราแผ่นเดียว ผมไม่เห็นด้วยเพราะคนที่พูดแบบนี้ก็ต้องรู้ว่าสถาบันแห่งนี้ให้อะไรกับเรา และเราต้องรู้ว่าสิ่งที่เราต้องการเขาไม่ได้ให้เราหรือเปล่า ถ้าอยากได้เราต้องชวนชวนหาเอาเองได้ แม้แต่การเสวนาวันนี้ก็เป็นสิ่งที่ประชาคมในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้จัดแล้วเราได้ร่วมหรือเปล่า ส่วนที่นิสิตไม่ชอบรับใช้สังคมวิธีแก้คือให้นิสิตออกค่าเล่าเรียนเอง นอกจากนั้นคนที่เขาไม่รู้ว่าจะไปเขาต้องทำงานเพื่อสังคมวิธีคือต้องสร้างฉันทะให้เขาทำงานเพื่อสังคมคือจัดสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยให้เกิดการกระตุ้นให้นิสิตอยากทำงานเพื่อสังคมคือจัดมหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งเรียนรู้อย่างแท้จริง มีองค์ประกอบที่เอื้อในการเกิด

ปัญญา วิธีการฝึกปัญญาคือฝึกให้นิสิตได้วิเคราะห์บ่อย ๆ จากในห้องเรียน ฝึกการให้เหตุผลกับสิ่งที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย นอกจากนั้นต้องให้เขาปฏิบัติจริงโดยครูเป็นผู้แนะนำให้คำปรึกษา

สำหรับเรื่องเกียรตินิยมผมมองว่าเกียรตินิยมเป็นหลักฐานว่ามหาวิทยาลัยมีความตั้งใจในการฝึกนิสิตให้เป็นบัณฑิตที่ดีมีปัญญาแค่ไหน ผมว่ามันไร้สาระที่ให้คนที่ได้เกียรตินิยมคือคนที่ไม่ติด F แสดงว่าให้เกียรตินิยมกับคนที่เข้ามาดีและออกไปดี แต่จริง ๆ คนที่เคยติด F มาแล้วได้พัฒนาตัวเองจนได้ 3.25 น่าชื่นชมมากกว่า

ผู้แลกเปลี่ยน(1)

การที่นิสิตคุยกับสังคมไม่รู้เรื่องเนื่องจากข้อจำกัดที่เขาไม่สามารถเข้าถึงสังคมได้อย่างง่ายดาย ดังเช่นในช่วงก่อนเพราะก่อนนี้มีลักษณะการเมืองที่ค่อนข้างเปิดเล็กน้อยหรือตอนนี้ อาจมีเรื่องกระแสพลังอำนาจบางอย่างหรือความสามารถในการเข้าถึงของเขาลดน้อยลง บวกกับกระแสทุนนิยม แฟชั่นต่าง ๆ เข้ามาทำให้เขาเกิดความสนใจตัวเองมากขึ้น เกิดการแข่งขันหรือความสนใจความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น สิ่งที่น่าจะมาพร้อมกับความคิดในกระแสทุนนิยมคือความคิดสำเร็จรูปที่ไม่มีการวิเคราะห์สังเคราะห์ ซึ่งการคิดแบบสำเร็จรูปทำให้เรามองว่าปัญหานี้จะผ่านพ้นวิกฤตไปได้ต้องแก้ไขได้ก็จะเป็นช่องทางที่ทำให้เราลอยห่างจากสังคมมากขึ้น

ผู้แลกเปลี่ยน(2)

สาเหตุที่ทำให้ปัจจุบันนี้เราไม่กลมกลืนกับสังคมคือเราพูดไปเขาไม่ได้ยินและเขาพูดมาเราไม่ได้ยินเพราะมีเสียงจากวิทยุโทรทัศน์มาดังกลบปัญหา ซึ่งปัญหาต่าง ๆ มีพื้นที่ในการพูดน้อยเหลือเกิน ส่วนในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นักศึกษาเข้าใกล้สังคมมากกว่า มีสิ่งรบกวนน้อยและมีสื่อของตัวเองคือหนังสือพิมพ์อิมพีเรียล ผมมองว่าสื่อเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้เราละเลยเรื่องของสังคมและสื่อก็บอกว่าเราสนใจแต่เรื่องของตัวเองจนลืมสังคม

ผู้แลกเปลี่ยน(3)

ปัญหาต่าง ๆ มีสาเหตุมาจากตัวเราทั้งนั้นขึ้นกับเราว่าจะเลือกรับรู้ข้อมูลแบบไหน วัฒนธรรมแบบไหน เลือกที่จะเชื่อใคร ขึ้นอยู่กับตัวเขาเองว่าตัวเขาจะเลือกเป็นแบบไหน

ผู้แลกเปลี่ยน(4)

มหาวิทยาลัยแห่งนี้มีปรัชญาคือเกียรติภูมิจุฬาฯคือเกียรติแห่งการรับใช้ประชาชน แต่บรรยากาศของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ทำให้เรารู้สึกว่าปรัชญานี้ไม่เป็นจริง ไม่เคยทำให้เราเชื่อ กิจกรรมของมหาวิทยาลัยเรามีอะไรบ้าง ฟุตบอลประเพณี สิ่งเดียวที่ยืนยันปรัชญานี้คือการแปรอักษรบนอัฒจันทร์ที่เขียนว่าเกียรติภูมิจุฬาฯคือเกียรติแห่งการรับใช้ประชาชนเท่านั้นเอง เขาเคยทำให้เราเห็นไหมว่าเราควรสนใจเรื่องของสังคม ถ้าจะทำก็แค่เปลือกของเปลือก เช่น งานรับน้องมีการบริจาคเสื้อผ้า เป็นการให้อย่างเดียวไม่รู้ว่าจะสังคมต้องการอะไรจากเรา สังคมอยากให้เราทำอะไรอย่างไร เราคิดเห็นอย่างไรในการรับใช้สังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไม่เคยทำให้เราเชื่อเลยแตกต่าง

จากยุคสมัยก่อน ที่มีกระแสความคิด ผมเชื่อว่าในยุคหนึ่งการรับใช้สังคมก็เป็นแฟชั่น นักศึกษารุ่นก่อนเชื่อว่าเราสามารถรับใช้สังคมได้มากขึ้นแต่ในรุ่นนี้ไม่มีอะไรให้เราเชื่อ

เวทีวิเคราะห์ "นิสิต กับปัญหาความรุนแรงในสถานการณ์สังคม"

คุณธิดารัตน์ ฉ.เนกะเวียง ตัวแทนกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อสังคม คณะรัฐศาสตร์

สถานการณ์ทางสังคมตอนนี้มีความรุนแรงหลายอย่าง เช่น โรงไฟฟ้า เชื้อนปากมูน ปัญหาชายแดนภาคใต้ ปัญหาชายแดนไทยพม่า ฯลฯ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เราได้รับรู้ความรุนแรงมาจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ เหมือนเป็นเรื่องที่ไกลตัวนิสิตนอกจากว่าพ่อแม่ของนิสิตจะมีส่วนร่วมกับเหตุการณ์นั้นซึ่งคาดว่าไม่มากนัก สิ่งทีหรือเปล่าที่สะท้อนให้เราองปัญหาเหล่านั้นว่าเป็นเรื่องไกลตัว ทำให้เราไม่มองว่าปัญหาเกิดขึ้นได้อย่างไรและใครมีส่วนได้ส่วนเสีย ตราบเท่าที่ยังไม่มีผลกระทบกับตัวเรา เช่น ปัญหาเกิดที่ภาคใต้เราอยู่กรุงเทพก็ไม่กระตือรือร้นสงสัยว่าเกิดขึ้นได้อย่างไรมีผลกระทบอย่างไรแต่ความจริงแล้วปัญหาเหล่านี้ค่อนข้างเกี่ยวข้องกับพวกเรา มากแต่เราไม่ค่อยรู้ตัว ปัญหาหลายอย่างมีที่มาที่ไป แต่ปัญหาอาจเกิดจากกรณีเล็ก ๆ กรณีหนึ่งเติบโตเป็นปัญหาระดับภูมิภาค ปัญหาระดับประเทศ ขอย้อนกลับไปว่าเกี่ยวกับเราในประเด็นใดบ้าง ตามทัศนะของดิฉัน เช่น ปัญหาท่อก๊าซ การผลิตไฟฟ้าไม่เพียงแต่ภาคใต้เท่านั้นที่ได้รับผลกระทบแต่ส่วนอื่นก็จะได้รับผลกระทบเหมือนกันเพราะระบบการผลิตระบบสังคมก็เชื่อมโยงกันภายในประเทศและอยู่ในวัฒนธรรมเดียวกัน หากเรายังมองว่าปัญหาเหล่านี้เกิดเฉพาะในภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่งของประเทศจะทำให้เราละเลยปัญหาไม่มองปัญหาอย่างเป็นองค์รวม นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตอนนี้มีส่วนมากที่ยังไม่รู้ว่ามีปัญหาอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในสังคม สำหรับสังคมไทยควรดำเนินอย่างไรต่อไปในสังคมนั้นเป็นหน้าที่ของพวกเราซึ่งอาจไม่เกิดในยุคของพวกเขาอาจเกิดในยุคของลูกหลานของเราก็ได้

ผู้แลกเปลี่ยน(1)

คิดว่าในปัจจุบันมีเหตุการณ์บ้านเมืองพอกถามเพื่อนว่ากรณีเชื้อนปากมูนเป็นอย่างไร เพื่อนก็ถามว่าอาจารย์จะออกข้อสอบหรือ คือถ้ารู้ไปแล้วจะได้อะไร รู้ไปแล้วได้คะแนนหรือเปล่า ไม่แยแสต่อปัญหาที่เกิดขึ้น สันนิษฐานได้ว่าน่าจะเกิดจากความเห็นแก่ตัวของแต่ละคน ที่คิดการเสียสละเวลาเล็ก ๆ น้อย ๆ มาสนใจปัญหาของประเทศชาติ คิดว่ามันเสียเวลาอะไรเรามากมายหรือเปล่า อ่านหนังสือสอบดีกว่าการดูข่าวหรืออ่านหนังสือพิมพ์ คิดว่าเป็นส่วนหนึ่งของลัทธิทุนนิยมที่กล่อมเกล่าให้พวกเราเห็นแก่ตัวและถือความสันโดษที่จะมุ่งที่จะเข้าไปถึงจุดสูงสุดแค่คนเดียว ไม่ก้าวพร้อมไปกับสังคม

ผู้แลกเปลี่ยน(2)

จะสังเกตเห็นว่าระหว่างข่าวข้อเจ็ดกับข่าวเชื้อนปากมูนใครรู้เรื่องอะไรมากกว่า

หรือข่าวที่กระเป่ารถเมล์โดนขโมยในห้องน้ำคนก็รู้ข่าวและรู้รายละเอียดมากกว่าเพื่อนปากมุน อาชีพสื่อมวลชนเราเสนอแต่เรื่องที่เราเชื่อหรือสรุปเองว่าพวกเขาสนใจซึ่งทำให้เราไม่รู้เรื่องว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นและอีกเหตุผลหนึ่งเราพูดเรื่องนี้ให้เป็นเรื่องยากหรือเรื่องนี้เป็นเรื่องยากและเราไม่มีวิธีพูดให้เข้าใจง่ายขึ้น ก็ทำให้คนที่รู้เนี่ยอยู่แล้วพอเจอที่เข้าใจยากก็ไม่อยากทำความเข้าใจหรือเรียนรู้ ซึ่งเป็นหน้าที่ของนิสิตที่ทำงานเพื่อสังคมที่จะทำให้คนเข้าใจปัญหาสังคม

ผู้แลกเปลี่ยน(3)

ชุมชนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกำลังใช้สิ่งที่เรียกว่าปัญญาเอาเปรียบผู้ด้อยโอกาสในสังคม มีหลักฐานยืนยันได้ชัดเจน ประเด็นที่พูดถึงคือท่อก๊าซ โรงไฟฟ้าซึ่งการอนุมัติให้ผ่านโครงการท่อก๊าซโรงไฟฟ้าผ่านงานวิจัยของสถาบันวิจัยสังคม สถาบันวิจัยพลังงานและสถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ้าใครติดตามข่าวจะทราบว่าเป็นไปได้อย่างไร ที่ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยปล่อยให้งานวิจัยเหล่านี้เผยแพร่ออกสู่สาธารณชนสนับสนุนให้มีการสร้างท่อก๊าซและโรงไฟฟ้าที่จังหวัดสงขลาเพราะเป็นสิทธิของผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่จะควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาที่ใกล้ตัวที่สุดของเราคือพระราชบัญญัติออกนอกกรอบของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไม่ทันเดือนตุลาคมที่จะถึงนี้ ผมคิดว่าเป็นโชคดีที่เราไม่เสียอะไร สิ่งใกล้ตัวที่สุดคือขาดประสิทธิภาพประชาคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไม่มีใครกระตือรือร้นในเรื่องนี้ อธิการบดีมีสถานภาพสูงสุดในประชาคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแต่อธิการบดีเคยมาสนใจหรือเปล่านั้นนิสิตต้องการอะไร เป็นความพยายามของผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่จะพยายามผลักดันให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยออกนอกกรอบหรือเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ คนรุ่นหลังของเราจะต้องเดือดร้อนแค่ไหน ไม่ต้องดูอื่นไกลปัญหาที่เกิดในคณะรัฐศาสตร์ วัฒนธรรมประชาธิปไตยหายไปไหน ขอฝากให้เป็นกรณีศึกษาสำหรับทุกคน

คุณธิดารัตน์ อเนกะเวียง

พูดถึงสื่อ สื่อผลิตอย่างไรให้ขายได้ไม่ใช่ว่าขายได้อย่างเดียวอาจมีอย่างอื่นด้วย ในการลงข่าวน่าจะมีอำนาจแฝงอยู่ อำนาจของผู้กุมเงินตราคุมทรัพยากรคุมชีวิตของสื่อผู้นั้นอยู่และจะทำให้สื่อผู้นั้นเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง เป็นการสร้างความหมายให้เกิดขึ้นในสังคมคนในสังคมจะรับรู้อย่างที่สื่อเสนอ บางคนจะรับรู้ข่าวบ้านไม่ดี เมื่อเกิดขึ้นอย่างนี้แล้วก็คิดว่าสื่อที่เอาบริโภคนั้นนั้นถูกต้อง ก็ทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงของสังคมบิดเบือนไปได้

ผู้แลกเปลี่ยน(4)

ขอเสริมประเด็นที่ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยไม่สนใจว่านิสิตคิดอย่างไรกับการนำมหาวิทยาลัยออกนอกกรอบ ผมเห็นด้วย เช่น การรับฟังความคิดเห็นที่ทำในช่วงสอบ ช่วงปิดเทอมแล้วใครจะมาฟัง ที่ผมเคยได้ยินมาเรื่องการประชุมความคิดเห็นเรื่องจุฬาฯในมิติใหม่ จัดโดยสภาคณาจารย์ แต่คนที่มาคือศิษย์เก่า อาจารย์ ศิษย์เก่ามากและศิษย์เก่าที่สุด การคุยกันวันนั้นก็

จุฬาฯ ในมิติใหม่ (ของคนอายุ 40 ขึ้นไป) มิติใหม่ในความหมายของเขา คือ เราควรจะแต่งชุดเครื่องแบบนิสิตให้ถูกระเบียบ เราควรจะรักษาคำดีศรีของชาวจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากนั้นยังมีความคิดในบรรดาอาจารย์และผู้บริหารที่มองมหาวิทยาลัยว่าเปรียบเหมือนห้องเช่า นิสิตคือผู้เช่า อาจารย์เป็นเจ้าของห้องเช่า เขาบอกว่าพวกเรามาอยู่ที่นี่แค่ 4 ปี แต่พวกเขาคืออาจารย์อยู่ที่นี่นาน คือเขามองนิสิตว่าเราเป็นอะไร ถ้าแสดงให้เห็นว่าทำไมเขามองพวกเราเป็นสิ่งที่ไม่มีค่า

สิ่งที่ทำให้สี่อยู่รอด แม้กระทั่งเรื่องรัฐก็ใช่ แต่ในบางสถานการณ์ก็มีสื่อที่เสนอในด้านที่ตรงกันข้ามกับรัฐ เช่น ตอนเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ สื่อ เช่น เนชั่น ก็เสนอข่าวในด้านที่ตรงกันข้ามผมมองว่าสิ่งที่ทำให้สี่อยู่รอดได้อย่างปลอดภัยคือเงินในกระเป๋าของเรา ถ้าพวกเราไม่ซื้อสื่อก็อยู่ไม่ได้

ผู้แลกเปลี่ยน(5)

อยากแลกเปลี่ยนว่าทำไมเราต้องการเปลี่ยนวัฒนธรรมดั้งเดิมของเราบอกว่าผู้ใหญ่ทำไมถึงดูถูกไม่ให้ความสำคัญกับผู้น้อย ตัวเราเองก็สะท้อนให้เขามองว่าเราไม่รู้จักใช้สมองในเรื่องที่มีสาระในเรื่องสนใจปัญหาสังคม เขาจึงเหมารวมว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีแต่ฟุ้งเพื่อเขาจึงกำหนดทุกสิ่งทุกอย่างด้วยตัวเขาเองไม่มาฟังเสียงจากเราจริง ๆ เราน่าจะเริ่มที่ตัวเรา ปฏิวัติวัฒนธรรมดั้งเดิมว่าผู้น้อยสามารถที่จะโตเป็นผู้ใหญ่ พุดกับผู้ใหญ่แลกเปลี่ยนกับผู้ใหญ่ได้ เช่นกันคือเริ่มจากการที่เรามาสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของเรา เพื่อเราจะได้มีเสรีภาพมากขึ้น เสรีภาพสำคัญ หมายถึงเวลาที่เราทำอะไรก็ตามเราต้องใช้เหตุผลกำกับเสมอ

ผู้แลกเปลี่ยน(6)

ในตอนที่เราเป็นนิสิตเราต้องอ่านหนังสือสอบเพื่อให้ได้คะแนนดี ๆ สอบเสร็จก็ไปดูหนัง หาอะไรกินให้รางวัลกับตัวเองและยังต้องมีติวภาษาอังกฤษไปสอบ TOEFL สายศิลป์ก็ต้องไปติว GMAT เพื่อเรียนต่อปริญญาโท เช่น ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็กำหนดคะแนนภาษาอังกฤษ เวลาที่จะทำกิจกรรมก็น้อยลงไม่มีทางที่จะออกไปมีเวลาอ่านรับรู้เรื่องราวของคนกลุ่มอาชีพอื่นนอกเหนือจากกลุ่มอาชีพตัวเอง

ผู้ดำเนินรายการ

ส่วนหนึ่งที่เป็นข้อพิสูจน์ได้คือปัจจุบันนี้มีการชุมนุมประท้วงประมาณ 1,000 ครั้งต่อปี ถ้าคิดเฉลี่ยก็แสดงว่ามีการชุมนุมประท้วงทุกวันและวันละหลายครั้ง นับวันความรุนแรงก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น

ผลที่เกิดขึ้น

- 1) นิสิตได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับตนเองมาก

ขึ้น

2) นิสิตได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ปัญหาสังคมทั่วไป ภายใต้อารมณ์ที่แตกต่างหลากหลาย และเข้าใจสภาพทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างในระบบกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจของแต่ละบุคคล

3) นิสิตได้นำเสนอปัญหาและบทบาทของนิสิตในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาจากการค้นคว้าข้อมูลตามความสนใจของตัวเอง

4) นิสิตได้ตั้งคำถามด้วยตนเอง ต่อฐานะของตัวปัญหาหนึ่ง ในประเด็นทิศทางการแก้ปัญหาทางสังคมอย่างมีส่วนร่วม

5) นิสิตได้สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเอาปัญหาสังคมเป็นตัวเชื่อมและเริ่มตระหนักในการสร้างบทบาทของตนเองเพื่อปรับตัวสนองกับทิศทางการแก้ปัญหา

6) สื่อมวลชนหนังสือพิมพ์ได้นำเสนอข่าวกิจกรรมสู่สาธารณะ ผ่านทางหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

3.3 กิจกรรมเรียนรู้ประวัติศาสตร์ประชาชนนอกสถานที่ วัตถุประสงค์

1) เพื่อให้ นิสิตเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ของสังคม

2) เพื่อให้ นิสิตมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เปิดตัวเองออกสู่โลกกว้าง ไม่จำกัดตัวเองอยู่เพียงห้องเรียน โดยเอาสังคมเป็นตัวตั้ง

3) เพื่อให้ นิสิตได้แลกเปลี่ยนความคิดกับบุคคลภายนอกที่มีบทบาทสาขาอาชีพต่างๆ และอยู่ในฐานะทางสังคมที่แตกต่างกัน เพื่อประโยชน์ของการวิเคราะห์และการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตคณะรัฐศาสตร์ที่สนใจเหตุการณ์ 14 ตุลา ค.ศ. 2516

วิธีการ

1) นำนิสิตไปร่วมงานแสดงบทเพลงประวัติศาสตร์ เพื่อสะท้อนสภาพสังคมในอดีตผ่านบทเพลง ที่อนุสรณ์สถาน 14 ตุลา ถนนราชดำเนิน กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 30 สิงหาคม 2545

2) นำนิสิตไปร่วมเสวนานอกสถานที่ เรื่อง "มองเหตุการณ์ 14 ตุลา ผ่านสายตาของคนรุ่นใหม่" ที่สำนักงานกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชน (ปขป) ถนนพหลโยธิน สนามเป้า ในวันที่ 7 กันยายน 2545

ผลที่เกิดขึ้น

1) นิสิตเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ของสังคมมากขึ้น

2) นิสิตมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เปิดตัวเองออกสู่โลกกว้าง ไม่จำกัดตัวเองอยู่เพียงห้องเรียนเท่านั้น โดยเอาสังคมเป็นตัวตั้ง

3) นิสิตได้แลกเปลี่ยนความคิดกับบุคคลภายนอกที่มีบทบาทสาขาอาชีพต่างๆ และอยู่ในฐานะทางสังคมที่แตกต่างกัน และสามารถวิเคราะห์ปัญหาสังคมในบริบททางประวัติศาสตร์ได้กว้างขึ้น

4. การจัดแสดงนิทรรศการปัญหาสังคม

วัตถุประสงค์

1) เพื่อสะท้อนสภาพปัญหาสังคมไทยผ่านสายตานิสิต โดยรูปแบบการนำเสนอที่ง่าย

2) เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้หนึ่ง ในวิถีชีวิตประจำวันของนิสิต ที่ต้อง ตื่นเข้ามาเรียน-เลิกเรียน-กลับบ้าน ในการเรียนรู้ต่อปัญหาสังคม

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตทั่วไปที่สนใจ

วิธีการ

คณะนักวิจัยจัดทำนิทรรศการเกี่ยวกับปัญหาสังคม อาทิ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาทางเศรษฐกิจของชาวนา ฯลฯ จัดแสดงที่ลานข้างตึก 2 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และริมทางเท้าในคณะรัฐศาสตร์ เพื่อให้ นิสิตที่สนใจทั่วไปเยี่ยมชมหลังเลิกเรียน

ผลที่เกิดขึ้น

1) นิสิตที่สนใจได้รับรู้ข้อมูลปัญหาสังคม ผ่านนิทรรศการและเข้าใจปัญหามากขึ้น

3) เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้กับปัญหาสังคมเพิ่มขึ้น ในวิถีชีวิตประจำวันของนิสิต นอกจากการตื่นเข้ามาเรียน-เลิกเรียน-แล้วกลับบ้าน

5. การจัดเวทีกิจกรรมทางวัฒนธรรม สำหรับนิสิตที่ทำกิจกรรมค่ายอาสา

5.1 การจัดแสดงดนตรีเพลงค่าย

วัตถุประสงค์

1) เพื่อให้ นิสิตได้เรียนรู้สภาพสังคมรวมถึงอุดมคติของคนหนุ่มสาว ผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต เพลงค่ายในแต่ละยุคสมัย

2) เพื่อสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมเพลงค้าย ที่ไม่ค่อยมีพื้นที่ในมหาวิทยาลัยนอก จากในค่ายหรือในชมรม ให้มีบรรยากาศมากขึ้นในรั้วมหาวิทยาลัย

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อสังคม คณะรัฐศาสตร์ นิสิตจากชมรมจุฬาทักษิณ นิสิตจากชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(สจม.) นิสิตจากสโมสรคณะรัฐศาสตร์ นิสิตจากค่ายอาสาหอพักนิสิต และนิสิตที่สนใจทั่วไป

วิธีการ

1) คณะนักวิจัยประสานกับนิสิตกลุ่มเป้าหมาย เพื่อดำเนินการจัดกิจกรรม

2) จัดเป็นเวทีการแสดงดนตรีเพลงค้าย เพลงเพื่อชีวิต โดยนิสิตเก่า และนิสิต

ปัจจุบันร่วมกันร้อง โดยในบริเวณงานจัดแสดงนิทรรศการ และการขายหนังสือทำมือ การประสาน สื่อมวลชนทำข่าวกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ในวันที่ 6 กันยายน 2545 ณ ลานข้างตึก 3 คณะรัฐ ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) จัดทำเอกสาร ประวัติความเป็นมา เพลงค้ายและเพลงเพื่อชีวิตให้ผู้ร่วมกิจกรรมทุกคน

สรุปประวัติความเป็นมาเพลงเพื่อชีวิต เพลงค้าย

ก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นั้น การรังสรรค์บทเพลงเพื่อชีวิต เพื่อสังคม ที่ ถูกนำมาใช้ในค่ายอาสาฯ ปัจจุบันนั้น มีหลายบทเพลงด้วยกัน ที่ล้วนแล้วแต่พัฒนามาจากกรก ลั่นกรองเนื้อหาของบทเพลงจากการต่อสู้ จากความเจ็บปวด จากความทุกข์ยากในยุคสมัยนั้น ดัง ที่เราเห็นเนื้อหาและภาษาของบทเพลงที่บอกเล่าออกมาได้อย่างสะท้อนความรู้สึก บุคคลที่รัง สรรค์งานออกมาในยุคนั้น มีหลายท่านที่สำคัญ เช่น คำรณ สมบูรณ์านนท์ นายผีหรือนายอัศนี พลจันทร จิตรภูมิศักดิ์ - ฯลฯ

อาจจะกล่าวได้มา บทเพลงเหล่านั้น กลั่นกรองมาจากความเป็นจริงที่ถูกกระทำ จากโครงสร้างรัฐ และการป่มเพาะเมล็ดพันธ์แห่งอุดมคติของคนหนุ่มสาวแต่ละยุคสมัยจากบท เพลงเหล่านั้น ก็คือ การสร้างอุดมคติจากการเรียนรู้ปัญหาสังคม ความทุกข์ยากและการถูกกระทำ โดยทางอ้อมนั่นเอง

ที่มาที่ไปของเพลงเพื่อชีวิต หลัง 14 ตุลาคม 2516

ในยุคสมัยของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นั้นมีเพลงแห่งการต่อสู้ที่เปรียบ เหมือนเป็นสัญลักษณ์ของเหตุการณ์นี้อยู่สามเพลงที่โด่งดังมากคือ

1. เพลงหนุ่มสาวเสรี ของสุจิตต์ วงษ์เทศ(ปัจจุบันเป็นนักประวัติศาสตร์ชื่อดัง) วง
ต้นกล้า ซึ่งถูกนำไปเผยแพร่โดย ประสาน มฤคพิทักษ์

2. เพลงสู้ไม่ถอย ที่ประพันธ์โดย เสกสรรค์ ประเสริฐกุล (และใช้ในงานชุมนุมเหตุ
การณ์ 14 ตุลา)

3. เพลงสามแสงทอง ของสุรชัย จันทิมาธร (หรือหงา คาราวาน สมัยก่อนชื่อวงว่า
ท.เสนและสัญจร)โดยใช้ทำนองเพลง Find a cost of Freedom

(สองเพลงหลังเกิดขึ้นระหว่างเหตุการณ์ขับไล่ ดร.ศักดิ์ ฆาสุกนิรันดร์ อธิการบดีรามคำแหง
กรณีลบชื่อ 9 นักศึกษา)

ในยุคหลังเหตุการณ์ 14 ตุลา มีวงดนตรีเพื่อชีวิต(ซึ่งนำมาเป็นเพลงค่าย)กำเนิด
ขึ้นมากมาย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นวงของนิสิตนักศึกษา สมาชิกวงต้องแบ่งเวลาเรียนและเคลื่อนไหว
ด้วยบทเพลงไปพร้อมกันทั้งทำกิจกรรมเพื่อสังคมด้วย สมาชิกแต่ละวงจึงมีไม่แน่นอน แต่กระนั้น
กลับมีบทบาทสร้างสรรค์สังคมอย่างมาก สร้างจิตสำนึกโดยบทเพลงได้อย่างกว้างขวาง สร้าง
สามัคคีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างน่าทึ่ง วงที่โด่งดังที่สุดคือ คาราวาน ที่เกิดจาก
การรวมกันของวง ท.เสนและสัญจร กับวงบังกลาเทศน์แบนด์ บทเพลงของเขาโด่งดังมาก เช่น
เพลงอเมริกันอันตราย ลูกชิ้นสู้ (ช่วงเดือนมิถุนายน 2518 เพลงข้าวคอกยฝนและคนกับควาย ถูก
ห้ามเผยแพร่โดยคำสั่งของนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ รมว.มหาดไทย เป็นเหตุให้บทเพลงเหล่านี้โด่ง
ดังมากขึ้น) ตามติดมาด้วยวงกรรมมาชน (2517) วงนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหิดล นำโดยคุณ
กุลศักดิ์ เรืองคอเกียรติ (จีน กรรมมาชน) วงนี้มีนักร้องหญิงเสียงดีจาก วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา คือคุณนิตยา ไพริคัมบำรุง เพลงที่เป็นที่รู้จักและนิยมมา คือ เพลงกรรมมาชน เพลงสู้ไม่
ถอย เพลงเพื่อมวลชน ฯลฯ

นอกจากนี้แล้วยังมีวงเยาวชน จากศูนย์กลางนักเรียนแห่งประเทศไทย(นักเรียน
มัธยม) วงสหายซึ่งได้อิทธิพลมาจากคาราวาน บทเพลงในยุคนี้จะกล่าวถึงการต่อสู้ และสะท้อน
ภาพการกดขี่ข่มเหง เรียกร้องความเป็นธรรม ในสถานการณ์ที่เดือดระอุทางการเมือง มีการลอบสัง
หายผู้นำนิสิตนักศึกษาหลายคน อาทิ การลอบสังหารนายแสง รุ่งนิรันดร์กุล นักศึกษา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ป่วยรถโดยสารประจำทางในเดือน กรกฎาคม 2517 (ปรากฏในภาพ
ยนต์เรื่อง 14 ตุลาสงครามประชาชน-คนที่ใส่แว่นตา) , การลอบฆ่าอมเรศ ไชยสะอาด ผู้นำนักศึกษา
มหาวิทยาลัยมหิดล จนมีการชุมนุมใหญ่ของนักศึกษา วงที่ขับขานความคับแค้นได้ดีอีกวงหนึ่งคือ
วงรวมซ่อน นำโดย ศิวะพงษ์ ศกุนศิริ , นุตสรณ์ เบญจกุล , วีระศักดิ์ ชุขันธิน(คนนี้หลายปีหลังมา
ทำงานสองวัย) เพลงที่โด่งดังคือ เพลงฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ ที่เขียนโดย รวี โดมพระจันทร์ และเพลงจาก
แผ่นดินสู่ดวงดาว ซึ่งเขียนโดย วัฒน์ วรรณยางกูร

ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีวงกล้อ มีนักร้องหญิงคือ คุณศุภลักษณ์ สุวรรณ

ประสพ , วงต้นกล้า(รวมนักศึกษาจากธรรมศาสตร์กับศิลปากร) โดยเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ,สุจิตต์ วงษ์เทศ, รังสิต จงฉานสิทโธ ฯลฯ มีนักร้องหญิงจากม.ศิลปากร ช่วยสร้างสีสันแก่วงนี้มาก เพลงที่ขึ้นชื่อคือ เพลงภาวะเกด(ดังมาก) และเพลงสีนวลของจิตร ภูมิศักดิ์ ทางจุฬาลงกรณ์มีวงรุ่งอรุณ โดยพรรคจุฬา-ประชาชน ทำเทปเพลงออกมา 3 ชุด ทางมหาวิทยาลัยรามคำแหงก็มีวงโคมฉาย เพลงที่แพร่ส่งกว้างมากที่สุดมีชื่อเดียวกับชื่อวง ซึ่งเขียนโดย คมกฤช เสริฐนวลแสง อีกวงหนึ่งคือ วงลูกทุ่งสังฆกรรม (2518) มีวีระศักดิ์ ชุชนธิน และวินัย บุญช่วย เขียนเพลง มีวงที่โดดเด่นมากๆ ในยุคนี้คือวงคือ วงครูชน จากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา มีสมาชิกคือ ศักดิ์สิทธิ์ เชื้อกลาง(เศก ศักดิ์สิทธิ์ ปัจจุบัน), ศรีทรา หนูแก้ว , วิไลวรรณ (เล็ก) เป็นนักร้องนำ เพลงที่โดดเด่น อาทิ เพลงแดนตะรุตา (ไม่ทราบผู้ประพันธ์) ,เธอผู้เสียสละ(พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์นำมาร้องในชุดที่ 3-โรงเรียนของหนู)และแต่เพื่อน

นอกจากนี้ยังมีวงที่ไม่มีผลงานบันทึกอีกมากมาย อาทิ วงฟ้าใหม่ (มหิดล) ,แดนอีสาน , พิราบแดง ,นกสีเหลือง ,ธารธรรม, โคมเคียว , รวมมิตร , ชูธง , ไดอะเลคติก , แคนกรรมกร , กรรมกรฮาว , สหภาพการประปา , ลูกทุ่งก่อสร้าง ฯลฯ
ที่มา-ทีไปของเพลงเพื่อชีวิต หลัง 6 ตุลาคม 2519

หลังยุคสมัยเหตุการณ์ปราบปรามนิสิตนักศึกษากลางเมืองอย่างป่าเถื่อนเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 เพลงเพื่อชีวิต(ซึ่งถูกนำมาเป็นเพลงค่าย)ที่กระจัดกระจายในหมู่แวดวงนักศึกษา บางวงเริ่มคลี่คลายเนื้อหา(ส่วนหนึ่งถูกกดดันจากฝ่ายปกครองในการปราบปราม จนหลายคนอยู่ไม่ได้ต้องหนีเข้าป่า) หลายวงพยายามมองมุมองการสร้างเพื่อชีวิตให้กว้างออกไป อย่างไรก็ตามก็ยังคงไว้ซึ่งกลิ่นไอของเพลงแห่งยุคสมัยที่ ต่อสู้ ปลุกใจ และทวงถามความเป็นธรรม

ในขณะที่การต่อสู้ในเขตป่าเขายังร้อนแรงอยู่ ผู้ขับขานอุดมการณ์ผ่านบทเพลง อยู่ในเมืองจึงถูกจับตาเป็นพิเศษ นิสิตนักศึกษา-นักกิจกรรมทั้งหลายจึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นชีวิตที่เสี่ยงภัยคุกคามและเส้นทางเดินของความไม่ฝันที่ไม่อาจราบเรียบนัก พวกเขาคือผู้ปิดทองหลังพระ ที่เริ่มถูกเลื่อนหายไปตามกาลเวลา...

หลังปี 2521 วงดนตรีในมหาวิทยาลัยที่มีผลงานเทปเด่นชัดคือ วงน้ำค้าง ของ นิสิตคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออกเทปทั้งสิ้น 2 ชุด มีเพลงที่เป็นที่นิยมและใช้มากในแวดวงนักกิจกรรมมากมายหลายเพลง เช่น เพลงสังฆกรรมที่แอบแฝง เพลงน้ำค้าง เพลงประกายไฟ(ประพันธ์โดยจิตร ภูมิศักดิ์ อดีตนิสิตอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ฯลฯ

ต่อมามีการรวมวงกันในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากนิสิตหลายคนละ เป็นวงพลังเพลง ออกเทปเพลง 2 ชุด และนำมาใช้เป็นเพลงค่ายมากเกือบทุกเพลง เช่น เพลงพลังเพลง และเพลงเธอคือความหวัง ที่สะท้อนความรู้สึกของสมาชิกวงในบทเพลงดังกล่าวได้อย่างลึกซึ้งรวมถึงความหวังต่อคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ นอกจากนี้มีเพลงที่ทำชื่อเสียงมากมาย อาทิ เพลงดอกไม้

(ประพันธ์โดยจิระนันท์ พิตรปรีชา-ดาวจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในสมัยนั้น และปัญญาชน 14 ตุลา) , เพลงมหาวิทยาลัย(ร้องกันบ่อย) , น้องใหม่(เพลงนี้ชาวค่ายก็ร้องกันบ่อยมาก เวลารับน้องใหม่) , เพลงยามห่างไกลซึ่งกลายมาเป็นเพลงประจำค่ายของหลายชมรมในปัจจุบัน(เพลงนี้แปลงมาจากต้นฉบับเดิมในป่าเขาชื่อเพลงฝากใจสู่นคร) , เพลงอยากให้ความรักแก่คนทั้งโลก , เพลงนางนวล เป็นต้น (การแปลงเนื้อหาเพลงที่แต่งจากปัญญาชนในป่าเขาในยุคนี้ เพื่อลดการเพ่งเล็งที่เข้มมาจากฝ่ายปกครอง)

ในรั้วมหาวิทยาลัยมหิดลนั้น มีวงประกายดาว มีเพลงแปลงเนื้อร้องในป่าให้ร้องได้ในเมืองขณะนั้น หลายเพลง เช่น เพลงถึงโคมไฟใหม่ที่โดดเด่นมากของวงประกายดาวคือ โสมขานหญิงของวง ที่คู่สนุกและมุขเยอะมากดังคนได้อยู่หมัดทุกเวที เพลงที่เด่นคือ เพลงประกายดาว นอกจากนี้ยังมีกลุ่มประกายไฟอีกด้วย ส่วนทางด้านธรรมชาติ มิวสิค เพลงที่ติดหูติดปากคือ เพลงฝ่าพายุ , เพลงไม่มีคำตอบจากห้องทุ่ง นอกจากนี้ยังมีวงที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต้องการเป็นวงเครื่องไฟฟ้า(วงแรกของนักศึกษาที่ทำได้ เพราะไม่ค่อยมีวงที่ใช้เครื่องไฟฟ้าทั้งหมด) เพื่อให้เคลื่อนไหวโดยเฉพาะ คือ วงสตรีง อมธ.(องค์การนักศึกษา ม.ธรรมศาสตร์) ที่รวมนักร้องหลายวงมาอยู่ด้วยกัน อีกวงคือ วงกระแสด ที่สืบเนื่องมาจากวงต้นกล้าในสมัยก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลา 19 เป็นวงดนตรีไทยเดิม เพลงเอกคือ เพลงการเกิด..

ทางรามคำแหงมี วงดาวเหนือ เป็นแนวทำนองลูกทุ่งเก่า ๆ เช่น เพลงแสงทองส่องทุ่ง , เพลงชีวิตกรรมกร ยังมีอีกวงคือวง ฟ้าสาข ยึดแนวเพลงและการนำเสนอคล้าย ๆ วงคาราวาน เอาเพลงในป่าและเพลงของคาราวานมาทำใหม่หลายเพลง แปลงเนื้อนิดหน่อยพอให้ไม่ถูกสันติบาลเหล่ มีเพลงที่เด่น ๆ หลาย เพลง เช่น เพลงฟ้าสาข , เพลงบทเพลงจากชาวนา , เพลงคำของเพลง , เพลงคอย(เศร้ามาก) ฯลฯ อีกเพลงหนึ่งที่ตั้งมาก(ตั้งในที่นี้หมายถึง ดังในแวดวง)คือ เพลงคำสัญญา(ก่อนจากกัน ขอสัญญา..) แต่กลายเป็นกรณีพิพาทเมื่อ วิ- ทวีศักดิ์ สมาชิกวงฟ้าสาขยุคท้ายๆ พอฟ้าสาขเลิกวงจึงมาเข้ากับวงอินโดจีน และเอาเพลงนี้มาร้องแล้วจดลิขสิทธิ์ (ไม่ใช่ของตนเอง) วงฟ้าสาขเลยฟ้องหนึ่งในวงการพอสมควร..

เคยมีวีรกรรมครั้งหนึ่ง เมื่อวงฟ้าสาขไปแสดงที่จังหวัดมหาสารคาม วงเกี่ยวดาว และวงแฮมเมอร์ ก็ไป เลยโดนฝ่ายขวาจัดตีความว่า แฮมเมอร์ก็ค้อน เกี่ยวดาวก็เคียว - ช้อนกับเคียวก็คอมมิวนิสต์นี่หว่า.. พอปลุกระดมเสร็จก็พวกนั้นก็ลุยเลย ตอนนั้นวงฟ้าสาขกำลังรับคิวบนเวทีก็เลยรับไปเต็ม ๆ ทั้งมือทั้งไม้ ผลก็คือ หัวหน้าวงหัวแตกเลือดอาบ..

ส่วนต่างจังหวัด ทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มี วงนฤคนิต ที่มีเพลงเพราะ ๆ หลาย เพลงและมีมือตีตีเดียว วงนี้ดังทั้งม้วน อาทิ เพลงพุ่มนี้ , เพลงเขาเลี้ยง , เพลงเธอ , เพลงเจ้าพระยา , เพลงไอ้ดัด , เพลงแดงดอกจาน , เพลงแด่หนุ่มสาว.. และยังมี เพลงความหวังยังไม่สิ้น ของจิตร ภูมิศักดิ์ด้วย เพลงนี้แทบหาฟังไม่ได้แล้ว อีกวงหนึ่งคือ วงลูกทุ่งเปลวเทียน ออกเทป

มา 2 ชุด คือ ชุดจุดเทียนเล่มน้อยขึ้นสองทาง โดดเด่นแทบทุกเพลงเช่น เพลงหนึ่งห้อย , เพลงตลาดปริญญา , เพลงตาพร , เพลงเสียงร้องจากลุงดำ อีกชุดหนึ่งชื่อชุด เสียงร้องจากห้องทุ่ง ไต้ดงยกม้วนเช่นกัน อาทิ เพลงมาร์ช 19 สถาบัน , เพลงมอดินแดง, เพลงเด็กห้องทุ่ง , เพลงชีวิตใหม่ , เพลงลูกปู, เพลงก้อยแม่กลับบ้าน , เพลงนานมาแล้ว (ศิลา โคมฉาย) ยังมีเพลง อาลัยพ่ออินตา(ประธานสหพันธ์ชาวนาชาวไร่ภาคเหนือที่ถูกลอบฆ่า) ที่ วงลูกทุ่งสังกรรม เคยร้องแต่ไม่ได้อัดไว้

ทางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน มีวงกอไม้ ส่วนนอกรั้วมหาวิทยาลัย สมัยนั้นยังมีวงอื่น ๆ มากมายที่สะท้อนภาพสังคมและถูกนำมาร้องในค่านาสาฯ บ่อย เช่น วงสองวัย ที่มีเสียงสดใสของเด็กๆ คือ ปิยะนุช บุญประครองและอ้อย กะท้อนปัจจุบัน จากการเขียนเพลงของ วีระศักดิ์ และวุฒิพงศ์ ที่ตั้งใจทำงานเพื่อเด็ก แต่เนื้อหาของเพลงไม่ใช่เด็ก ๆ เลย เช่น เพลงลูกแกะกับหมาป่า , เพลงโบไม้รัง , เพลงไม้ไผ่ร้องเพลง , เพลงสะพานสายรุ้ง และเพลงลูกหมูใส่รองเท้า ฯลฯ

นอกจากนั้นมีวง เดอะกราส ที่เอา เพลงทะเลชีวิต ของจิตร ภูมิศักดิ์มาร้อง และโด่งดังหลายเพลง คือ เพลงเมืองหลวงกรุงเทพฯ , เพลงแสงอาทิตย์ , เพลงจุดไฟแห่งความหวัง และวงพันดาว ที่เป็นการรวมตัวกันของวงวงล้อกับกรรมาชน ออกเทปเพลงชุด รัตติกาล ในปี 2524

หลังจากนั้นเริ่มมีวงดนตรีเพื่อชีวิตมีอาชีพก่อเกิดเป็นดอกเห็ดหลายวง และเริ่มชักนำเอาจิตวิญญาณแห่งเพลงที่บอกเล่าความทุกข์ยาก ปัญหาสังคม เข้าสู่ระบบทุน ที่ความหมายของบทเพลงสนองรับกับระบบตลาด จนในที่สุด.. คุณค่าและความหมายแห่งเพลงเพื่อชีวิตที่รับใช้สังคม รับใช้ประชาชน และตกทอดเป็นเพลงค่าย จึงไม่มีที่อยู่ และแทบไม่เหลืออยู่แล้ว ...ในปัจจุบัน

ผลที่เกิดขึ้น

- 1) นิสิตได้เรียนรู้สภาพสังคมรวมถึงอุดมคติของคนหนุ่มสาว ผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต เพลงค่ายในแต่ละยุคสมัย
- 2) เกิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ ที่ไม่ค่อยมีพื้นที่ในมหาวิทยาลัย นอกจากในค่ายหรือในชมรม ให้มีบรรยากาศมากขึ้นในรั้วมหาวิทยาลัย
- 3) สื่อมวลชนโทรทัศน์ไอทีวี นำเสนอสรุปข่าวกิจกรรมนิสิตวันจันทร์ รายการสี่แยกข่าวรายถิ่น

5.2 เสวนาวิเคราะห์ “เพลงคำย กับความหมายของคนหนุ่มสาว”

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้บัณฑิตได้เรียนรู้ถึงอุดมคติของคนหนุ่มสาว ผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต เพลงคำยในแต่ละยุคสมัย และแสวงหาความหมายของอุดมคติที่เชื่อมโยงต่อสังคม ในยุคสมัยของตนเอง
- 2) เพื่อให้บัณฑิตได้วิเคราะห์ถึงบริบทของสังคมในแต่ละยุคผ่านบทเพลงคำย เพลงเพื่อชีวิตในแต่ละยุคสมัย และเข้าใจสถานการณ์ทางสังคมเชิงประวัติศาสตร์มากขึ้น

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อสังคม คณะรัฐศาสตร์ นิสิตจากชมรมจุฬาทักษิณ นิสิตจากชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(สจม.) นิสิตจากสโมสรคณะรัฐศาสตร์ นิสิตจากค่ายอาสาหอพักนิสิต และนิสิตที่สนใจทั่วไป

วิธีการ

1) คณะนักวิจัยประสานวิทยากรร่วมแลกเปลี่ยนในกิจกรรมเสวนา ในวันที่ 6 กันยายน 2545 ณ ลานข้างตึก 2 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) นักวิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ในเวทีเสวนา และวิทยากรแลกเปลี่ยนประสบการณ์เล่าสู่กันฟังถึงความหมายเพลงคำยสะท้อนอุดมคติของตนเอง ก่อนเปิดแลกเปลี่ยนทัศนะของผู้ร่วมเสวนาทั้งหมด โดยมีคณะวิทยากรร่วมแลกเปลี่ยน คือ

-กรรมการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย(ครป.) และเจ้าหน้าที่มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม อดีตนิสิตคณะนิติศาสตร์ ปี 2516

-ประธานกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อสังคม คณะรัฐศาสตร์

-ประธานชมรมจุฬาทักษิณ

-ตัวแทนจากชมรมค่ายอาสาสมัคร สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(สจม.)

สรุปการเสวนา “เพลงคำย กับความหมายของคนหนุ่มสาว”

ณ ลานคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมธา มาสขาว / ผู้ดำเนินรายการ

นับตั้งแต่หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 หลายสถาบันที่เป็นสถาบันอุดมศึกษา มีวงดนตรีนิสิตนักศึกษาหลายวงซึ่งผลิตเพลงบางวงก็เขียนเพลงเอง แต่บางวงก็รับเพลงมาร้องกันเป็นบรรยากาศหนึ่ง เช่น ที่จุฬาลงกรณ์ หลัง 6 ตุลา มีวงน้ำค้างของนิสิตแพทยศาสตร์ออกเทปมา 2 ชุด ที่เราเอมาร้องเป็นเพลงคำยในสมุดเพลงคำยเราจะเห็นเพลงคำยของวงน้ำค้างเยอะมาก หลังจากนั้นวงของนิสิตคณะแพทยศาสตร์กับคณะอื่น ๆ มารวมกันเป็นวงพลังเพลง ทำเทป 2 ชุด เช่นเดียวกัน เช่น เพลงดอกไม้ เพลงเธอคือความหวัง เพลงน้องใหม่ เพลงมหาวิทยาลัย ต่อจากนี้

คุณชาญวิทย์ อร่ามฤทธิ์ ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นสื่อมวลชน เป็นผู้จัดรายการเพลงวิทยุ จะนำเสนอเกี่ยวกับการเรียนรู้ในช่วง 20 กว่าปีก่อนเป็นอย่างไร เกี่ยวกับการทำกิจกรรมของนิสิตและบรรยากาศเพลงในสมัยก่อนเป็นอย่างไรบ้าง เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างรุ่น
ชาญวิทย์ อร่ามฤทธิ์

ผมมาเรียนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี 2516 ตอนนั้นนิติศาสตร์เดิมที่เป็นภาควิชาของคณะรัฐศาสตร์ แต่ว่าแยกคณะเมื่อปี 2515 แต่ตึกยังไม่เสร็จ ผมเข้ามาเรียนปี 2516 เทอมแรกก็เข้ามาเรียนที่ตึกรัฐศาสตร์ก่อน เทอม 2 จึงข้ามไปเรียนฝั่งโน้น ตอนนั้นตึกนั้นก็รื้อไปแล้ว ผมเข้ามาเรียนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในช่วงปลายของเหตุการณ์จอมพลถนอม กิตติขจร มีปัญหาหลายอย่างที่กระทบจิตใจของคนหนุ่มสาวค่อนข้างมาก เพราะฉะนั้นผมจึงไม่มีโอกาสที่จะได้เข้าไปร่วมค่ายแบบธรรมดาเหมือนในยุคสมัยหลัง ๆ แต่ไปในสิ่งที่อาจจะคล้ายค่ายเหมือนกัน แต่ไปในอีกยุคสมัยหนึ่ง ตอนที่ผมเข้ามาเรียนไม่ถึงเดือนก็รู้จักการเดินทางครั้งแรกในชีวิตแต่ไม่ใช่กรณีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นกรณีของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในกรณีที่นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงถูกลบชื่อเพราะทำหนังสือกระแฉและกระแฉแผนเผด็จการ เดินทางมาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปทบวงมหาวิทยาลัย ไปบริเวณถนนราชดำเนิน และเดินต่อไปยังอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยและนอนค้างคืน 1 คืน หลังจากนั้น 3-4 เดือน ถึงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการทำกิจกรรมค่อนข้างมาก

เพลงก็มีบทบาท ตอนผมเริ่มใหม่ ๆ ยังไม่ค่อยมีเพลงที่เรียกว่าเพลงเพื่อชีวิต เพลงเพื่อชีวิตเพิ่งมาเกิดหลัง 14 ตุลาคม 2516 ผมจำได้ว่าตอนเข้ามาใหม่ ๆ ยังร้องเพลงกลั่นโคลนสาบควาย เพลงแม่พิมพ์ของชาติ ตอน 14 ตุลาคม 2516 ก็มีเพลงที่เสกสรรค์ ประเสริฐกุลแตงคือเพลงสู้ไม่ถอย เดินทางมาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยังร้องเพลงต้นตระกูลไทยอยู่เลย พอสถานการณ์เปลี่ยนก็มีคนพยายามแต่งเพลงสร้างเพลงขึ้นมา เพลงเป็นสิ่งที่ให้ความรู้สึกและเนื้อหา อารมณ์แบบไหนก็ได้ อารมณ์ให้โรแมนติกก็ได้ อารมณ์ให้คิดถึงปัญหาของคนอื่นหรืออารมณ์ให้เคียดแค้นชิงชังก็ได้ เนื้อหาก็คงกันเพลงอาจสื่อเนื้อหาให้สามัคคีให้เห็นปัญหาหรือให้ยอมจำนนกับสภาพปัญหาก็ได้ แต่สิ่งที่เลือกในสายนักกิจกรรมส่วนใหญ่ในสมัยนั้นคือความขัดแย้ง ความเห็นที่ต่างก็มีทุกยุค นักกิจกรรมยุคนี้ผมก็เข้าใจว่ามีหลายความคิดเหมือนกัน อยู่ที่ว่าเราเลือกความคิดแบบไหน สังกัดความคิดแบบไหนเพื่อผลักดันการทำงานต่อสู้ของเราไปในทิศทางไหน ผมเองก็เลือกที่จะอยู่กับพวกที่มองปัญหาของสังคม ถ้าจะออกค่ายก็จะไปค่ายเรียนรู้ไม่ใช่ค่ายสร้างโรงเรียน ไม่ใช่ไปสร้างบ่อน้ำ ถ้าจะไปสร้างก็ไปสร้างความคิดไปเผยแพร่ข้อมูล คือด้านหนึ่งเราไปเรียนรู้ เช่น ตอนนั้นพรรคจุฬาประชาชนที่ผมอยู่มีค่ายสัมผัสชีวิตชนบท คือไปจังหวัดใกล้เคียง เช่น ปทุมธานี ออยุธยา ในวันเสาร์อาทิตย์ ออกเดินทางเย็นวันศุกร์ค้างคืนที่โรงเรียน เช้าวันเสาร์ก็แบ่งกลุ่มมีรุ่นพี่ด้วย เดินไปดูตามบ้านต่างๆ ไปจังหวัดที่เขาดำเนินเกี่ยวกับข้าวและ

ไปพูดคุยกับชาวบ้านว่าสภาพชีวิตที่เขาก่อนเป็นอยู่เป็นอย่างไร ได้ความเข้าใจและเนื้อหาของสิ่งที่เราไปเรียนรู้ ได้ความรู้ที่รู้สึกด้วยไม่เหมือนสิ่งที่อยู่ในหนังสือ พอกลางคืนกลับมาพูดคุยว่าเราไปเจออะไรมาบ้าง มีการเล่นเพลงเกี่ยวกับชานาทั้งเก่าและใหม่ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่เราไปเรียนรู้ เพลงก็มีบทบาทอย่างนี้ เริ่มจากบทบาทที่เราไม่รู้จะอะไรเลยฟังเพลงแล้วสะกิดใจ แล้วอยากรู้ ก็จะมาหาคนที่อยู่ในแวดวงที่สนใจปัญหาเหล่านั้น ในขณะที่เราเริ่มเข้าไปมากขึ้น เพลงก็จะอธิบายให้เราต่อหรือรวมความรู้ที่นึกคิดของคนทีคิดอะไรแบบนี้ มันก็ต่อเนื่องไปได้หลายระดับผมคิดว่ามันมีข้อดีอย่างนี้เป็นสิ่งที่เขาใช้กันมาและคงใช้กันต่อไป แต่ถ้ายุคสมัยนี้กระแสหลักแรง แกรมมี อาร์เอส ถูกใจคนไทย ถ้าจะฝันคงยาก

แต่ผมเชื่อคนหนุ่มสาวที่เห็นมากับตัวเองสิ่งหนึ่งที่เป็นลักษณะพิเศษของคนหนุ่มสาวคือไม่มีผลประโยชน์โดยตรงแต่เดี๋ยวนี้ก็อาจจะมีคนหนุ่มสาวที่เรียนไปด้วยและทำงานไปด้วย ก่อนหน้าที่เศรษฐกิจจะมีปัญหาเมื่อปี 2540 ผมรู้ว่ามันักศึกษาที่เป็นนายหน้าขายหุ้นก็เยอะและทำการค้าไปด้วยก็อาจถือว่าเงื่อนไขแตกต่างไปแล้ว ในความเข้าใจของผมการที่ไม่มีผลประโยชน์โดยตรงคือการที่เรายังไม่ใช่คนที่ทำธุรกิจ เป็นพ่อค้า นักการเมืองเราไม่ต้องขึ้นอยู่กับเงินเดือนแบบที่ต้องใส่ตัวเองให้กับงาน เราได้เงินจากพ่อแม่มาศึกษา มาเรียนรู้ความคิดก็อิสระเมื่อเป็นอิสระเวลาที่คุณมีข้อสงสัยคุณก็ไม่ต้องถูกกรอบซึ่งเวลาทำงานมีข้อสงสัยก็ต่อเนื่องจากความสงสัยนั้นไม่ได้เพราะคุณอาจไม่ได้ทำงานที่นั่นต่อ เช่น การทำงานสื่อ สื่อไปวิพากษ์วิจารณ์คนอื่นเยอะแยะ แต่ถ้าสงสัยหรือวิพากษ์วิจารณ์บริษัทตัวเองจะทำได้หรือไม่ จะทำให้เรามีอิสระเสรีในการคิดและต่อเนื่องได้หรือเปล่า ในมุมมองผมคิดว่านิสิตนักศึกษาต่างๆไม่มีผลประโยชน์โดยตรง ในวัยของคนหนุ่มสาวเป็นวัยที่กระฉับกระเฉงจะรับสิ่งใหม่ ๆ อยากเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในยุคสมัยนี้ผม คนอย่างพวกผมก็เป็นส่วนน้อย มีความเข้าใจผิดบางประการที่พยายามจะเทียบว่าคนรุ่นนี้สู้คนรุ่นก่อนไม่ได้ ผมไม่เห็นด้วยโดยสิ้นเชิง ในสมัยก่อนกระแสทางสังคมสูงคนจะเห็นด้วยกับเขา ถ้ากระแสต่ำเขาก็รู้สึกว่าคุณเราเป็นพวกวัยรุ่นไม่แตกต่างกับสมัยนี้ ไม่แตกต่างกับความรู้สึกต่อสมัชชาคนจนตรงนี้ผมประเมินอย่างกว้าง ๆ เวลาที่เกิดปะทะกันระหว่างฝ่ายซ้ายกับฝ่ายขวาขึ้นกับกระแสว่าเป็นอย่างไร นี่คือเหตุผลที่นิสิตนักศึกษาถูกฆ่าในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ย้อนกลับมาถึงเพลงเพลงไม่ได้อยู่อย่างโดด ๆ เพลงก็มีสิ่งที่เพลงรับใช้ เพลงความรักก็รับใช้ชีวิตของความรัก เพลงที่อยากให้คนเข้มแข็งอ่อนแอก็สื่อออกมา ถ้าประสานกับคนหนุ่มสาวในวัยเรียนขึ้นอยู่กับว่าคนหนุ่มสาวต้องการจะเดินไปทางไหนเรียนให้จบเร็ว ๆ ออกไปทำงานที่มีเงินเดือนสูง ผ่อนบ้าน ผ่อนรถ มีแฟนสวยหรือหล่อ การงานมันคง แต่งงานกันใช้ชีวิตที่มีความสุข นี่คือภาพที่ต้องดำเนินต่อไป แต่ภาพนี้ไม่ได้ตอบปัญหาของวัยนี้เมื่อไม่ได้ตอบก็ค้น พอค้นแล้วก็ไปสร้างวัฒนธรรมร่วมด้วยคือเป็นจิตสำนึกแบบไปกลับ จิตสำนึกมีรากมีลำต้นมีใบมีดอก ถึงแม้ไม่ใช่ของจริงแบบคนที่ถูกกระทบกับปัญหาโดยตรง แต่เยาวชนที่อยากแก้ปัญหาของสังคมและอยากแก้ เขามีหัว

ใจจิตสำนึกเราก็เปลี่ยนไปตามที่สิ่งที่เราได้ไปเรียนรู้ บางคนก็ว่าเราถูกล้างสมอง บางคนก็ว่าเราเป็นพวกลูกคนกลาง มีการกล่าวร้ายต่อคนที่มาสู่เส้นทางนี้ ปัญหาคือความเข้มข้มปัญหาคือจะมีความเข้มแข็งแบบไหนที่จะสู้กระแสหลักได้ ทำอย่างไรจึงเข้มแข็งต่อสถานการณ์สังคมใช้ชีวิตในสังคมที่กำหนดขึ้นมาโดยทุนโดยการค้า ไม่แปลกเลยที่เราจะใช้ชีวิตอยู่กับมัน จะดีขึ้นใหม่ที่บางคนจะดีขึ้นถ้ากับตัวเองขึ้นไปได้สูง แล้วคนรอบข้างเรา สังคมเราจะเป็นอย่างไร

ผมไม่มั่นใจอย่างยิ่งว่ายุคสมัยนี้สนใจในปรัชญาแค่ไหนรัฐศาสตร์ต้องเรียน แต่คนอื่นอาจไม่ต้องเรียน ผมอยากรู้อย่าง ๗ ว่าคนเราเกิดมาเพื่ออะไร ศึกษาทั้งชีวิตก็ไม่รู้ว่าถึงแก่นของประเด็นจริง ๆ แค่นั้น ถ้าเรารู้ว่าเราเกิดมาเพื่ออะไรจะเป็นสิ่งที่กำหนดเรา เช่น ถ้าเราคิดว่าเรียนจบให้เร็ว หางานให้ดี มีแฟนดี มีรถ มีบ้าน นั่นคือปรัชญาชีวิตแบบหนึ่งกับอีกแบบหนึ่งคือไปรับรู้ปัญหาที่เป็นที่มาจากปรัชญาชีวิตอีกแบบหนึ่ง ผมเข้าใจว่าคนสนใจเรื่องนี้บ่อย ใช้ชีวิตล่องไปตามกระแส แต่มันไม่หยุดจะกระทบจนภาวะนี้อยู่ไม่ได้ เช่น ถ้าเศรษฐกิจไม่ราบรื่นมีคนจำนวนหนึ่งร่ำรวยขึ้นและอีกส่วนหนึ่งยากจนลง ดังตัวอย่างในอิรักไม่ใช่แค่वादล้างการก่อการร้าย ไม่ใช่เรื่องศาสนามุสลิมกับคริสต์ ไม่ใช่แค่เรื่องเผ่าพันธุ์ แต่มันคือเรื่องคนรวยกับคนจน

ผู้ดำเนินรายการ

ในอีกฐานะหนึ่งของคุณชาญวิทย์ อร่ามฤทธิ์คือเจ้าหน้าที่บางเวลาของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม(มอส.) ได้แลกเปลี่ยนกับเราเรื่องสภาวะแวดล้อมในสมัยที่คุณชาญวิทย์ด้วยต่อจากคุณชาญวิทย์เรามาฟังนิสิตปัจจุบันที่อาจมีสภาพแวดล้อมที่ทำให้เรามีเวลาศึกษาปัญหาสังคมแค่น้อย เพราะเวลาถูกช่วงชิงไปด้วยสิ่งอื่นทำให้พบพานยาก บทบาทของเพลงค่ายในปัจจุบันมีความสำคัญอย่างไร คงอยู่อย่างไร คิดว่าในปัจจุบันนี้มีความหมายต่อนิสิตปัจจุบันหรือไม่ ในเชิงอุดมคติว่าบทเพลงหลายเพลงกล่าวถึงความทุกข์ยาก นอกจากไปค่ายอาสาแล้วได้เรียนรู้ความทุกข์ยากแล้ว ปัญหาสังคม นิสิตปัจจุบันให้ความหมายของเพลงค่าย ความหมายของอุดมคติ ฟังจากคนรุ่นใหม่ เริ่มจากคุณพรชัย น้อยบ้านโง้ง ชมรมจุฬาทักษิณ

พรชัย น้อยบ้านโง้ง ชมรมจุฬาทักษิณ

ในตอนนี้องค์การณสังคมการเมืองต่างจากสมัยก่อนมาก ยุคนี้มีมาบุญครอง มีสถานที่บันเทิง ต่างจากสมัยก่อนที่คนชลุกกับหนังสือ การถกเถียงพูดคุยทำให้ได้ประเด็นถกเถียงมาก มีความก้าวหน้าที่จะรับรู้ปัญหาสังคมมาก ยุคก่อนคือยุคเผด็จการ ยุคนี้คือยุคประชาธิปไตย ถึงแม้ไม่ค่อยเป็นประชาธิปไตยแต่คือตลาดเสรีประชาชนไม่รู้สึกกดดันกับการที่มีอิสระสบายและสะดวก การที่มีเพลงขึ้นมาอาจเพื่อปลุกใจ สร้างกระแสในคนรุ่นเดียวกันให้รับรู้ปัญหาเหมือนกัน ซึ่งเทียบกับยุคนี้แล้ว เรื่องความรัก หรือเรื่องอื่น ๆ เป็นกระแสมากกว่าเรื่องชนบท ความทุกข์ยาก ทำให้เราเข้าใจถึงมันยาก บางครั้งเราไปค่ายไม่ใช่เพื่อต้องการเรียนรู้ปัญหาจริง ๆ เราไม่ได้ต้องการชาบชึงกับปัญหามากนัก ไม่ต้องการแก้ปัญหาของคนจน เราเริ่มรู้ว่าการเข้าไปแก้ปัญหาตรงนั้น

ต้องทุ่มเทมาก คนปัจจุบันไม่พร้อมที่จะเข้าไปแก้ปัญหาคนส่วนใหญ่ไปเพราะอายุเรียนรู้สังคมมากกว่า หรือสภาพปัจจุบันเชื่อให้เกิดลักษณะแบบนั้นมากและไม่มีสภาพกดดันที่ต้องทำอย่างนั้น การที่เราร้องเพลงค่ายเพื่อให้ซาบซึ้งกับบรรยากาศเท่านั้น ไม่ได้ผูกติดกับวิถีชีวิตมากนัก

คุณสุภาวดี ศรีโยหะ ชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(สจม.)

เพลงค่ายสำหรับดิฉันแล้วเป็นแรงบันดาลใจมาก ๆ ตัวเองเป็นคนร้องเพลงไม่เป็น ไม่เคยซื้อเทป ตอนเรียนปี 1 ไปด้วยกับชมรมสจม. พี่ ๆ ร้องเพลงเก่งมาก เพลงสะท้อนปัญหา สะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นในแต่ละยุค สะท้อนตัวเรา เพลงแรกที่ชอบมากที่สุดคือเพลงของฝากจากภูเขา เพลงนี้เป็นเพลงแรกที่ชอบตอนไปค่ายครั้งแรก เห็นอะไรใหม่ ๆ มีเรื่องราวอะไรก็อยากเก็บไปเล่าให้คนที่บ้านฟัง หลังจากนั้นก็มีหลายเพลงที่ชอบ เช่น เพลงสู้สังคมใหม่ เป็นเพลงที่เป็นแรงบันดาลใจในการทำงานเพื่อสังคมต่อไป ทำให้เห็นว่ายังมีคนอื่น ๆ ที่อยากทำงานเพื่อคนอื่นเวลาเราท้อก็จะเอาเพลงนี้มาเป็นแรงบันดาลใจกับคำพูดที่มักจะพูดกันว่านิสิตสมัยนี้ไม่สนใจเรื่องสังคมจริง ๆ แล้วตอนนี้ยังสนใจอยู่ แต่การทำงานของเขามีการเคลื่อนไหวเล็กน้อยไม่เด่นดังเหมือนสมัยก่อนแล้วสื่อมวลชนก็ไม่ได้ติดตามทำข่าวตลอดว่านิสิตนักศึกษาทำงานอะไรกันอยู่ เขาจะมาติดตามก็ต่อเมื่อเรื่องนั้นเป็นเรื่องเด่นดัง เช่น มีการร่วมประท้วง สมัยก่อนข่าวจะออกมาบ่อยมากในปัจจุบัน นิสิตยังมีส่วนร่วมในสังคมการเมือง ยังสนใจปัญหาสังคม สำหรับเพลงค่ายตอนนี้ไม่รู้ว่าคุณอื่นให้ความสนใจแค่ไหน สำหรับดิฉันสำคัญมาก แต่อย่างที่ชมรมตอนนี้ยังมีคนที่รักในเสียงเพลงซาบซึ้งกับเพลงค่ายอยู่ ขอใครที่ยังเชื่อมั่นกับเพลงค่ายขอให้มั่นคงและยืนหยัดต่อสู้ต่อไป

ผู้ดำเนินรายการ

จากการที่ได้ฟังคุณสุภาวดีก็เป็นอีกคนหนึ่งที่เคยโตมาจากบทเพลงเชิงอุดมคติเชิงความไม่ฝันจริง ๆ หลายบทเพลงที่นำไปร้องเกิดจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ เพลงของวงพลังเพลงก็ถูกร้องดังในแทบทุกค่ายแทบทุกมหาวิทยาลัยเพราะผมเคยไปร่วมกิจกรรมกับมหาวิทยาลัยอื่น คำถามที่เกิดกับคนรุ่นใหม่คือทำไมร้องเพลงค่ายแค่นี้ค่ายไม่ได้ร้องเพลงนั้นทั่วไป ส่วนหนึ่งคือเพลงนั้นไม่ได้สะท้อนความเป็นตัวตนของเขาเลยและผมจึงรู้สึกว่าเป็นบทเพลงค่ายเริ่มสูญหายเลือนหายไป ผมเริ่มคิดว่าถ้าเราไม่ได้ขึ้นชมรม ไม่ได้ไปค่ายก็ไม่ได้ร้องเพลงค่ายหรอก คำถามนี้อาจจะแลกเปลี่ยนกันต่อไป ขอเชิญคุณธวัชชัย ป้องศรี ซึ่งนอกจากทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัยแล้วยังไปทำกิจกรรมนอกมหาวิทยาลัย คือสมาพันธ์นิสิตนักศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย อาจเล่าประสบการณ์นอกมหาวิทยาลัยด้วย

คุณธวัชชัย ป้องศรี กลุ่มประชาธิปไตยเพื่อสังคม คณะรัฐศาสตร์

ถ้าพูดถึงเรื่องเพลงค่ายแล้วารู้จักกันช่วงไหนจริง ๆ ผมรู้จักเพลงค่ายก่อนชีวิตการเป็นนิสิตคือจริง ๆ อยู่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังไม่เคยไปค่ายอาสาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่เคยไปทำกิจกรรมของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เช่น ไม่เคยไปค่ายก๊วยสจม.แต่

เคยช่วยชายของวันลอยกระทง เพลงค่ายที่รู้จักครั้งแรกรู้จักก่อนการเรียนมหาวิทยาลัย รู้จักเพราะไปค่ายอาสาของนิสิตนักศึกษาตอนนั้นจบมัธยมปลายแล้ว ทำให้รู้จักเพลงค่ายพร้อมกับการได้เห็นสังคมมากขึ้น ค่ายที่ไปร่วมเป็นค่ายหลากหลายสถาบัน ไปจ.พะเยา ตอนก่อนไปค่ายก็รู้จักเพลงค่ายบ้างแต่ไม่มาก พอไปค่ายมีเพลงมาร้องได้บ้างไม่ได้บ้าง จริง ๆ ตอนนั้นส่วนตัวเพลงค่ายไม่ใช่บ่อเกิดอุดมคติเลย แต่เป็นเพลงที่สนุก ชอบเพลงช้า ๆ ยังไม่ได้แรงบันดาลใจอะไร ประกอบว่าช่วงนั้นหลังจากไปค่ายได้ไปอยู่กับชาวเขานาคอย เผ่ากะเหรี่ยง ปกาเกอญอ ละว้า 2 เดือน ไปฝึกงานกับศูนย์สังคมพัฒนา ได้เรียนรู้กับชาวบ้านได้มองเห็นสภาพชีวิตมากขึ้น บางช่วงได้ไปอยู่กับชาวบ้านพื้นราบบ้าง มีกิจกรรมที่สร้างอุดมคติด้วยการทำงานนอกมหาวิทยาลัย ในมหาวิทยาลัยก็ทำกิจกรรมในระบบ คือ สภานิสิต สำหรับช่วงที่ทำกิจกรรมข้างนอกก็มองเห็นคนข้างนอก เช่น ปีที่แล้วไปภาคเหนือ ในค่ายที่ผ่านมาก็ร้องเพลงค่ายเยอะ ผมคิดว่าค่ายทำให้เราค้นพบตัวเองเหมือนกันว่าเรามีแนวทางหรือวิถีชีวิตอย่างไร คือค่ายครั้งนั้นมีนักศึกษาจากสถาบันอื่นมาร่วมเช่นนักศึกษาพยาบาลเขาก็ร้องเพลงค่าย ได้สัมผัสชีวิตการทำงานค่าย ก็ทำให้เขารู้สึกมองเห็นปัญหาสังคมเหมือนกัน พอจบค่ายมาแล้วพยาบาลกลุ่มนี้ก็ยังมีบทบาทในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ถึงแม้ว่าจะเบียดของวิทยาลัยพยาบาลมีระเบียบเยอะหน่อย เช่น จะออกจากวิทยาลัยต้องใส่ชุดนักศึกษาพยาบาลถึงออกได้มีระเบียบเยอะกว่าชีวิตของมหาวิทยาลัยเรา หลังค่ายเห็นการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของเขาหวังว่าเพลงค่ายน่าจะจรรโลงหรือเป็นแรงบันดาลใจต่อไป สำหรับนิสิตนักศึกษาปัจจุบันผมเห็นว่ามีส่วนที่ได้แรงบันดาลใจจากเพลงค่ายหรือการทำงานค่ายเหมือนกัน ถึงแม้ว่าบางส่วนจะไม่ได้คลุกคลีกับเพลงค่าย นั่นคือหลากหลายทิศทาง แต่ผมเห็นว่ายังเกี่ยวเนื่องอยู่

ผู้แลกเปลี่ยน(1)

มาจากชมรมค่ายอาสาหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปค่ายตอนปิดเทอมซึ่งว่างไม่มีเรียน เป็นคนหนึ่งที่ถูกล้อว่าไม่สนใจการเมือง ก็ไม่สนใจการเมืองจริง ๆ เพราะเรียนวิทยาศาสตร์วัน ๆ เข้าห้องแล็บ สนใจการโตเตตรต สนใจการหาสาร ไม่มีเวลาแม้กระทั่งจะอ่านหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เขาคิดกันตายยังไม่รู้เลย ที่ไปค่ายเพราะว่าง ชอบไปค่าย ฟูดถึงทัศนคติของเพลงค่าย ปกติไม่ค่อยฟังเพลงค่ายที่ห้องเพราะเปิดเอฟเอ็มก็เจอเพลงสตริง เพลงร็อค ก็ฟังเพราะเข้าหูเรามากกว่าจะฟังเพลงเกี่ยวกับการเมือง สู้เพื่อสังคม จะสู้ไปทำไมตอนนี้สังคมมีระเบียบอยู่แล้ว เข้าไม่ถึงเราเหมือนกับเพลงสมัยนี้ที่เข้าถึงเรา ไปค่ายตอนแรกไม่ค่อยชอบฟังเพลงค่าย ทุกวันนี่มองน้องปี 1 ก็รู้สึกว่าเขารู้สึกเหมือนเราตอนนั้นเวลาเขายกมือขอเพลงเขาจะขอเพลงฝากรัก สายน้ำ เทียวละไม เพลงกึกกึกน่ารัก แต่เพลงเรฟูจี เพลงชานา กลิ่นโคลนสาบควาย ก็รู้สึกว่าน้อง ๆ ไม่อยากฟัง ส่วนตัวแรก ๆ ก็ไม่ชอบฟัง มีอยู่วันหนึ่งได้ไปเที่ยวข้าว กลับมากก็ขอเพลงอย่าลืมน้องสาว ชอบตรงขึ้นต้น "...ข้าวโนนาแลเหลียว ชูช่อน้อยคอยเคียว..." จากวันนั้นก็

ชอบเพลงค่าย ถือว่าเพลงค่ายคือเพลงที่ฟังอยู่ในค่ายในชมรม แต่ไม่เคยมีใครเปิดเพลงค่ายในหอ ในเอฟเอ็ม หาฟังยากเต็มทีและเข้าถึงเรายาก ส่วนหนึ่งคือเราจะมีชีวิตยุ่งเกี่ยวกับสิ่งอื่นมากกว่า ผู้แลกเปลี่ยน(2)

ผมไม่เคยไปค่ายในความหมายของเพื่อน ๆ เคยไปเรียนรู้ในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน แต่ไม่เคยลงลึกถึงปัญหาสังคมผมมีความคิดว่าเป็นปัจเจกชนนิยม แต่ละคนเติบโตมาแบบเอกเทศ ทำให้เราสนใจตัวเองมากกว่าสนใจสังคมเลยทำให้การคิดและการกระทำเป็นแบบคู่ขนานกันไปเราอยู่ตรงกลาง เราจะตัดสินใจไปทางไหน คือเราอยู่ในสังคมทุนนิยม แต่เรานึกถึงสังคมด้วยเราจะทำอะไรดี สถานะของเราทั้งสองอย่าง ถ้าเราเลือกอย่างหนึ่งก็จะส่งผลถึงอีกอย่างหนึ่งด้วย แต่ผมคิดว่าบางครั้งเราตั้งคำถามกับชีวิตมากเกินไป แล้วบอกว่าเรากำลังหาคำตอบอยู่ ทั้ง ๆ ที่เราไม่ได้ทำอะไรเลยเหมือนที่มีคนบอกว่าใช้เวลาทั้งชีวิตเพื่อหาความหมายว่าเราเกิดมาเพื่ออะไร ผมเคยอ่านนวนิยายเรื่องความรักของวัลยา ที่เขาเป็นนักดนตรีคลาสสิก เป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนที่ปารีส เขาหวังที่จะกลับมาเล่นดนตรีเพื่อรับใช้คนชั้นล่างแต่ในความเป็นจริงมีหลายคนเล่นดนตรีเพื่อรับใช้คนชั้นบน ชั้นกลาง แกรมมี อาร์เอสก็เกิดมาเพื่อรับใช้คนกลุ่มหนึ่ง เพลงค่ายก็เกิดมาเพื่อรับใช้คนกลุ่มหนึ่ง เราไม่น่าจะตั้งคำถามว่าทำไมเขาต้องรับใช้คนกลุ่มนี้ ในความคิดของผมเพราะมันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วเราก็กำหนดใจตัวเองว่าเราจะเลือกอะไรได้บ้างที่ยกตัวอย่างเรื่องวงแขนอยู่ต่อไปก็เป็นวงแขน ลูกเราก็ต้องเรียกว่าวงแขน ถ้าเราเรียกว่ารักแล้วลูกเราก็จะไม่เข้าใจ เราก็ต้องเปลี่ยนไปเป็นวงแขน คนเราอยู่กับสังคมก็ต้องมีการปรับตัวแต่การปรับตัวเราต้องรู้ว่ามันเกิดจากอะไรและมีรากฐานอย่างไรแทนที่จะตั้งคำถามมากเกินไป เราอยู่ร่วมกับมันดีไหม อยู่กับตัวเองอย่างมีความคิดและมีสติมากขึ้น

ผู้แลกเปลี่ยน(3)

ดอกจำปานี้เข้าใจว่าเป็นดอกไม้ของประเทศลาว ในอีกแง่หนึ่งดอกจำปาหรือดวงจำปาเป็นชื่อเพลงหนึ่งของผู้แต่งผมยกย่องเขาในการเด็ดเดี่ยว การต่อสู้ ยอมสละทุกอย่าง ยึดมั่นในอุดมการณ์ เขาต่อสู้เพื่อมวลชน ดวงจำปาเป็นเพลงที่ฟังครั้งแรกแล้วรู้สึกสะเทือนใจมากพอสืบค้นแล้วมีตำนานที่เล่าขานกันไม่รู้จบของชีวิตผู้ชาย การต่อสู้ นายผี อัศนี พลจันทร คือผู้แต่ง พอพูดถึงนายผีแล้วคนจะนึกถึงเพลงที่เขาแต่งคือเดือนเพ็ญหรือเพลงคิดถึงบ้าน แต่อีกเพลงที่เขาแต่งที่ประเทศลาวขณะที่ยังหลบหนีคือเพลงดอกจำปาฟังเนื้อเพลงบทนี้แล้วสะท้อนให้เห็นถึงความคิดถึงบ้าน ความน้อยเนื้อต่ำใจ ความรักชาติบ้านเมือง จากระบบที่สังคมขณะนั้นเป็นอยู่คือระบบเผด็จการเขาไม่สามารถทนอยู่ได้ทั้ง ๆ ที่เขารักบ้านเกิด เป็นตัวอย่างหนึ่งของเพลงที่เรียกว่าเพลงเพื่อชีวิต เพลงศิลปะเพื่อมวลชน มีอีกหลายเพลงที่มีตำนานมีเหตุความเป็นมาหลากหลาย วงดนตรีที่ผมชอบคือวงคาราวานวงนี้มีตำนานการต่อสู้ที่ไม่ใช่แค่ปากพูดอย่างเดียว เป็นการต่อสู้ทั้งจิตสำนึก อุดมการณ์ ความเป็นตาย ในยุคนั้นสมัยนั้นมีอะไรที่เก็บกดปิดกั้นอารมณ์ความรู้สึกเขา

ไว้ทางออกหนึ่งคือเพลงเพื่อชีวิต บางคนมีความถนัดแต่งเพลง แต่งกวี เขียนหนังสือ หรือบางคนที่มีความถนัดในการทำกิจกรรมก็ไปทำกิจกรรมนี้คือบริบทของสังคมในยุคสมัยนั้นที่จะทำได้ ผมมองในมุมมองของนิสิตปัจจุบันที่ไปค่ายเพราะไปหาเพื่อน ไปสนุก ไปปลดปล่อย ถามว่าไปแล้วได้อะไรขึ้นมา พัฒนาอะไรขึ้นมาบ้าง ผมไม่โทษคนหนุ่มสาวปัจจุบันที่ไม่สนใจบ้านเมือง ผมถามว่าการออกค่ายอาสาพัฒนาชนบท ไปแก้ปัญหาดรugs นั้น แต่ปัญหาจริง ๆ แล้วเกิดตรงนั้นหรือเปล่า หรือปัญหาอยู่ที่ตัวเราเราพยายามไปแก้ปัญหาดรugs นั้น แต่ตัวเราเองเราเคยหันกลับมามองปัญหาที่ตัวเราบ้างไหมสังคมเมืองที่เราอยู่ปัจจุบันก็มีปัญหา ประเด็นที่ 2 ที่ผมชวนคิด คือโลกพัฒนาไปไกล แต่เพลงค่ายยังเหมือนเดิมทำไมเราไม่สร้างเพลงค่ายใหม่ ๆ ที่ปัจจุบันสมัยมากขึ้น ปัญหาเก่าอาจหมดไปแล้วแต่ปัญหาใหม่ยังอยู่ ทำไมเราไม่สร้างความเข้าใจของคนหนุ่มสาวปัจจุบันโดยผ่านเพลง ปัจจุบันนี้มองดี ๆ อาจจะคล้ายยุค 14 ตุลาคม 2516 ก็ได้ แต่เปลี่ยนรูปแบบไป อย่าคิดว่าการไปออกค่ายแล้วจะช่วยอะไรได้มาก

ผู้แลกเปลี่ยน(4)

ผมคิดว่ากิจกรรมอะไรก็ได้ที่นักศึกษาทำถึงไม่ได้ประโยชน์อะไรมาก แต่ได้ประโยชน์กับตัวเองอย่างน้อยก็เปิดโลกทัศน์ คนที่ไปค่ายกับคนที่ไม่ได้ไปค่ายต่างกันมาก คนที่ไปค่ายเขาเติบโตขึ้นมีความคิดมากขึ้นและทำอะไรเพื่อสังคม ผมยังคิดว่าผมไม่มีโอกาสได้ไปอยู่กับชาวบ้านนาน ๆ เราพูดถึงปัจเจกชนนิยมไปค่ายเพื่อชมแสงดาว ไปค่ายเพื่อชมทุ่ง เพลงพวกนี้ก็สะท้อนปัจเจกชนนิยมเหมือนกันไม่ใช่สะท้อนสังคมอย่างเดียว แต่อยู่ที่ว่าเราเอาเพลงนี้มาใช้เพื่อสังคมอย่างไร ถึงว่าเราฟังเพลงแต่ไม่ได้ทำอะไรเลยก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร

ผู้แลกเปลี่ยน(5)

ผมเห็นด้วย ตอนในปี 2002 แล้ว อะไรก็เปลี่ยนไปเยอะแล้วไปค่ายเราใช้โองน้ำ ทั้ง ๆ ที่ จริง ๆ แล้วใช้ฝักบัวก็ได้ซึ่งประหยัดกว่าเราไปทำอะไรที่ล้าหลังที่ไม่เหมาะสมสมัยนี้ควรมาปรับปรุงสัสมากกว่า สังคมต่างจังหวัดก็พัฒนาเป็นสังคมเมืองอีกทีหนึ่งเราหยุดมันไม่ได้ เพราะเป็นสังคมทุนนิยมปฏิเสธได้ใหม่ว่าปัจจุบันยังมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตมาก นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจบไป 100 % ทำงานเอกชน 70% ทำงานรัฐ 30% รัฐเงินเดือนเริ่มต้นที่ 7,000 บาท จะเลือกอะไรกับเงินเดือนเอกชน 20,000 บาท มันเปลี่ยนไปแล้ว เพลงค่ายก็ลดน้อยลงด้วยปฏิเสธไม่ได้ บทบาทก็น้อยลง เพลงค่ายที่เราร้องกันคนนิยมน้อย สังคมเปลี่ยนไปสู่สังคมทุนนิยม จะหยุดได้อย่างไรในเมื่อทั่วโลกเป็นทุนนิยมหมดแล้วเราหยุดชีวิตก็ดำรงอยู่ยาก

ผู้แลกเปลี่ยน(6)

ตอนไปค่ายปี 1 มีพี่ถามว่าฟังเพลงค่ายแล้วรู้สึกอะไรใหม่ ก็บอกว่าคิดถึงบ้าน เพราะฟังเพลงอ้อมอกแห่งดวงดาว พี่เขาบอกว่าจริง ๆ เพลงนี้มีความหมายนะคือการฟังเพลงโดยเฉพาะเพลงค่ายไม่ยากให้ฟังแล้วคิดว่าตอบสนองเราอย่างไร อยากให้มองว่าคนที่เขาคิดตอนนั้น

เขาคิดอย่างไร มีบริบทอย่างไร ปัจจุบันบริบทสังคมเปลี่ยนไปเป็นสังคมคู่ขนานขึ้นกับที่เราจะอยู่ ส่วนไหนของเส้นคู่ขนานนั้นอย่างตัวดิฉันเป็นคนชนบท มาเรียนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยการไป ค่ายไปศึกษาว่าเขาขาดการพัฒนาตรงจุดไหน ตัวตนหรือความเป็นชนบทเป็นอย่างไรจุดอ่อนจุด แข็งของเขาคืออะไร เพื่อที่เราจะได้เอาวิชาความรู้ที่เรามีอยู่ไปใช้ เราเรียนเพื่อตัวเองและเพื่อสังคม เราถูกหล่อหลอมมาจากสังคมจึงน่าจะกลับไปช่วยเขาบ้าง การไปค่ายเพื่อเรียนรู้เพื่อกลับมาคิด เช่น การที่เราใช้ไฟฟ้าใช้น้ำอยู่เรากำลังใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยควรจะลดบ้าง เพื่อหวนคิดไปถึง คนเหล่านั้นที่เขาไม่มีโอกาสมาเผาผลาญทรัพยากรโลกอย่างพวกเรา เป็นต้น นี่คือความหมายของ เพลงค่ายและค่ายในความรู้สึกของดิฉันจนถึงทุกวันนี้

วิทยากร สรุปร

คุณธวัชชัย ป็องศรี

โดยส่วนตัวเห็นว่าเพลงค่ายหรือค่ายเป็นสนามที่ให้เราแสวงหาเป็นพื้นที่ให้คนเข้าไป ได้และหวังว่าเขาจะค้นพบอะไรบางอย่าง

คุณสุภาวดี ศรีโยหะ

สิ่งที่เราเห็นว่าเป็นอยู่ตอนนี้มีอะไรแอบแฝงอยู่หรือเปล่า เช่น ที่เราเห็นว่าสังคม ชนบทไม่มีปัญหาอะไรเรียบร้อยดีแล้วเป็นอย่างนั้นหรือเปล่า อยากบอกว่าเราอย่าเพิ่งเชื่ออะ ไรง่าย ๆ อยู่ที่เรามากกว่าว่าเราจะเลือกแบบไหน เป็นทุนนิยมหรือโลกาภิวัตน์หรืออะไรอยู่ที่เรา การที่ เราจะเลือกทางเดินของเราอยู่ที่ตัวเรา

คุณพรชัย น้อยบ้านโง้ง

บางทีการที่เรามานั่งแสดงความคิดเห็นหลากหลายก็ให้เห็นมุมมองที่แตกต่างได้ มากขึ้นสำหรับตัวผมเองเพลงค่ายก็มีความหมายกับตัวผม แต่เพลงค่ายก็คือวัตถุสิ่งหนึ่งที่อยู่ ที่คน มองว่าจะเห็นคุณค่าของมันอย่างไร สำหรับผมเองภูมิใจที่เป็นคนหนึ่งได้ร้องเพลงค่ายก็ขอให้ เป็น วิจารณ์ญาณของแต่ละคนที่จะรับแต่ละมุมมองของเพลงค่ายไป

ผู้ดำเนินรายการ

วันนี้ก็ได้แลกเปลี่ยนกันพอสมควร ผมอยากให้ประเด็นในวันนี้ได้ไปพูดคุยกันต่อ ใน วันพุธที่ 11 กันยายน ณ ห้องประชุม 1 ตึกจุลจักรพงษ์ โดยเฉพาะประเด็นการทำค่าย เช่น การ ทำค่ายเพื่อสนองตัวเองหรือเปล่า หรือทำรายงานปัญหาสังคมแค่รับใช้ตัวเองหรือเปล่า หลายคน บอกว่าวันนี้ค่ายอาสาเป็นแค่เปลือก ชมรมก็ถึงทางตันมีปัญหา มีความแปลกแยก สำหรับวันนี้คง ได้รับรู้เกี่ยวกับเพลงค่ายและความเป็นมา ส่วนหนึ่งอยู่ในหนังสือประกอบการเสวนาครับ

ผลที่เกิดขึ้น

- 1) นิสิตได้เรียนรู้ถึงอุดมคติของคนหนุ่มสาว ผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต เพลงค่ายในแต่ละยุคสมัย และกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความหมายของอุดมคติที่เชื่อมโยงต่อสังคม ในยุคสมัยของตนเองมากขึ้น
- 2) นิสิตได้แลกเปลี่ยนและวิเคราะห์ถึงบริบทของสังคมในแต่ละยุคผ่านบทเพลงค่าย เพลงเพื่อชีวิตในแต่ละยุคสมัย และเข้าใจสถานการณ์ทางสังคมเชิงประวัติศาสตร์มากขึ้น
- 3) สื่อมวลชนโทรทัศน์ไอทีวี นำเสนอสกรู๊ปข่าวกิจกรรมนิสิตวันจันทร์ รายการสี่แยกข่าวรัชโยธิน

6. เวทีสรุปทเรียนวัฒนธรรมการเรียนรู้

เรื่อง "ทิศทางของกิจกรรมค่ายอาสา กับปัญหาของนักกิจกรรม"

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเป็นเวทีให้นิสิตประชุมความคิด ทิศทางที่ชัดเจนของกิจกรรมค่ายอาสา ในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ต่อปัญหาสังคม
- 2) เพื่อให้ นิสิตได้สรุปปัญหาร่วมกันถึงปัญหาของนักกิจกรรม ไม่ว่าจะ เป็นความแปลกแยกทางวัฒนธรรม หรือพื้นที่การเรียนรู้ที่แคบลง

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตที่ทำกิจกรรมค่ายอาสาสมัคร ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีการ

จัดเป็นเวทีเสวนา "ทิศทางของค่ายอาสา กับปัญหาของนักกิจกรรม" โดยมีการนำเสนอจากวิทยากรที่เคยผ่านกิจกรรมค่ายอาสา และวิทยากรที่ยังอยู่ในกระบวนการค่ายอาสาปัจจุบันเพื่อแลกเปลี่ยนร่วมกัน ในวันที่ 11 กันยายน 2545

สรุปประเด็นเสวนา "ทิศทางของค่ายอาสา กับปัญหานักกิจกรรม"

ณ ห้องประชุม 1 ตึกจุลจักรพงษ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวแทนจากชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สจ.ม.)

เหตุที่มาทำค่ายเพราะได้เรียนรู้จากการไปค่ายได้เรียนรู้ปัญหาสังคมมากขึ้น รู้สึกว่าตัวเองโตขึ้น มีความคิดความเข้าใจต่อเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมมากขึ้น การทำค่ายไม่ได้ประสบความสำเร็จไปทุกค่ายเพราะบางครั้งการเข้าไปหาชาวบ้านเพื่อสอบถามพูดคุยเรียนรู้ชีวิตเขาก็อาจ

ทำให้รู้สึกว่าชาวบ้านเป็นแหล่งข้อมูล รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเกินไปก็ทำให้เกิดปัญหาที่ชาวบ้านรักแต่นิสิตกลับมาในเมืองแล้วก็ไม่อยากติดต่อกับชาวบ้านอีก

ตัวแทนจากชมรมอาสาพัฒนาชาวไทยภูเขา

สำหรับชมรมชาวเขาอาจจะมีเสียงสะท้อนมาว่าเครียดแต่ตอนนี้เริ่มเปลี่ยนจากค่ายศึกษาอย่างเดียวเพราะบางคนอาจไม่ได้ต้องการที่จะไปศึกษาอย่างเดียว บางคนอาจคิดว่าค่ายศึกษาอย่างเดียวไม่ได้ส่งผลกระทบให้กับชาวบ้าน แต่จริง ๆ แล้วสิ่งที่ได้อยู่ในจิตใจคือทำให้เราได้คิดหรือเปลี่ยนแปลงตัวเองบ้าง

การไปค่ายเราไม่ได้ไปทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวบ้าน แต่เสนอแนวทางให้เขาเป็นคนเลือกเอง

น่าจะมีชมรมที่เป็นการปูพื้นฐานการเรียนรู้ของนิสิต บางที่ถ้าให้ค่ายทั้งหมดเปลี่ยนไปคงไม่ได้ จึงน่าจะมีค่ายหลายระดับเพื่อตอบสนองต่อนิสิตหลายรูปแบบ

ตัวแทนจากชมรมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

เราเป็นนักศึกษาลงค่ายแล้วไปเปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้เลยเพราะเราไม่รู้ว่าจะดีในความคิดของเราจะดีในความคิดของคนอื่นหรือเปล่า

สำหรับชมรมเนื่องจากที่ผ่านมามีคนที่จะไปค่ายมักถามว่าจะไปไหนแสดงว่าคนส่วนใหญ่อยากไปเที่ยว ทางชมรมจึงจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป้าหมายเพื่อปรับปรุงพัฒนานิสิตให้รู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นผู้นำคนอื่นในการท่องเที่ยวได้ ค่ายจะเน้นที่พัฒนาตัวเองเป็นสำคัญ

ตัวแทนจากกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อสังคม คณะรัฐศาสตร์

การทำค่ายอาสาในสถาบันติดเรื่องระบบราชการอยู่หรือเปล่า มีขั้นตอนมีกรอบคอยคุมอยู่ ถ้าเรามองไปนอกกรอบมหาวิทยาลัยได้จะทำให้เราเติบโตขึ้น บางคนไปค่ายกลับมาแล้วไม่มีสนามให้เราทำต่อก็อาจเป็นการลดทอนได้ ถ้าเรามีสนามให้เราทำก็จะช่วยให้เราเติบโตได้เหมือนกัน

ตอนนี้สถานการณ์เปลี่ยนไปทิศทางงานค่ายน่าจะปรับแนวคิดด้วย เช่น เมื่อก่อนอาจคิดว่านักศึกษาลงไปช่วยชาวบ้านน่าจะปรับว่าจริง ๆ แล้วนักศึกษาไม่ได้ลงไปช่วยอะไรแต่อาศัยชาวบ้านเป็นครูเรามากกว่า ซึ่งแนวทางนี้คงต้องพิจารณาร่วมกันว่าน่าจะปรับเป็นทิศทางไหนดี

ข้อสรุปจากผู้ร่วมแลกเปลี่ยน

ชมรมไม่ค่อยตามกระแสข่าวของสถานการณ์สังคมซึ่งถ้าเราตามข่าวจะเห็นว่าเรา

อยู่ส่วนไหนของสังคม ในด้านความสัมพันธ์กับชาวบ้านเรื่องตำแหน่งแห่งที่ของความสัมพันธ์กับชาวบ้านสัมพันธ์กับสังคมอย่างไร การสัมพันธ์กันระหว่างชมรมทำให้เห็นภาพรวมของชมรมค้ายอาสาว่ากระแสเป็นอย่างไรและสอดคล้องกับกระแสปัจจุบันอย่างไร รวมทั้งจุดยืนของชมรมว่าเป็นไปอย่างไร

ค่ายเป็นหน้าต่างบานแรก เป็นที่เพาะเมล็ดพันธุ์ แต่ห้องเรียนควรจะทำให้ให้นิสิตได้สัมผัสและเห็นมิติทางสังคมในสิ่งที่ตัวเองเรียนทำให้ไม่เกิดปัญหาเด็กเรียนกับเด็กกิจกรรม ช่างนอกมหาวิทยาลัยก็สามารถให้ความรู้แก่นิสิตได้และสร้างความรู้ได้เช่นกัน

การได้ทำค่ายที่ต่อเนื่อง คือลงค่ายมากกว่า 1 ครั้งในพื้นที่เดียวกันจะทำให้เราเห็นปัญหาได้มากขึ้น และเข้าใจปัญหามากกว่าการลงค่าย 1 ครั้ง ต่อ 1 พื้นที่

ผลที่เกิดขึ้น

1) นิสิตที่ทำกิจกรรมค่ายอาสาได้ประชุมความคิด หาคาทิศทางร่วมกันของกิจกรรมค่ายอาสา ในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ต่อปัญหาสังคม

2) นิสิตที่ทำกิจกรรมค่ายอาสา ได้สรุปปัญหาร่วมกันถึงปัญหาของนักกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นความแปลกแยกทางวัฒนธรรม หรือพื้นที่การเรียนรู้ที่แคบลง และได้ตระหนักถึงการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืนมากขึ้น

7. การศึกษาวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตเป็นรายกรณีโดยการสัมภาษณ์

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาถึงสภาพแวดล้อมของนิสิต ในพัฒนาการของวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่กำหนดกรอบความคิดปัจจุบัน

2) เพื่อศึกษาถึงแนวคิด ทักษะคติต่อปัญหาสังคมของนิสิต ภายใต้บริบทความเข้าใจที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมการเรียนรู้

กลุ่มเป้าหมาย

นิสิตที่สัมภาษณ์ คือ นิสิตที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้กับสังคม

วิธีการ

ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (1)แรงบันดาลใจและจุดเปลี่ยนความคิดในการมองสังคม (2)ประวัติและพัฒนาการของวัฒนธรรมการเรียนรู้ (3)สภาวะแวดล้อมทางความคิดรวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยใช้การบันทึกในการเก็บรายละเอียดการสัมภาษณ์

สรุปการสัมภาษณ์วัฒนธรรมการเรียนรู้ปัญหาสังคมของนิสิต

1.นางสาวภรภัทร ชูแซ นิสิตคณะอักษรศาสตร์ ปี 4

ชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติ

เข้ามาทำกิจกรรมครั้งแรกตั้งแต่ปี 1 พอเดิน ๆ ดูกิจกรรมในงานเปิดโลกกิจกรรม แล้วน่าสนใจ โดยเฉพาะกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่ไปภาคอีสาน รู้สึกว่ายังขาดอะไรอีกเยอะ จึงมาร่วมค่ายครั้งแรก ใฝ่ฝันอยากทำค่าย ชอบลุย รู้สึกอยากที่จะทำให้คนอื่นบ้าง เพราะมีโอกาสมากกว่าคนอื่น

ความสนใจ

ที่มาสนใจจุดนี้ สมัยเรียน ป.3 ไปอยู่แม่ฮ่องสอน เป็นนักเรียนจากในเมือง ได้เรียนรู้ความแตกต่างทางความคิดระหว่างคนเมือง คนชนบท เขาจะยกย่องชื่นชมเรามากจนเรารู้สึกไม่ดี ทั้ง ๆ ที่เขามีอะไรดีกว่าตั้งเยอะ ความต่างนั้น ให้เราเกิดความสนใจในเรื่องเหล่านี้

สิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม ได้เยอะมาก ไม่จำเป็นต้องเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะระบบความคิดที่มองสังคมลึกซึ้งมากขึ้น เข้าใจมากขึ้น

อุปสรรคสำคัญของการเรียนรู้

อยู่ที่นิสิตเอง ไม่ได้ให้ความสนใจมากพอเพราะคิดว่าไม่ใช่เรื่องเขา การเข้ามา มหาวิทยาลัยเพียงเพราะการเรียนให้จบ เพื่อไปทำงานดี ๆ ไม่ได้สำนึกต่อสังคม

ทางออก มหาวิทยาลัยควรมีบทบาท เช่น เอาเข้าไปใส่แบบเรียน การสอน เพื่อให้ นิสิตเข้าไปเรียนรู้จากสภาพจริง มหาวิทยาลัยไม่ควรทอดทิ้งกิจกรรม และควรทำให้มีคุณค่า

2.นางสาวชลธิชา เหลิมทอง คณะรัฐศาสตร์ ปี 2

ชมรมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติ ความสนใจ

เข้าทำกิจกรรมตั้งแต่ปี 1 เคยอยู่ชมรมอาสาพัฒนาชาวไทยภูเขา คิดว่าเมื่อเป็น นิสิตทั้งที ต้องทำอะไรให้คุ้มค่า เลยไปค่ายเพื่อแสวงหา และได้เรียนรู้กลิ่นกรองมากขึ้น การเรียนรู้ที่ได้ที่สำคัญ คือ การได้สัมผัสของจริง ไม่ใช่ทฤษฎี ที่อยู่ในห้องเรียน ห้องสมุดอย่างเดียว

อุปสรรคที่สำคัญของการเรียนรู้

ความท้อ นิสิตทั่วไปที่สนใจสังคมก็อาจจะมีบ้าง สัก 30% แต่คงทำอะไรไม่ได้ ไม่รู้ จะทำอะไร เราทำไม่ได้ก็เลยท้อ ผิดหวัง พอเราเห็นโลกกว้างขึ้นจากการเรียนรู้ ปัญหาที่ดูแก้ยาก ขึ้น เราดูโดดเดี่ยวเลยท้อ อยากให้นิสิตมีการเปลี่ยนแปลงจากข้างนอก สัมผัสของจริง

3.นางสาวมลิวลัย เสนาวงษ์ นิสิตคณะอักษรศาสตร์ ปี 4

ชมรมอาสาพัฒนาชาวไทยภูเขา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติ

เคยทำกิจกรรมกีฬาคณะ กีฬาเฟรชชี เคยเป็นสมาชิกชมรม C.U.Chorus ร้องเพลงประสานเสียงในงานต่างๆ เคยไปค่ายศึกษาปัญหาชุมชน ที่อ.ตะเมิง จ.เชียงใหม่ เคยเป็นพี่เลี้ยงค่ายศึกษาลงกระทบบจากการทำ Ecotourism ในหมู่บ้านชาวเขาที่แม่ฮ่องสอน และเป็นอาสาสมัครให้กับมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก

เหตุผลของการเรียนรู้

เริ่มแรกไปค่าย เพราะว่าต้องการศึกษาวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขา ซึ่งอาศัยอยู่พื้นที่ห่างไกลจากเรามาก และอยากไปเที่ยวป่าเขาด้วย แต่พอมาค่ายแล้ว เราได้เรียนรู้อะไรมากกว่าวิถีชีวิตชาวเขา นั่นคือ ได้รับรู้ปัญหาของชาวเขา เช่น เรื่องการไม่มีที่ทำกิน การเอาโรคเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง และได้เปิดมุมมองเกี่ยวกับปัญหาสังคมจากการทำกิจกรรมวงคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในค่าย เมื่อกลับมาจากค่ายก็เกิดความสนใจในการทำค่าย เพราะเราเห็นว่าค่ายให้อะไรกับคนที่ไปมากกว่าประสบการณ์ชีวิต จึงอยากถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้ให้คนอื่นบ้าง และเราก็เริ่มสนใจการทำกิจกรรมที่อาจทำประโยชน์ให้กับคนอื่น ๆ ในสังคม

4.นายธวัชชัย ป็องศรี นิสิตคณะรัฐศาสตร์ ปี 3

ประธานกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติ

เป็นครอบครัวเกษตรกร เคยเป็นอาสาสมัครอยู่บนดอยกับชาวเขาเผ่าปกากะญอ และละว้า เคยฝึกงานกับศูนย์สังคมพัฒนาเชียงใหม่ เคยเป็นอาสาสมัครประชาธิปไตยการเลือกตั้ง ส.ว. ครั้งแรก เคยทำกิจกรรมและเคยเป็นเลขาธิการสมาพันธ์นิสิตนักศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย ประธาน กมธ.ฝ่ายพัฒนาสังคมและบำเพ็ญประโยชน์ สภานิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหัวหน้าภาคปกครองชั้นปีที่ 3

ความสนใจและเหตุผลในการทำกิจกรรม

กิจกรรมแรกที่เข้าร่วมคือค่ายอาสาพัฒนา ของกลุ่มนิสิตนักศึกษาบ้านเซเวียร์ แม้ตอนแรก ๆ จะไม่ได้ตั้งใจแต่ไปแล้วก็รู้สึกชอบ จากการที่มีโอกาสได้สัมผัสมิติทางสังคม ทำให้ช่วยให้สนใจสังคมมากขึ้น จึงเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มากมายที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นสภานิสิต หรือบ้านเซเวียร์ จนกลายมาเป็นอุดมการณ์และความตั้งใจ ที่มาตั้งกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อสังคม ก็เพื่อใช้ความรู้ที่เรียนรัฐศาสตร์รับใช้สังคมบ้าง ด้วยคาดหวังว่าจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือ เปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นแม้จะเพียงเล็กน้อยก็ตาม และหวังว่าจะมีส่วนในการสร้างคนโดยอาศัยกิจ

กรรมที่จัด เพื่อเป็นเหมือนเมล็ดพันธุ์ในสังคม ที่จะช่วยกันสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น มีความยุติธรรมมากขึ้น

5.นางสาวสุภาวดี ศรีโยหะ นิสิตคณะรัฐศาสตร์ ปี 3

ชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติ

เคยเป็นนักกีฬาวอลเลย์บอล โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ เป็นนักกีฬาเฟรชชี ปี 1 และทำกิจกรรมกับ ชมรมค่ายอาสาสมัคร สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาโดยตลอด ตั้งแต่ปี 1

แรงบันดาลใจ และความสนใจ

อยากไปเรียนรู้ว่าในแต่ละชุมชนมีวิถีชีวิตอย่างไร มีปัญหาอะไร เมื่อเราจะลงไปช่วยเขาได้ ไม่ตอหน้ก็ในอนาคต อีกอย่างก็คือ อยากให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจในวิถีชีวิตของชาวชนบท เข้าใจว่าทำไมเขาต้องทำเช่นนั้น เขามีสาเหตุความจำเป็นอะไร เพื่อให้ชาวบ้านได้มีทัศนคติที่ดีต่อชาวชนบท ถ้ามีทัศนคติที่ดีต่อชาวบ้านแล้ว พฤติกรรมที่แสดงออกมาก็ควรจะดีด้วย ก็คงจะไม่เห็นการดูถูกชาวบ้านอย่างในปัจจุบันที่เป็นอยู่

ผลที่เกิดขึ้น

1) คณะนักวิจัยทราบถึงสภาพแวดล้อมของนิสิต ในพัฒนาการของวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่กำหนดกรอบความคิดปัจจุบัน

2) คณะนักวิจัยทราบถึงแนวคิด ทัศนคติต่อปัญหาสังคมของนิสิต ภายใต้บริบทความเข้าใจที่แตกต่างกัน ในเชิงเปรียบเทียบวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต

บทที่ 5 ผลการดำเนินการวิจัย

1. สรุปผลการดำเนินงาน

1.1 เกิดองค์ความรู้และความเข้าใจในปัญหาสังคม ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจัยสำคัญ เกิดจากแนวคิดที่เชื่อว่า หากนิสิตเข้าใจบริบทปัญหาของสังคมแล้ว ย่อมตระหนักในการมีส่วนร่วมกันในการแก้ปัญหา และทำให้เกิดกระบวนการวิเคราะห์ ปัญหาและสถานการณ์ทางสังคมได้ลึกซึ้ง ภายใต้อำนาจประกอบของข้อมูลที่กว้างขึ้น ทำให้เกิดการประสานนิสิตเข้าร่วมกิจกรรม ประสานวิทยากรที่มีข้อมูลและความรู้ มาถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความเข้าใจอย่างมีองค์รวม โดยเฉพาะปัญหาที่ใกล้ตัว รัย ล้อมนิสิตอยู่

โครงการใช้กระบวนการดำเนินงาน คือ การสร้างพื้นที่เพื่อให้นิสิตได้แลกเปลี่ยน กันรวมทั้งการจัดเสวนาแลกเปลี่ยน โดยให้มีการแลกเปลี่ยนระหว่างนิสิตด้วยกันเอง ระหว่างนิสิตกับชาวบ้าน และกับบุคคลที่มีความต่างระหว่างวัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ ทักษะที่กว้างขึ้น เรียนรู้บริบทของนิสิตกับสังคมที่เชื่อมโยงกัน เพื่อการตระหนักในบทบาท ของนิสิตในฐานะของการแก้ปัญหาในที่สุด

องค์ความรู้และข้อมูลทางสังคมใหม่ๆ ที่ได้มีการเรียนรู้ร่วมกัน คือ ปัญหาวัฒนธรรมการบริโภคนิยม ปัญหาช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท ปัญหาการถูกละเมิดสิทธิชุมชนท้องถิ่น ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร ปัญหาความรุนแรงจากสถานการณ์สังคม ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาที่เกิดจากโครงการรัฐ เช่น กรณีท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย โรงไฟฟ้า ปัญหาการ ปฏิรูปการศึกษา ปัญหาประชาธิปไตย ปัญหาการถูกกดทับทางวัฒนธรรม ฯลฯ

1.2 เกิดความสัมพันธ์อันดีทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ของนิสิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

การมีส่วนร่วมนับได้ว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาที่ยั่งยืน หากส่งเสริมให้นิสิตให้ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมเกิดความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ที่จะเข้าใจและตระหนักในปัญหาร่วมกัน รวมถึงพื้นที่การเรียนรู้ที่กว้างขวางและโดดเด่นยิ่ง น้อยลง เพราะความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ เหล่านี้ย่อมเป็นการเพิ่ม ขีดความสามารถในการพัฒนาตัวเอง และพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะส่วน ร่วม ทิศทางของการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมและมีความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ดี ย่อม เกิดผลของทิศทางการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนอย่างไม่มีหยุดยั้ง

การสร้างความสัมพันธ์จากกิจกรรมการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต้องการการมีส่วนร่วมในทุกบริบทเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและยั่งยืน อันเกิดจากการพัฒนามาจากภายในของนิสิตเอง

โครงการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่ต้องใช้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งกระบวนการคิดร่วมกัน แลกเปลี่ยนร่วมกัน และการปฏิบัติร่วมกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตที่ทำกิจกรรม และกลายเป็นความคุ้นชินที่เสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้สังคมร่วมกันในที่สุด เช่น มีการติดต่อกันผ่านอีเมลล์และโทรศัพท์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ยังไม่หมด หลังการร่วมกิจกรรม เป็นต้น

1.3 กลุ่มเป้าหมายตระหนักในการมีส่วนร่วมกับการแก้ปัญหาสังคม

และเกิดกระบวนการการสร้างกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันเป็นเครือข่าย

ในสถานการณ์ปัจจุบัน วัฒนธรรมการเรียนรู้จากตะวันตกรวมถึงวัฒนธรรมบริโภคนิยมได้แพร่ขยายอย่างกว้างขวางบนโลกที่ไร้พรมแดนแห่งการสื่อสาร นิสิตได้รับวัฒนธรรมเหล่านั้นมาอย่างเต็มที่ตามกระแสสังคม และอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของเมืองไทยที่มีสภาพแวดล้อมที่แน่นขนัดไปด้วยวัฒนธรรมที่เอื้อให้การบริโภคนิยมเติบโต ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องดำเนินชีวิตบนวัฒนธรรมการเรียนรู้เหล่านั้น

องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมของนิสิตที่เต็มไปด้วยห้างสรรพสินค้า โรงแรมหรู สิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน และสนามแพชั่นศูนย์กลางของเมืองไทย ไม่ว่าจะเป็นห้างสรรพสินค้ามาบุญครอง สยามสแคว์ โศภิตา เซ็นเตอร์พอยท์ เวลด์เทรตเซ็นเตอร์ ฯลฯ ย่อมหนีไม่พ้นที่จะสร้างวัฒนธรรมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในด้านแพชั่น หรือการบริโภคนิยม ทั้งนี้ ในอีกด้านหนึ่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรายล้อมไปด้วยสภาพปัญหาทางสังคมมากมาย ไม่ว่าจะเป็น เด็กขอทาน คนเร่ร่อน คนเก็บขยะ ความยากจน รวมถึงสลัมคลองเตย บริบทของปัญหาสังคมดังกล่าวไม่ได้สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้นิสิตใคร่สนใจต่อการเชื่อมโยงกับปัญหา ในฐานะหนึ่งนั้น อนุমানได้ว่านิสิตขาดโอกาสที่จะเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงของสังคม และวัฒนธรรมของชีวิตประจำวันไม่เชื่อต่อการให้สนใจกับปัญหาสังคม อีกบริบทหนึ่ง การขาดโอกาสทางวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างรอบด้านที่ยึดโยงกับสังคม ยังทำให้นิสิตอยู่ในฐานะของปัญหาไปโดยไม่รู้ตัว เช่นการเกิดปัญหานิสิตนักศึกษาชายตัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการบริโภคนิยม ปัญหาเหล่านี้ นอกจากเกิดจากปัญหาทางโครงสร้างแล้ว ยังเกิดจากผลผลิตของกระแสโลกาภิวัตน์ ที่สร้างกระแสทางวัฒนธรรมในการรับและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วภายใต้โลกแห่งการสื่อสาร

ที่ไร้พรมแดน ให้นิสิตตกอยู่ในฐานะการเลือกรับทางวัฒนธรรมในสิ่งที่ถูกเลือกไว้แล้วเป็นส่วนใหญ่

โครงการพยายามสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจากสภาพความเป็นจริงทางสังคม ให้นิสิตเรียนรู้สังคมในบริบทที่ควรจะเป็น โดยใช้การวิเคราะห์จากความเป็นจริงในการเรียนรู้ มิใช่การวิเคราะห์หรือเข้าใจจากความเชื่อทางวัฒนธรรมที่รับมา ทำให้นิสิตตระหนักกับปัญหาสังคมมากขึ้นในฐานะความจริงที่ใกล้ตัว และเกิดรูปแบบการประสานงานกิจกรรมการเรียนรู้และแก้ปัญหาพร้อมกัน ทั้งเป็นลักษณะที่ไม่เป็นทางการและเป็นทางการหรือโครงสร้างที่ชัดเจน เริ่มต้นโดยการประสานและขยายการเรียนรู้ไปสู่แนวร่วม หรือเพื่อนนิสิตด้วยกันเอง ไปจนถึงการขยายเครือข่ายประสานงานระหว่างชมรมกิจกรรม เป็นต้น

1.4 การจัดแสดงนิทรรศการปัญหาทางสังคม

ปัญหาทางสังคม ส่วนหนึ่งเกิดจากนโยบายการพัฒนา ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกหมู่เหล่ามีส่วนร่วมมีบทบาท ร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะท้องถิ่น ทั้งนี้ การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนนั้นเป็นกระบวนการดำเนินงานและเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยสังคมต้องรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน

โครงการจัดแสดงนิทรรศการปัญหาสังคมโดยนำเสนอปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาและนโยบายที่เข้าไม่ถึงโครงสร้าง ไม่ว่าจะปัญหาที่ดินของชาวนา ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการอพยพของชนบทเข้าเมืองและปัญหาการย้ายชาวเขา เป็นต้น เพื่อให้นิสิตที่สนใจเข้าใจที่มาของปัญหามากขึ้น การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นมิใช่เป็นการดำเนินการในลักษณะการสั่งการหรือการดำเนินการโดยลำพังฝ่ายเดียว การพัฒนาที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้ เมื่อมีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ในกระบวนการคิด กำหนดและตัดสินใจ ซึ่งจะเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่ายในการร่วมแก้ไขปัญหาทางสังคม

โครงการจัดประมวลและนำเสนออย่างง่าย โดยใช้รูปแบบสื่อนิทรรศการ สำหรับนิสิตกลุ่มเป้าหมายหลังเวลาเรียน เพื่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ นอกจากวิถีชีวิตประจำวันแบบเดิมที่ถอยห่างจากการเรียนรู้ปัญหา

ผลที่เกิดขึ้น นิสิตให้ความสนใจในระดับที่น่าพอใจ เกิดการแลกเปลี่ยนซักถามถึงรายละเอียดและข้อมูลของปัญหา รวมถึงความเข้าใจที่มีมากขึ้นจากการเรียนรู้

1.5 การสรุปทบทวนการเรียนการสอนสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้

จากสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการบีบรัดของระบบเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากแผนพัฒนาประเทศที่มุ่งไปในด้านเศรษฐกิจและวัตถุเป็นหลัก แม้ในสถาบันการศึกษาก็ยังเต็มไปด้วยกรอบแนวคิดของการพัฒนาแบบดั้งเดิมที่เน้นอำนาจการบริหารจากส่วนกลาง ซึ่งยังไม่เข้าใจบทบาทและตัวตนของนิสิตที่มีความต้องการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในประเด็นทางด้านสังคมการเมืองเพื่อการพัฒนาประเทศเท่าที่ควร ในส่วนของนิสิตก็เช่นเดียวกันก็ถูกทำให้ตกไปอยู่ในค่านิยมทางวัฒนธรรมแข่งขันเพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษา วัฒนธรรมที่ถูกกำหนดจากระบบทุนนิยมที่มุ่งแต่จะบรรลุผลสำเร็จทางการศึกษาเพื่อออกไปรับใช้อุตสาหกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในลักษณะนี้ด้วยหวังเพียงว่าเรียนให้จบเพื่อได้มาซึ่งเงิน ชีวิตที่สุขสบาย เท่านั้น

การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้มีพื้นฐานมาจากปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยประการที่หนึ่ง เป็นเพราะนิสิตขาดโอกาสเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงในสังคม ไม่มีพื้นที่ในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยึดโยงกับปัญหาสังคม จึงไม่เข้าใจปัญหาและสภาพทางสังคม

ปัจจัยประการที่สอง คือ ในท่ามกลางกระแสบริโภคนิยมที่เชี่ยวกราก ระบบแข่งขันของการศึกษา รวมทั้งกฎระเบียบและทัศนคติของผู้บริหารที่ปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของนิสิตในยุคปัจจุบัน จนนิสิตแทบไม่มีบทบาทใด ๆ ต่อสถานการณ์ทางสังคม รวมทั้งสถานการณ์การปฏิรูปมหาวิทยาลัยไม่ค่อยมีกลุ่มนักศึกษาออกมาแสดงความคิดเห็นมากมายนัก ทั้ง ๆ ที่เป็นกลุ่มซึ่งมีปริมาณมากที่สุดที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ ซึ่งยังมีผลสืบเนื่องต่อไปยังอนาคต

ความคิดการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคาดหวังว่า กลุ่มนิสิตจะสามารถสร้างกระบวนการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้จากสภาพสังคมโดยเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวเอง และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาสังคมและเชื่อมโยงต่อไปถึงข้อเสนอต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยในอนาคต โดยคณะผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดัน สนับสนุนกิจกรรมของนิสิตด้วยกรอบของปัญหาและสภาพความเป็นจริงของนิสิตที่ต้องเผชิญ เพื่อเปิดพื้นที่ทางสังคม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย ถ้าเราจะเลยตัวตนที่มีความหลากหลายของเขา ซึ่งต้องอาศัยการทำความเข้าใจผ่านแว่นของนิสิตเอง โดยคาดหวังว่านิสิตจะมีพลังทางวัฒนธรรมในการร่วมกันแสดงบทบาทในการผลักดันการปฏิรูปมหาวิทยาลัยต่อไป รวมทั้งยกระดับความคิดสู่ปัญหาทางโครงสร้างและผลักดันการแก้ปัญหาสังคม เพื่อซึ่งจะนำไปสู่ความตื่นตัวของนิสิตทั่วไป เพื่อมีส่วนร่วมในการรับใช้สังคมและเป็นส่วนหนึ่งของพลังปัญญาชนที่มีคุณค่าต่อไป

โดยสรุป ปัญหา และอุปสรรคสำคัญ ในการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของ
นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือ

1) นิสิตส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาในการเรียนรู้กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้
สังคม เนื่องจากเวลาจำกัดอยู่กับการเรียน และการทำงาน

2) สภาพแวดล้อมไม่เอื้อให้นิสิตได้เรียนรู้ เพราะรายล้อมไปด้วยสถานบันเทิงที่
ดึงดูดความสนใจทางวัฒนธรรม

3) นิสิตส่วนใหญ่มีค่านิยมที่แข็งตัว ในการเดินตามวัฒนธรรมแบบตะวันตก การ
ให้คำวัตุนิยม ภายใต้ทัศนคติที่การเอาตัวรอดเชิงปัจเจก ไม่สัมพันธ์กับสังคม

4) มหาวิทยาลัยขาดการสนับสนุนเชิงรูปธรรม ให้นิสิตมีโอกาสมากขึ้นในการ
เรียนรู้ปัญหาสังคมจากสภาพความเป็นจริงของสังคม รวมถึงเนื้อหาการศึกษา

โครงการได้จัดเวทีเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต โดยการจัดเสวนา
ปัญหาทางสังคมเพื่อร่วมกันศึกษา เวทีแลกเปลี่ยนทางความคิด เวทีที่สัมผัสกับปัญหาจริง
รวมถึงเวทีที่ให้นิสิตมาสรุปบทเรียนร่วมกันในปัญหาการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ของนิสิตที่ทำ
กิจกรรมด้วย เช่นเรื่อง ปัญหาการทำกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันในค่ายอาสา เป็นต้น

โดยสรุป ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต คือ

1) นิสิตได้ศึกษา รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยง
ระหว่างตนเองกับสังคมมากขึ้น

2) นิสิตได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ปัญหาสังคมทั่วไป ภายใต้ความคิดที่แตกต่าง
หลากหลายและสามารถทำความเข้าใจสภาพทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างในระบบ
กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจของแต่ละบุคคล

3) นิสิตได้นำเสนอปัญหาและบทบาทของนิสิตในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหา
จากการค้นคว้าข้อมูลตามความสนใจของตัวเองจากสภาพความเป็นจริงทางสังคม

4) นิสิตได้ตั้งคำถามด้วยตนเอง ต่อฐานะของตัวปัญหาหนึ่ง และฐานะของตัวแก้
ปัญหาสังคม ในประเด็นทิศทางการแก้ปัญหาทางสังคมอย่างมีส่วนร่วม

5) นิสิตได้สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเอาปัญหาสังคมเป็นตัวเชื่อม
และเริ่มตระหนักในการสร้างบทบาทของตนเองเพื่อปรับตัวสนองกับทิศทางการแก้ปัญหา

2. ผลกระทบจากการวิจัย

จากการดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่ผ่านมานั้น มีผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยโครงการไม่ได้คาดหมายไว้ ดังนี้

1) เกิดความสนใจจากบุคคลนอกกลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ คือ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ คณาจารย์ และสื่อมวลชนที่ให้ความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้ของนิสิต

2) เกิดการขยายวัฒนธรรมการเรียนรู้ ทักษะคติใหม่สู่ครอบครัวของนิสิต ในบรรยากาศของการแลกเปลี่ยน พูดคุย และความเข้าใจ

3) เกิดกระแสลมกลับของนิสิตบางคน ในการต้านทานวัฒนธรรมการเรียนรู้สังคมที่ก่อตัวขึ้นเป็นบรรยากาศ จากโครงการวิจัยนี้

3. เกิดกระบวนการหรือกลไกการจัดการ

ก่อนการดำเนินโครงการนี้ กระแสวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตยังแยกห่างออกจากสังคมและบรรยากาศของกิจกรรมที่มีความสนใจต่อปัญหาสังคมมีน้อยมากในมหาวิทยาลัย เมื่อโครงการนี้ดำเนินงานได้มีกระบวนการในการสร้างกลไกต่าง ๆ ของนิสิตในการเรียนรู้ดังนี้

การพัฒนานิสิตให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาสังคม และเรียนรู้สังคมอย่างเข้าใจ เป็นระบบมากขึ้น พร้อมทั้งเกิดกระบวนการประสานงานกิจกรรมร่วมกันในการเรียนรู้และหาแนวทางไปสู่การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม ทั้งระหว่างนิสิตที่ทำกิจกรรมด้วยกันและไม่ได้ทำกิจกรรมมาก่อน ระหว่างนิสิตกับชุมชนและชาวบ้าน จนกระทั่งระหว่างนิสิตกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการประสานงานกิจกรรมการเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกันนั้น ยังเป็นลักษณะที่ไม่เป็นทางการ และโครงสร้างที่ชัดเจน เพียงแต่เกิดการประสานและขยายการเรียนรู้ไปสู่แนวร่วม หรือเพื่อนนิสิตด้วยกันเอง เป็นลำดับต้น

4. การเรียนรู้ใหม่ของทีมวิจัย

4.1 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตกับปัญหาสังคม ที่สมบูรณ์นั้น ต้องเชื่อมโยงนิสิตกับด้านต่างๆ ของปัญหาทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม ทั้งนี้ บริบทของสังคมที่เป็นอยู่ ก็ถูกกดทับมาจากองค์ประกอบทุกด้านอย่างเชื่อมโยงกัน เช่น การรับวัฒนธรรมบริโภคนิยมของนิสิต เกี่ยวข้องกับบริบทด้านการเมืองด้วย เป็นต้น

- 4.2 การจะให้นิสิตเข้าใจปัญหาที่แท้จริงนั้น ต้องให้นิสิตศึกษาจากสภาพความเป็นจริงทางสังคมเท่านั้น การศึกษาจากห้องเรียน ไม่สามารถมองเห็นความทุกข์ยากได้ เพราะประเด็นสำคัญของปัญหาคือ นิสิตขาดโอกาสการเรียนรู้
- 4.3 การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต ในเรื่องเดียวกัน ต้องคำนึงถึงช่องว่างระหว่างวัยของนิสิต รวมถึงประสบการณ์ พัฒนาการการเติบโตทางความคิดภายใต้สภาวะแวดล้อมที่ต่างกันด้วย
- 4.4 นิสิตที่มีบุคลิกภายนอก เช่น แต่งตัวตามแฟชั่น มิได้บ่งบอกถึงความคิดที่ไม่สนใจสังคม แต่ส่วนใหญ่มีความสนใจแต่ไม่มีบรรยากาศในการเรียนรู้และมีข้อจำกัดและทางเลือกน้อย เช่น การทำกิจกรรมต้องเข้าเป็นสมาชิกชมรมกิจกรรมเท่านั้น หรือ ครอบครัวยังไม่อนุญาต เป็นต้น

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษา

1.1.1 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาถึงพลวัตในการปรับตัวของนิสิตในการตอบสนองกับปัญหาที่ท้าทายสังคมไทยที่ผ่านมา รวมทั้งปัญหาอุปสรรค
- 2) เพื่อเสริมสร้างมิติสังคม-วัฒนธรรมแก่กระบวนการเรียนรู้ วัฒนธรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 3) เพื่อสร้างกลุ่มแกนนำ และเครือข่ายนิสิตที่มีความเข้มแข็งในการต่อสู้และท้าทายกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน
- 4) เพื่อส่งเสริมให้นิสิตหันมาสนใจและตระหนักในปัญหา ตลอดจนสถานการณ์ทางสังคมการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในภาวะปัจจุบัน

1.1.2 ขอบเขตการศึกษา

- 1) ศึกษาบริบทของนิสิตในมหาวิทยาลัย ประเด็นปัญหาที่ท้าทายองค์ความรู้และการปรับตัวตอบสนองของนิสิตที่สำคัญ เช่น ช่องว่างระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท, ความขัดแย้งในสังคมและ วัฒนธรรมการบริโภคของนิสิตนักศึกษาในปัจจุบัน เป็นต้น
- 2) ศึกษาเป็นรายกรณีในระดับลึก โดยศึกษาถึงลักษณะพื้นฐานของครอบครัว เช่น เศรษฐกิจ สังคม การปกครอง โดยเน้นที่นิสิตกลุ่มแกนนำ
- 3) พื้นที่ - จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 สรุปวิธีการเก็บข้อมูลและกิจกรรม

โครงการวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ช่วง แต่ละช่วงมีวิธีการดังนี้

ก.ช่วงแรก ช่วงให้ความรู้ในด้านการศึกษา (กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปเรียบร้อยแล้ว) เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ในด้านการศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีการวางแผนโครงการ มีกิจกรรมต่างๆ เช่น การสนทนากลุ่มกับสมาชิก ให้ข้อมูลจัดการศึกษา สร้างกิจกรรมเสวนาให้กับผู้ที่สนใจ

ข.ช่วงที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูล การประมวล รวบรวมข้อมูลจากการจัดกิจกรรมในช่วงที่ 1 ซึ่งผู้ทำการวิจัยจะดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. จัดประชุมระดมความคิดในการกำหนดกรอบและแนวทางในการวิจัยร่วมกับนักวิจัย นิสิตที่เป็นกลุ่มแกนนำ
2. กำหนดประเด็นปัญหาทางสังคมการเมือง โดยเฉพาะพิจารณาบทบาท ส่วนร่วมของนิสิตในด้านที่เป็นตัวปัญหาหรือมีส่วนร่วมในฐานะเป็นตัวแก้ปัญหา
3. ประชุมร่วมแกนนำนิสิต เพื่อขยายเครือข่าย และร่วมเรียนรู้ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เช่น กรณีการสร้างเขื่อนปากมูล การสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก-หินกรูด กรณีป่าชุมชน ปัญหาวิถีชีวิตที่ใช้พลังงานฟุ่มเฟือยและบริโภคนิยม เป็นต้น
4. การปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่โดยจัดการประชุมนิสิตและนักวิจัย เพื่อระดมความคิดในกรณีปัญหาที่สนใจเพื่อทำการศึกษาร่วมกัน โดยแต่ละกลุ่มศึกษากรณีปัญหาที่สนใจ
5. แกนนำนิสิตร่วมกันจัดทำวารสารเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ เช่น ข้อมูลปัญหาสาธารณะ เป็นต้น
6. แกนนำกลุ่มในมหาวิทยาลัยจัดการประชุมภายในกลุ่มเพื่อประมวล รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาในกรณีปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนการพูดคุยปรึกษาหารือเพื่อให้เกิดกิจกรรม เช่น การเสวนา การจัดนิทรรศการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม
7. แกนนำกลุ่มจัดการประชุมเพื่อขยายเครือข่ายและปรึกษาหารือเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมตามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในสังคมที่กลุ่มสนใจ
8. จัดประชุมเพื่อรายงานและสรุปผล ร่วมกับนักวิจัยและนิสิตที่เป็นกลุ่มแกนนำ

1.3 สรุปผลการดำเนินการวิจัย

จากสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการบีบรัดของระบบเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากแผนพัฒนาประเทศที่มุ่งไปในด้านเศรษฐกิจและวัตถุเป็นหลัก แม้ในสถาบันการศึกษาก็ยังเต็มไปด้วยกรอบแนวคิดของการพัฒนาแบบดั้งเดิมที่เน้นอำนาจการบริหารจากส่วนกลาง ซึ่งยังไม่เข้าใจบทบาทและตัวตนของนิสิตที่มีความต้องการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในประเด็นทางด้านสังคมการเมืองเพื่อการพัฒนาประเทศเท่าที่ควร ในส่วนของนิสิตก็เช่นเดียวกันก็ถูกทำให้ตกไปอยู่ในค่านิยมทางวัฒนธรรมการแข่งขันเพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษา วัฒนธรรมที่ถูกกำหนดจากระบบทุนนิยมที่มุ่งแต่จะบรรลุผลสำเร็จทางการศึกษาเพื่อออกไปรับใช้อุตสาหกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในลักษณะนี้ด้วยหวังเพียงว่าเรียนให้จบเพื่อได้มาซึ่งเงิน ชีวิตที่สุขสบาย เท่านั้น

ปัจจัยพื้นฐานของปัญหาดังกล่าว คือ

ปัจจัยประการที่หนึ่ง เป็นเพราะนิสิตขาดโอกาสเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงในสังคม ไม่มีพื้นที่ในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นกับปัญหาสังคม จึงไม่เข้าใจปัญหาและสภาพทางสังคม

ปัจจัยประการที่สอง ก็คือ ในท่ามกลางกระแสบริโภคนิยมที่เชี่ยวกราก ระบบแข่งขันของการศึกษา รวมทั้งกฎระเบียบและทัศนคติของผู้บริหารที่ปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของนิสิตในยุคปัจจุบัน จนนิสิตแทบไม่มีบทบาทใด ๆ ต่อสถานการณ์ทางสังคม

ความคิดการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตั้งอยู่บนฐานของคาดหวังว่า กลุ่มนิสิตจะสามารถสร้างกระบวนการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้จากสภาพสังคมโดยเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวเอง และได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาสังคมและเชื่อมโยงต่อไปถึงข้อเสนอต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยในอนาคต โดยคณะผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดัน สนับสนุนกิจกรรมของนิสิตด้วยกรอบของปัญหาและสภาพความเป็นจริงของนิสิตที่ต้องเผชิญ เพื่อเปิดพื้นที่ทางสังคม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย ถ้าเราละเลยตัวตนที่มีความหลากหลายของเขา ซึ่งต้องอาศัยการทำความเข้าใจผ่านแว่นของนิสิตเอง โดยคาดหวังว่านิสิตจะมีพลังทางวัฒนธรรมในการร่วมกันแสดงบทบาทในการผลักดันการปฏิรูปมหาวิทยาลัยต่อไป รวมทั้งยกระดับความคิดสู่ปัญหาทางโครงสร้างและผลักดันการแก้ปัญหาสังคม เพื่อซึ่งจะนำไปสู่ความตื่นตัวของนิสิตทั่วไป เพื่อมีส่วนร่วมในการรับใช้สังคมและเป็นส่วนหนึ่งของพลังปัญญาชนที่มีคุณค่าต่อไป

โครงการได้จัดเวทีเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต โดยการจัดเสวนาปัญหาทางสังคมเพื่อร่วมกันศึกษา เวทีแลกเปลี่ยนทางความคิด เวทีที่สัมผัสกับปัญหาจริง รวมถึงเวทีที่ให้นิสิตมาสรุปบทเรียนร่วมกันในปัญหาการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ของนิสิตที่ทำกิจกรรมด้วย เช่นเรื่อง ปัญหาการทำกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันในค่ายอาสา เป็นต้น

ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิต คือ

1) นิสิตได้ศึกษา รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสังคมมากขึ้น

2) นิสิตได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ปัญหาสังคมทั่วไป ภายใต้ความคิดที่แตกต่างหลากหลายและสามารถทำความเข้าใจสภาพทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างในระบบกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจของแต่ละบุคคล

3) นิสิตได้นำเสนอปัญหาและบทบาทของนิสิตในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาจากการค้นคว้าข้อมูลตามความสนใจของตัวเองจากสภาพความเป็นจริงทางสังคม

4) นิสิตได้ตั้งคำถามด้วยตนเอง ต่อฐานะของตัวปัญหาหนึ่ง และฐานะของตัวแก้ปัญหาสังคม ในประเด็นทิศทางการแก้ปัญหาทางสังคมอย่างมีส่วนร่วม

5) นิสิตได้สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเอาปัญหาสังคมเป็นตัวเชื่อม และเริ่มตระหนักในการสร้างบทบาทของตนเองเพื่อปรับตัวสนองกับทิศทางทางการแก้ปัญหา

1.4 สรุปบทเรียนที่สำคัญ

ปัญหา และอุปสรรคสำคัญ ในการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือ

- 1) นิสิตส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาในการเรียนรู้กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้สังคม เนื่องจากเวลาจำกัดอยู่กับการเรียน และการบ้าน
- 2) สภาพแวดล้อมไม่เอื้อให้นิสิตได้เรียนรู้ เพราะรายล้อมไปด้วยสถานบันเทิงที่ดึงดูดความสนใจทางวัฒนธรรม
- 3) นิสิตส่วนใหญ่มีค่านิยมที่แข็งตัว ในการเดินตามวัฒนธรรมแบบตะวันตก การให้คำตัดสินภายใต้ทัศนคติที่การเอาตัวรอดเชิงปัจเจก ไม่สัมพันธ์กับสังคม
- 4) มหาวิทยาลัยขาดการสนับสนุนเชิงรูปธรรม ให้นิสิตมีโอกาสที่มากขึ้นในการเรียนรู้ปัญหาสังคมจากสภาพความเป็นจริงของสังคม รวมถึงเนื้อหาการศึกษา

2 อภิปรายผล

2.1 เกิดองค์ความรู้และความเข้าใจในปัญหาสังคม ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัจจัยสำคัญ เกิดจากแนวคิดที่เชื่อว่า หากนิสิตเข้าใจบริบทปัญหาของสังคมแล้ว ย่อมตระหนักในการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และทำให้เกิดกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ทางสังคมได้ลึกซึ้ง ภายใต้องค์ประกอบของข้อมูลที่กว้างขึ้น ทำให้เกิดการประสานนิสิตเข้าร่วมกิจกรรม ประสานวิทยากรที่มีข้อมูลและความรู้ มาถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความเข้าใจอย่างมีองค์รวม โดยเฉพาะปัญหาที่ใกล้ตัว รายล้อมนิสิตอยู่

โครงการใช้กระบวนการดำเนินงาน คือ การสร้างพื้นที่เพื่อให้นิสิตได้แลกเปลี่ยนกัน รวมทั้งการจัดเสวนาแลกเปลี่ยน โดยให้มีการแลกเปลี่ยนระหว่างนิสิตด้วยกันเอง ระหว่างนิสิตกับชาวบ้าน และกับบุคคลที่มีความต่างระหว่างวัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ ทัศนคติที่กว้างขึ้น เรียนรู้บริบทของนิสิตกับสังคมที่เชื่อมโยงกัน เพื่อการตระหนักในบทบาทของนิสิตในฐานะของการแก้ปัญหาในที่สุด

องค์ความรู้และข้อมูลทางสังคมใหม่ๆ ที่ได้มีการเรียนรู้ร่วมกัน คือ ปัญหาวัฒนธรรมการบริโภคนิยม ปัญหาช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท ปัญหาการถูกละเมิดสิทธิชุมชนท้องถิ่น ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร ปัญหาความรุนแรงจากสถานการณ์สังคม ไม่ว่า

จะเป็นปัญหาที่เกิดจากโครงการรัฐ เช่น กรณีท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย โรงไฟฟ้า ปัญหาการปฏิรูปการศึกษา ปัญหาประชาธิปไตย ปัญหาการถูกกดทับทางวัฒนธรรม ฯลฯ

2.2 เกิดความสัมพันธ์อันดีทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การมีส่วนร่วมนับได้ว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาที่ยั่งยืน หากส่งเสริมให้นิสิตให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมเกิดความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันที่จะเข้าใจและตระหนักในปัญหาร่วมกัน รวมถึงพื้นที่การเรียนรู้ที่กว้างขวางและโดดเด่นอย่างน้อยลง เพราะความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ เหล่านี้ย่อมเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาตัวเอง และพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะส่วนร่วม ทิศทางของการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมและมีความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ดี ย่อมเกิดผลของทิศทางการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนอย่างไม่หยุดยั้ง

การสร้างความสัมพันธ์จากกิจกรรมการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต้องการการมีส่วนร่วมในทุกบริบทเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและยั่งยืน อันเกิดจากการพัฒนามาจากภายในของนิสิตเอง

โครงการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่ต้องใช้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งกระบวนการคิดร่วมกัน แลกเปลี่ยนร่วมกัน และการปฏิบัติร่วมกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตที่ทำกิจกรรม และกลายเป็นความคุ้นชินที่เสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้สังคมร่วมกันในที่สุด

2.3 กลุ่มเป้าหมายตระหนักในการมีส่วนร่วมกับการแก้ปัญหาสังคม

และเกิดกระบวนการการสร้างกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันเป็นเครือข่าย

ในสถานการณ์ปัจจุบัน วัฒนธรรมการเรียนรู้จากตะวันตกรวมถึงวัฒนธรรมบริโภคนิยมได้แพร่ขยายอย่างกว้างขวางบนโลกที่ไร้พรมแดนแห่งการสื่อสาร นิสิตได้รับเอาวัฒนธรรมเหล่านั้นมาอย่างเต็มที่ตามกระแสสังคม และอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของเมืองไทยที่มีสภาพแวดล้อมที่แน่นขนัดไปด้วยวัฒนธรรมที่เอื้อให้การบริโภคนิยมเติบโต ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องดำเนินชีวิตบนวัฒนธรรมการเรียนรู้เหล่านั้น

องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมของนิสิตที่เต็มไปด้วยห้างสรรพสินค้า โรงแรมหรู สิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน และสนามแข่งขันศูนย์กลางของเมืองไทย ไม่ว่าจะเป็นห้างสรรพสินค้ามาบุญครอง สยามสแคว์ โศภิตา เซ็นเตอร์พอยท์ เวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ ฯลฯ ย่อมหนีไม่พ้นที่จะสร้างวัฒนธรรมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในด้านแฟชั่น หรือการบริโภคนิยม ทั้งนี้ ในอีกด้านหนึ่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรายล้อมไปด้วยสภาพ

ปัญหาทางสังคมมากมาย ไม่ว่าจะเป็น เด็กชอทาน คนเร่ร่อน คนเก็บขยะ ความยากจน รวมถึงสลัมคลองเตย บริบทของปัญหาสังคมดังกล่าวไม่ได้สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้นิสิตใคร่สนใจต่อการเชื่อมโยงกับปัญหา ในฐานะหนึ่งนั้น อนุมานได้ว่านิสิตขาดโอกาสที่จะเรียนรู้จากสภาพความเป็นจริงของสังคม และวัฒนธรรมของชีวิตประจำวันไม่เอื้อต่อการให้สนใจกับปัญหาสังคม อีกบริบทหนึ่ง การขาดโอกาสทางวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างรอบด้านที่ยึดโยงกับสังคม ยังทำให้นิสิตอยู่ในฐานะของปัญหาไปโดยไม่รู้ตัว เช่นการเกิดปัญหานิสิตนักศึกษาชายตัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการบริโภคนิยม ปัญหาเหล่านี้ นอกจากเกิดจากปัญหาทางโครงสร้างแล้ว ยังเกิดจากผลิตผลของกระแสโลกาภิวัตน์ ที่สร้างกระแสทางวัฒนธรรมในการรับและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วภายใต้โลกแห่งการสื่อสารที่ไร้พรมแดน ให้นิสิตตกอยู่ในฐานะการเลือกรับทางวัฒนธรรมในสิ่งที่ถูกเลือกไว้แล้วเป็นส่วนใหญ่

โครงการจึงพยายามสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจากสภาพความเป็นจริงทางสังคม ให้นิสิตเรียนรู้สังคมในบริบทที่ควรจะเป็นโดยใช้การวิเคราะห์จากความเป็นจริงในการเรียนรู้ มิใช่การวิเคราะห์หรือเข้าใจจากความเชื่อทางวัฒนธรรมที่รับมา ทำให้นิสิตตระหนักกับปัญหาสังคมมากขึ้นในฐานะความจริงที่ใกล้ตัว

3 ข้อจำกัดของคณะนักวิจัย

โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนี้ โดยแนวคิดหลักเพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้ของนิสิตกับปัญหาสังคม โดยให้นิสิตมีบทบาทในการศึกษาจากสภาพความเป็นจริงเอง รวมถึงการแลกเปลี่ยนทัศนะจากประสบการณ์ซึ่งถูกตีค่าความเข้าใจจากความเป็นจริงมาก่อน เพื่อเข้าใจบริบทของสังคมมากขึ้น การดำเนินกิจกรรมเช่นนี้ คณะนักวิจัยมีบทบาทสำคัญที่สุดคือการอำนวยความสะดวก การเป็นที่เลี้ยง การสร้างพื้นที่ร่วม แต่มิได้มีบทบาทการถ่ายทอดหรือมอบให้โดยตรง นอกจากนี้คณะนักวิจัยส่วนใหญ่มิได้อยู่ในสังคมการเรียนรู้และวิถีชีวิตเดียวกันจึงยากแก่การเข้าใจบริบทของนิสิตปัจจุบันอย่างแท้จริง

4 ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการวิจัย

ปัญหาที่สำคัญคือ สภาพทางสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเข้าถึงปัญหาสังคมอย่างเข้าใจ เพราะแรงดึงดูดในความสนใจสิ่งอื่นมากกว่า และที่สำคัญคือกลไกของการศึกษาที่ไม่สามารถแบ่งเวลาและใช้ปัญหาสภาพความเป็นจริงของสังคมให้นิสิตได้เข้าถึงและเรียนรู้ ตระหนักและรู้จักวิเคราะห์เพื่อที่จะสามารถเป็นปัญญาชนที่ตอบสนองกับปัญหาสังคมและรับใช้สังคมได้

5 ข้อเสนอแนะทั้งในเชิงวิจัยและการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้

5.1 ควรมีกระบวนการกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เป็นสถานะที่ยั่งยืนของนิสิตต่อปัญหาสังคม และเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้สังคมและเป็นการเบี่ยงเบนนิสิตจากวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับสังคม แต่พูดถึงตนเองเป็นหลัก โดยเฉพาะสภาวะแวดล้อมรอบด้านของมหาวิทยาลัย

5.2 ควรให้มหาวิทยาลัยมีบทบาทให้มาก ทั้งด้านนโยบายและรูปธรรม ในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตออกจากค่านิยมผิดๆ และศึกษาปัญหาสังคมจากการเรียนรู้สภาพความเป็นจริง ทั้งด้านเนื้อหาของการศึกษาที่ต้องปฏิรูปเอาการเรียนรู้จากสังคมด้วยการสัมผัสจริงและออกนอกมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น และเปิดพื้นที่การเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ไม่จำกัด โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคม รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณอย่างเต็มที่

5.3 ควรให้มหาวิทยาลัยในฐานะศูนย์กลาง ปฏิรูปเนื้อหาการศึกษาของนิสิต ให้กิจกรรมนิสิตเป็นคะแนนหนึ่งในเนื้อหาการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้กิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มขึ้น รวมทั้งมหาวิทยาลัยควรคลี่คลายระเบียบ ข้อบังคับ โครงสร้างเดิมๆ ที่เป็นอุปสรรคในกิจกรรมการเรียนรู้ปัญหาสังคมของนิสิต เช่น มหาวิทยาลัยเคยตัดเงินเดือนนิสิตที่ไปศึกษาปัญหากับแรงงานที่ต่อสู้เรียกร้องทางนโยบายกับรัฐบาล แล้วปรากฏภาวนินิสิตหญิงในชุดนิสิตทางโทรทัศน์ เป็นต้น

5.4 ให้สังคมมีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ประชาคมทุกฝ่าย เพื่อแก้ปัญหาและการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสร้างบรรยากาศทางสังคมและนิสิตไม่หลุดลอยออกจากสังคม โดยรัฐมีบทบาททั้งด้านนโยบายและการผลักดันการมีส่วนร่วมของสังคม เพื่อเรียนรู้

5.5 ควรมีการสนับสนุนการเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยการให้รางวัลแก่นักกิจกรรมดีเด่นที่เป็นนักกิจกรรมจริงๆ เพราะที่ผ่านมา มีเพียงการให้รางวัลแก่ดาราตัวอย่าง ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

ปรีชา คุณินทร์พันธุ์และสุริชัย หวันแก้ว. ชนบทศึกษา ในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ.

กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

สุริชัย หวันแก้ว. โลกกว้าง-จิตแคบ สู่ทางเลือกวัฒนธรรมและความเป็นไทยในยุค

โลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเด็ก, 2545.

กนกศักดิ์ แก้วเทพ. ความคิดและความใฝ่ฝันของนักคิดไทย : 60 ปี ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์.

กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2544.

บุษิตา สังข์แก้ว. สรุปลสถานการณ์สังคมไทย 2540 จากมุมมองขององค์กรพัฒนาเอกชน.

กรุงเทพฯ : คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา, 2541.

กนกศักดิ์ แก้วเทพ. วิพากษ์ทุนนิยมไทย ทศนะจากกระแสหลุด. กรุงเทพฯ : บริษัทเอดิสันเพรส

โปรดักส์ จำกัด, 2542.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการการวิจัยเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้
ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมเสวนาเวทีความรู้ “สถานการณ์มหาวิทยาลัยออกนอกระบบกับทิศทางการปฏิรูป
มหาวิทยาลัยเพื่อรับใช้สังคม”

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 70 คน

กิจกรรมเสวนาเรื่องวิสัยทัศน์นักศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย

1. นายกรวีร์ ปริศนานันทกุล
2. นายอนุชิต สกุลบุญมา
3. นายณัฐพนธ์ เกษสาคร
4. นายวีรวัฒน์ รัตนะ
5. นายเมธา มาสขาว
6. นางสาวHelen Te Hira
7. นางสาวรัชนิกร ข้างกลาง
8. นายชาญชัย ชัยสุขโกศล
9. นายวิฑูรย์ บุญธรรม
10. นางสาวพรจุมา สินธุ์ประจิม
11. นายอภิเดช รักษาโสม
12. นายสันติชัย อาภรณ์ศรี
13. นายโชติศักดิ์ อ่อนสูง
14. นายสัจธรรม โยธารักษ์

การประชุมความคิดและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคณะนักวิจัยกับนิสิต
กลุ่มประชาธิปไตยเพื่อสังคม

1. นางสาววิรงรอง สุริยากุล
2. นางสาวธิดารัตน์ อะเนกะเวียง
3. นางสาวจารุรัตน์ จันทร์พนอรักษ์
4. นางสาวนฤทัย พิทาคำ
5. นายธวัชชัย ป้องศรี

6. นายศักดิ์ดา พิพัฒน์ธรรมกุล

7. นายโกสินทร์ นิษะกิจ

8. นายพรชัย น้อยบ้านไฉ่

ชมรมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

1. นายธีรวัชร ธนะพานิช

2. นางสาวสร้อยสน รัฐสมบุญ

3. นายอาทร ชินาลัย

4. นายศุภกร สุวรรณทัต

5. นางสาวศศิประภา อัญวัฒนา

6. นายธีระวัฒน์ ไกรฤกษ์

7. นางสาวปาจรรย์ ศิวสิขเวศ

8. นางสาวจิราพร วัฒนาชีรานนท์

9. นายเปีย อร่ามวิทย์

ชมรมจุฬาทักษิณ

1. นายพรชัย น้อยบ้านไฉ่

2. นายปิยะ

3. นายกฤษฎา ชาวบางพรหม

ชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(สจม.)

1. นางสาวอัจฉรา เขี่ยมปี

2. นางสาวภรภัทร ชูแซ

3. นางสาวสุภาวดี ศรีโยหะ

ชมรมค่ายอาสา นอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. นายบรรจง เตือนวีระเดช

2. นางสาวมูรณี ผดุง

3. นางสาวณนุชกุล สุภักษ์

4. นางสาวบุณฑริกา บัวมูล

5. นางสาวสุกานดา โพธิพิทักษ์

6. นายศิลป์ชัย พุฒแป้น

7. นางสาวเทพญาณี หลอดคำ

8. นางสาวพัชรินทร์ ปราณี

9. นางสาววาริธร มาติลกโกวิท

10. นางสาวกัญชลิศา ชาวตง
11. นายทวีสิทธิ์ ศุภกมล

ชมรมอาสาพัฒนาชาวไทยภูเขา

1. นางสาวมลวิทย์ เสนาวงษ์
2. นายอนุวัตร บรรณารักษ์สกุล
3. นายวสุ สุขสมโสด
4. นางสาวสุธาทิพย์ เหมือนใจ

การสร้างความรู้ร่วมกันของชมรมอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

1. นายธีรวรรษ ธนะพานิช
2. นางสาวสร้อยสน รัฐสมบูรณ์
3. นายอาทร ชินาลัย
4. นายศุภกร สุวรรณทัต
5. นางสาวศศิประภา อูยวัฒนา
6. นายธีระวัฒน์ ไกรฤกษ์
7. นางสาวปาจรีย์ ต้วสิขเวศ
8. นางสาวจิราพร วัฒนาชีรานนท์
9. นายเปีย อร่ามวิทย์
10. นางสาวรัชนีกร ช้างกลาง

กิจกรรมค่ายสุดสัปดาห์ของชมรมค่ายอาสาสมัคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(สจม.)

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 50 คน

เวทีวิเคราะห์ "การปะทะกันทางวัฒนธรรมชาวเขากับชุมชนเมือง"

4. นางสาวมลวิทย์ เสนาวงษ์
5. นายอนุวัตร บรรณารักษ์สกุล
6. นายวสุ สุขสมโสด
7. นางสาวสุธาทิพย์ เหมือนใจ
8. นางสาววีรวรรณ เหลืองอร่าม
9. นางสาวเพ็ญจันทร์ พันธุ์ฤกษ์
10. นางสาวสินทิพย์ ประวีณานุสรณ์
11. นางสาวอัจฉรา เขี่ยมปี

12. นายชาญชัย	ชัยสุขโกศล
13. นางสาวรัชนีกร	ข้างกลาง
14. นางสาว สุภาวดี	ศรีโยหะ
15. นางสาวพีพร	รุ่งสีทอง
16. นายปราโมทย์	ตั้งเกียรติกำจาย
17. นางสาวภรภัทร	ชูแข

เวทีวิเคราะห์ “วัฒนธรรมการเรียนรู้ของนิสิตจุฬากับปัญหาสังคม”

1. นางสาวดารุณี	พุ่มแก้ว
2. นางสาวรัชนีกร	ข้างกลาง
3. นางสาวปัทมนันท์	ปุ่นเสรีพัฒนา
4. นายอนุวัตร	บรรณารักษ์สกุล
5. นายเมธา	มาสขาว
6. นายปราโมทย์	ตั้งเกียรติกำจาย
7. นายณัฐพนธ์	เกษสาคร
8. นางสาวสิรินญา	ล้ำเลิศธรรม
9. นางสาวกชวรรณ	ชัยบุตร
10. นางสาวพัชณีย์	คำหนัก
11. นางสาวสุวัฒนา	ชุมพลกุลวงศ์
12. นายชาญกิจ	คันท้อง
13. นางสาวธิดารัตน์	อเนกะเวียง
14. นางสาวสิรินทิพย์	ประวีณานุสรณ์
15. นายชาญชัย	ชัยสุขโกศล
16. นายพรชัย	น้อยบ้านไฉ่
17. นายธีรรินทร์	วุฒิชาติ
18. นายอำนาจ	โททะรินทร์
19. นางสาวอัจฉรา	เยี่ยมปี
20. นางสาวสุภาวดี	ศรีโยหะ
21. นายสุรพนธ์	เล่าวิวัฒนา
22. นายอภิสิทธิ์	ยิ้มแจ่ม
23. นางสาวพิรญาณ์	พลภูมิรักษ์

24. นายสนานู	ตันกุล
25. นางสาวคนัสนันท์	เอกพิทยตันติ
26. นายธนเศรษฐ์	ประสงค์สุข
27. นายภาณุวัฒน์	อภิวัฒน์ชัย
28. นางสาวนพลักษณ์	คำมัน
29. นายพงศธร	ศรเพชรนรินทร์
30. นายวสุ	สุขสมโชค

การจัดกิจกรรมเรียนรู้ประวัติศาสตร์นอกสถานที่
ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 10 คน

การแสดงนิทรรศการปัญหาสังคม
ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 100 คน

การจัดเวทีทางวัฒนธรรมสำหรับนิสิตที่ทำค่ายอาสา

1. นายบรรจง	เดือนวีระเดช
2. นางสาวมูรณี	ผดุง
3. นางสาวณนุชกุล	สุภรักษ์
4. นางสาวบุณทริกา	บัวมูล
5. นางสาวสุกานดา	โพธิพิทักษ์
6. นายศิลปชัย	พุ่มปิ่น
7. นางสาวเทพญาณี	หลอดคำ
8. นางสาวพัชรินทร์	ปราณี
9. นางสาววาริธร	มาติลกโกวิท
10. นางสาวกัญชลิลา	ชาวดง
11. นายโกสินทร์	นิยะกิจ
12. นายทองวุฒิ	ฤกษ์
13. นายจรัญ	มาพิทักษ์
14. นางสาวภรภัทร	ชูแซ
15. นายธวัชชัย	ป้องศรี
16. นายวิทย์	สุขศิลป์ชัย
17. นายธิรยุทธ	วงศ์จำปา

18. นายเกรียงไกร พฤกษ์ฎาภรณ์
19. นางสาวรัชนีกร ช้างกลาง
20. นายเมธา มาสขาว
21. นายเอกภพ กุดแถลง
22. นายธรรพ์ คำ สุธาวัจน์
23. นางสาวพะเยีย จันทนมีภูธร
24. นางสาวจิราภรณ์ ดำจันทร์
25. นางสาววิวิรรณ บุญศิริธรรมชัย
26. นายเจริญชัย ไชยไพบูรณ์วงศ์
27. นายกฤษฏี แสนวิทย์
28. นางสาวศรวัลย์ อังกลมเกลียว
29. นายพรานชิต นันตะศูภัย
30. นางสาวอัจฉรา เขียมปี
31. นายนริศ ดำน้อย
32. นางสาวยุวดี ไตรยราช
33. นายसानุ ตันกุล
34. นายทวีสิทธิ์ ศุภกมล
35. นางสาวพัชณีย์ คำหนัก
36. นางสาวพนิศร ล่องประดิษฐ์
37. นายพรชัย น้อยบ้านโง้ง
38. นางสาวสุมาลี มีจัน
39. นางสาวจันทร์ภา ธนะวัฒนาวงศ์
40. นายจิตกร เอมพันธ์
41. นายชาญชัย ชัยสุขโกศล
42. นางสาวนวรรตน์ จันญาไชย
43. นางสาวปิ่นแก้ว อุ่นแก้ว
44. นางสาวอลิสสา หะสาเมาะ

และผู้เข้าร่วมกิจกรรมผู้ไม่มีรายชื่อประมาณ 60 คน

เวทีสรุปบทเรียนวัฒนธรรมการเรียนรู้ เรื่อง “ทิศทางของกิจกรรมค่ายอาสาแก้ปัญหา
ของนักกิจกรรม”

1. นายเมธา มาสขาว
2. นางสาวรัชนีกร ช้างกลาง
3. นายธวัชชัย ป้องศรี
4. นางสาวสุภาวดี ศรีโยหะ
5. นายอนุวัตร บรรณารักษ์สกุล
6. นายปราโมทย์ ตั้งเกียรติกำจาย
7. นายภาณุวัฒน์ อภิวัฒน์ชัย
8. นายธีรวรรษ ณะพานิช
9. นางสาวมลิวัดย์ เสนาวงษ์